

Arkadiusz Czwolek **Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu*

REPRESJE WOBEC DUCHOWIEŃSTWA DIECEZJI CHEŁMIŃSKIEJ W LATACH 1945–1963 W ŚWIECIE MATERIAŁÓW MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

W 1939 r. w diecezji chełmińskiej było 694 księży. Podczas II wojny światowej diecezja chełmińska podniosła duże straty wśród duchowieństwa. W wyniku zbrodniczej polityki okupanta niemieckiego zamordowano 218 duszpasterzy diecezji chełmińskiej, a represjonowano ponad 400 księży. Po II wojnie światowej stan liczebny duchowieństwa diecezji chełmińskiej zmniejszył się o 347 księży (łącznie ze zmarłymi z przyczyn naturalnych). W porównaniu z okresem przed II wojną światową, w wyniku działań wojennych diecezja chełmińska straciła połowę swego duchowieństwa. Dodatkowo 122 księży przebywało poza granicami diecezji chełmińskiej. W wyniku II wojny światowej diecezja chełmińska poniosła duże straty materialne. Uszkodzeniu, ewentualnie zniszczeniu uległo przynajmniej 55 obiektów sakralnych. Należało reaktywować działalność wielu szkół katolickich, zakładów wychowawczych oraz opiekuńczych. Ze zniszczeń wojennych musiały się również podnieść zgromadzenia zakonne diecezji chełmińskiej. Nieuregulowana pozostawała również kwestia obsady stolicy biskupiej. Przedwojenny ordynariusz diecezji chełmińskiej biskup Stanisław Wojciech Okoniewski zmarł na emigracji w 1944 r. Z jego polecenia opiekę nad diecezją chełmińską sprawował biskup Konstanty Dominik. Decyzji tej nie zaaprobowywały władze okupacyjne i internowały sufragana diecezji chełmińskiej. Na jego miejsce Stolica Apostolska wyznaczyła biskupa gdańskiego Karola Marię Antoniego Spletta. Po zakończeniu II wojny światowej władze PRL przetrzymywały Karola Marię Antoniego Spletta przez 8 lat w więzieniu i 3 lata w internowaniu.

* **Arkadiusz Czwolek** – dr hab., adiunkt w Katedrze Konfliktów Politycznych na Wydziale Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Główne obszary badawcze: historia Kościoła katolickiego w PRL, najnowsza historia polityczna Polski, współczesna Białoruś. Autor wielu pozycji naukowych, w tym monografii „*Piórem i buławą. Działalność polityczna Lwa Sapiehy, kanclerza litewskiego, wojewody wileńskiego*”, Toruń 2012, oraz „*Opozycja polityczna na Białorusi (1989-2013)*”, Gdańsk 2013. Członek Rady Naukowej półrocznika „Fides, Ratio et Patria. Studia Toruńskie”.

Do swojej śmierci w 1964 r. ksiądz Karol Maria Antoni Splett pozostawał formalnie gdańskim biskupem diecezjalny. W 1945 r. prymas August Hlond wyznaczył na nowego administratora apostolskiego diecezji chełmińskiej i gdańskiej ks. dr. Andrzeja Wronkę. Komunistyczne organy bezpieczeństwa rozpoczęły inwigilację nowego administratora apostolskiego. Mimo wielu przeciwności, jakie stanęły mu na drodze, ks. dr Andrzej Wronka z wielkim zapałem przystąpił do odbudowy dwóch powierzonych jego opiece diecezji. Swoją działalność rozpoczęły kurie biskupie, wiele zniszczonych świątyń odrestaurowano, a zgromadzenia zakonne wznowiły swoją działalność opiekuńczo-wychowawczą. Jednym z najtrudniejszych zadań okazało się uzupełnienie strat osobowych, jakie poniosło podczas II wojny światowej duchowieństwo diecezji chełmińskiej. Wiosną 1946 r. Ojciec Święty powołał na stanowisko biskupa chełmińskiego księdza Kazimierza Józefa Kowalskiego, a w 1948 r. księdza Bernarda Czaplińskiego na biskupa sufragana chełmińskiego¹.

W okresie powojennym władze komunistyczne postrzegały diecezję chełmińską, jako jedną z najbardziej wrogo ustosunkowanych do ówczesnej rzeczywistości politycznej. Swoją negatywną ocenę diecezja zawdzięczała głównie postawie swoich władz kościelnych oraz duchowieństwa chełmińskiego. Nowy biskup chełmiński Kazimierz Józef Kowalski dał się poznać jako zadeklarowany przeciwnik systemu komunistycznego. Wśród jego współpracowników znalazło się wielu wspaniałych duszpasterzy, którzy razem z nim próbowali się sprzeciwić polityce ateizacji państwa. Ich postawa wierności ideałom Kościoła katolickiego spotkała się z prześladowaniami ze strony władz PRL. Komuniści nasilili swoje działania represyjne wobec Kościoła katolickiego po 1947 r., gdy zakończyli rozprawę z podziemiem niepodległościowym i legalną opozycją. Nie oszczędzili również duchowieństwa diecezji chełmińskiej. W 1950 r. podjęli decyzję o zamknięciu biskupa chełmińskiego Kazimierza Józefa Kowalskiego w areszcie domowym, gdy ostro sprzeciwił się przejmowaniu przez władze kościelne „Caritasu” oraz rozbijaniu jedności Kościoła. W kolejnych latach komuniści postrzegali władze kościelne diecezji chełmińskiej jako najbardziej reakcyjne i nieskore do porozumienia. Rozszerzały również katalog represji wobec duchownych instytucji kościelnych diecezji chełmińskiej. M.in. rozpoczęły inwigilację kurii biskupiej

¹ A. Czwołek, *Ksiądz Stefan Trzciński – „wróg Polski Ludowej”*. Sprawa odwołania kanclerza kurii chełmińskiej w 1953 r., [w:] *Czas próby. Kościół katolicki w okresie PRL*, pod red. W. Polaka, A. Czwołka, S. Galij-Skarbińskiej, Toruń 2017 r., s. 99-100; Z. Girzyński, *Martyrologia duchowieństwa katolickiego diecezji chełmińskiej jesienią 1939 r.*, [w:] *Wrzesień 1939 roku i jego konsekwencje dla ziem zachodnich i północnych Drugiej Rzeczypospolitej*, pod red. R. Sudzińskiego i W. Jastrzębskiego, Toruń-Bydgoszcz 2001, s. 249-282; idem, *Duchowieństwo diecezji chełmińskiej po zakończeniu II wojny światowej*, [w:] *Kujawy i Pomorze w latach 1945-1956. Od zakończenia okupacji niemieckiej do przełomu październikowego*, pod red. W. Jastrzębskiego i M. Krajewskiego, Włocławek 2001, s. 193-200; Ks. L. Jajdzewski, *Ksiądz Biskup Konstantyn Dominik. Życie i pamięć o nim na Kaszubach i Pomorzu*, Pelplin 2013, s. 143-158.

w Pelplinie oraz uderzyły z całą siłą w podstawy materialne funkcjonowania diecezji chełmińskiej. Władze komunistyczne rozpoczęły również likwidację diecezjalnych placówek oświatowych oraz opiekuńczo-wychowawczych. W kolejnych latach przystąpiły również do ograniczania swobody działalności Wyższego Seminarium Duchowego w Pelplinie. W szkołach rozpoczął się proces usuwania religii oraz laicyzacji szkolnictwa. Na początku lat sześćdziesiątych XX w. wprowadzono obowiązek rejestracji punktów katechetycznych. Na terenie diecezji chełmińskiej postępowała laicyzacja służby zdrowia. Władze utrudniały również działalność stowarzyszeń katolickich oraz blokowały obsadę placówek duszpasterskich. Nowe przepisy podatkowe spowodowały ich rosnące zadłużenie wobec państwa. Komuniści nie oszczędzili również diecezjalnych zgromadzeń zakonnych i przystąpili do ich usuwania z przestrzeni publicznej. Organy bezpieczeństwa rozpoczęły również prześladowanie duchowieństwa diecezji chełmińskiej. Wielu wspaniałych duszpasterzy znalazło się w więzieniach stalinowskich. Wobec wielu innych stosowano różnego typu szykany i represje, stawiając im fikcyjne zarzuty współpracy z okupantem niemieckim, wspierania „band reakcyjnych”, walki z ustrojem socjalistycznym, czy też naruszenia przepisów administracyjnych².

Prezentowany dokument pochodzi z zasobów archiwalnych Instytutu Pamięci Narodowej. Jest to niezwykle cenne źródło do poznania martyrologii duchowieństwa chełmińskiego po 1945 r. Sprawozdanie powstało na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Umieszczono w nim przypadki wrogich wystąpień duchownych diecezji chełmińskiej wobec władz państwowych w la-

² D. Czerwiński, *Pierwsza dekada. Aparat bezpieczeństwa w województwie gdańskim w latach 1945-1956*, Gdańsk 2016, s. 407-414; idem, *Działania gdańskiego aparatu bezpieczeństwa wobec kurii biskupiej w Pelplinie w pierwszej połowie lat pięćdziesiątych XX w.*, [w:] *Letnia Szkoła Historii Najnowszej 2012. Referaty*, pod red. K. Dworaczka, Ł. Kamińskiego, Warszawa 2013, s. 24-33; M. Golon, *Pelplin w działalności Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Tczewie w latach 1949-1951. Zarys problematyki*, „Studia Pelplińskie”, 2013, t. 46, s. 49-68; L. Potykanowicz-Suda, *Państwo a Kościół katolicki w województwie gdańskim w latach 1945-1970*, Warszawa 2011, s. 102-270; A. Czwołek, J. Wiśniewski, *Szkoła niepokornych Pomorzaków!. Likwidacja Niższego Seminarium Duchownego (Collegium Marianum) w Pelplinie przez władze komunistyczne w świetle materiałów archiwalnych (1950-1961)*, Pelplin 2016, s. 15-44; A. Czwołek, *Wizytacje Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie w okresie PRL*, [w:] *Diecezja chełmińska w czasach komunizmu (1945-1990)*, pod red. W. Polaka, W. Rozyńkowskiego, J. Szilinga, t.1, Pelplin 2008, s. 201-240; W. Rozyńkowski, *Plany rozpracowania Kurii Biskupiej Chełmińskiej z 1961 roku*, [w:] *Diecezja chełmińska w czasach komunizmu (1945-1990)*, t.1, s. 189-200; A. Paczoska-Hauke, *Represje bydgoskiego aparatu bezpieczeństwa wobec osób duchownych w diecezji chełmińskiej w latach 1945-1956*, [w:] *Diecezja chełmińska w czasach komunizmu (1945-1990)*, pod red. W. Polaka, W. Rozyńkowskiego, J. Szilinga, t.2, Pelplin 2009, s. 23-58; I. Mazanowska, „*Będą was prześladować z mego powodu*”. *Polityka władz państwowych wobec zakonów i zgromadzeń zakonnych diecezji chełmińskiej w latach 1956-1970*, Bydgoszcz-Gdańsk 2013, s. 59-284.

tach 1945-1963. Chociaż spis zawiera wiele luk, gdyż nie uwzględniono w nim wszystkich przypadków karalności księży diecezjalnych w omawianym okresie, niewątpliwie przyczyni się do lepszego poznania omawianej problematyki. Z analizy źródłowej wynika, że nie ustalono wszystkich nazwisk karanych duchownych z okresu stalinowskiego. Ich wykaz jest pełniejszy dopiero od drugiej połowy lat pięćdziesiątych XX w. W sprawozdaniu dość często występują błędy w nazwiskach księży, miejscu ich urodzenia, czy też nazwach miejscowości. Wystąpiły również przypadki włączenia do niego niektórych księży z innych diecezji. Dokument został przygotowany zgodnie z przyjętymi zasadami edycji źródeł historycznych. Tam gdzie to było możliwe, zawarto krótkie noty biograficzne poszczególnych księży. Wyjaśniono również trudniejsze pojęcia oraz poprawiono błędy ortograficzne i interpunkcyjne. Na koniec pragnę gorąco podziękować dyrektorowi Archiwum Diecezji Pelplińskiej ks. prof. Anastazemu Nadolnemu za pomoc w ustaleniu niektórych nazw miejscowości, gdzie urodzili się duchowni diecezji chełmińskiej.

Tekst źródłowy

AIPN BU, sygn. 0445/97, t.17, k.1-41, Zestawienie faktów wrogiej działalności dokonanych przez osoby duchowne Kościoła rzymsko-katolickiego na terenie diecezji pelplińskiej (chełmińskiej) w okresie 1945-1963. Dokument papierowy na 41 stronach. Pismo maszynowe czytelne. Stan zachowania bardzo dobry.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Biuro „C”

Zestawienie faktów wrogiej działalności dokonanych przez osoby duchowne Kościoła rzymsko-katolickiego na terenie diecezji pelplińskiej (chełmińskiej) w okresie 1945-1963.

[s.1]

1945

1. Brząkała Aleksander³, syn Wojciecha, ur. 23.02.1893 r. w Radawnicy⁴, admi-

³ Ks. Aleksander Brząkała - w latach 1945-1947 administrował parafiami w Pruszczu i Goścyninie, w 1947 r. zostaje administratorem parafii w Wtelnie, a w 1948 r. proboszczem parafii w Wtelnie. W sierpniu 1949 r. aresztowany pod zarzutem współpracy z okupantem. W 1950 r. skazany na 8 lat więzienia. Z powodu złego stanu zdrowia zwolniony w marcu 1954 r., A. Paczoska-Hauke, *Wstęp*, [w:] *Aparat bezpieczeństwa w walce z Kościołem katolickim w województwie pomorskim (bydgoskim) w latach 1945-1956*, wybór i opracowanie T. Chinciński i A. Paczoska-Hauke, Bydgoszcz-Gdańsk 2010, s. 38-39; *Pruszc A.D. 1368 wieś Jana z Pruszcza. Historia parafii Pruszc XV w.*, <http://www.portal.tucholski.pl/811-bory-tucholskie-pruszc-ad-1368-wies-jana-z-pruszcza-historia-parafii-pruszc-xv-w>, odczyt z dn. 30.10.2017; „Orędownik Diecezji Chełmińskiej”, (dalej: „ODCH”), 1947, nr 5, s. 400; „ODCH”, 1948, nr 2, s. 99.

⁴ Radawnica - wieś położona w powiecie złotowskim, w województwie wielkopolskim.

nistrator parafii Wtelno⁵, powiat Bydgoszcz⁶. Wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 2.05.1951 r. skazany na 8 lat więzienia za współpracę z okupantem. Wydział „C” KWMO⁷ Bydgoszcz, nr 2895/56, 26774/56.

1946

1. Chyliński Ludwik⁸, syn Józefa, ur. 28.11.1881 r., proboszcz parafii Lipinki⁹, powiat Świecie¹⁰, województwo bydgoskie. W czasie kazań nawoływał ludność, aby w wyborach do Sejmu Ustawodawczego nie głosowała na listę bloku demokratycznego. Wydział „C” KWMO Olsztyn¹¹, nr 16473/C.
2. Górski Stanisław, s. Bolesława, ur. 5.02.1927 r. w Grzecznie¹², uczeń gimnazjum w Świeciu, województwo bydgoskie, obecnie ks. zakonny klasztoru księży misjonarzy w Krakowie. Jako uczeń gimnazjum w Świeciu należał do nielegalnej organizacji młodzieżowej pod nazwą „Przedmurze”¹³. Ujawnił się w dniu 17.04.1947 r. Po ujawnieniu wstąpił do zakonu. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 495/D.

⁵ Wtelno - wieś w gminie Koronowo, w powiecie bydgoskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. św. Michała Archanioła, obecnie diecezja bydgoska

⁶ Bydgoszcz - stolica województwa kujawsko-pomorskiego.

⁷ KWMO - Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej.

⁸ Ks. Ludwik Chyliński - w 1908 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Na początku objął obowiązki wikariusza parafii w Pączewie, Kielnie oraz Rumianie. W latach 1913-1925 zarządzał parafią w Koszelewach. W 1947 r. mianowany administratorem parafii w Lipinkach Lubawskich, a następnie parafii w Lubiszewie. W 1948 r. zostaje wikariuszem parafii w Grodzicznie, a następnie administratorem parafii w Pieniążkowie i wikariuszem w Brusach. W 1949 r. mianowano go wikariuszem parafii w Lidzbarku, a w 1957 r. administratorem parafii w Szczuce. W 1958 r. otrzymuje nominację na radcę prawnego *ad honores*, Ks. H. Moss, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji chełmińskiej w święconych w latach 1821-1920*, Pelplin 1995, s. 34; „ODCH”, 1947, nr 3, s. 207; „ODCH”, 1947, nr 4, s. 300; „ODCH”, 1948, nr 1, s. 46; „ODCH”, 1948, nr 5, s. 338; „ODCH”, 1948, nr 6, s. 409; „ODCH”, 1949, nr 3, s. 185; „ODCH”, 1957, nr 7-8, s. 275; „ODCH”, 1958, nr 3-4, s. 97.

⁹ Lipinki - wieś w gminie Warlubie, w powiecie świeckim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła, obecnie diecezja toruńska.

¹⁰ Świecie - miasto powiatowe w województwie kujawsko-pomorskim.

¹¹ Olsztyn - stolica województwa warmińsko-mazurskiego.

¹² Grzeczno - miejscowość niezidentyfikowana.

¹³ Przedmurze - konspiracyjna organizacja młodzieżowa działająca w Świeciu w okresie od listopada 1945 r. do maja 1946 r. Jej dowódcą był Zbigniew Willi, *Atlas polskiego podziemia niepodległościowego 1944-1956*, pod red. R. Wnuka, S. Poleszaka, A. Jaczyńskiej, M. Śladeckiej, Warszawa-Lublin 2007, s. 375.

3. Kallas Konrad¹⁴, syn Michała, ur. 19.02.1900 r. w Chojnicach¹⁵, proboszcz parafii Słup¹⁶, powiat Grudziądz¹⁷, województwo bydgoskie. Utrzymywał kontakty z członkami bandy WIN „Łupaszki”¹⁸. Wydział „C” KWMO nr 3369/D.
4. Kaniewski Wiktor¹⁹, syn Bronisława, ur. 21.05.1926 r., ksiądz zakonny- jezuita, zamieszkały Toruń²⁰, województwo bydgoskie. Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy w dniu 23.11.1946 r. skazany na 5 lat więzienia za propagandę antypaństwową. Wydział „C” KWMO, nr 3960/48, 3312.
5. Kończal Sylwester²¹, syn Łukasza, ur. 14.12.1915 r., proboszcz parafii

¹⁴ Ks. Konrad Kallas - ur. 19.02. 1880 r. w Chojnicach. Uczył się w Collegium Marianum w Pelplinie oraz w gimnazjum w Chojnicach i Drawsku Pomorskim, następnie studiował na Uniwersytecie Warszawskim i w Wyższym Seminarium Duchowym w Pelplinie. W 1909 r. otrzymał święcenia kapłańskie, następnie pełnił funkcję wikariusza w parafiach w Barłożnie, Golubiu, Chełmży, Czersku oraz Wejherowie. W 1919 r. zostaje proboszczem parafii Słup. Od 1930 r. prezes Związku Katolików Niemieckich, Ks. H. Moss, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji chełmińskiej wyświęconych w latach 1821-1920*, s. 121.

¹⁵ Chojnice - miasto w województwie pomorskim, siedziba powiatu chojnickiego.

¹⁶ Słup - wieś w powiecie grudziądzkim, w województwie kujawsko-pomorskim, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętej Anny, obecnie diecezja toruńska

¹⁷ Grudziądz - miasto w województwie kujawsko-pomorskim, siedziba powiatu grudziądzkiego.

¹⁸ Mjr Zygmunt Szendzielarz, ps. „Łupaszka” - ur.12.03.1910 r. w Stryju, województwo lwowskie. Po zdaniu matury w 1929 r. rozpoczyna naukę w szkole podchorążych zawodowych w Różanie nad Narwią, a następnie kształci się w Centrum Wyszkożenia Kawalerii w Grudziądzu. Przed wybuchem II wojny światowej awansuje na stopień porucznika. Za kampanię wrześniową oznaczony krzyżem *Virtuti Militari* 5 klasy. W 1940 r. przystępuje do Związku Walki Czynnej. Walczył w Armii Krajowej. W latach 1943-1944 dowódca 5. Brygady Partyzanckiej na Wileńszczyźnie. W latach 1946-1948 dowodził Zgrupowaniem z ramienia Ośrodka Mobilizacyjnego Okręgu Wileńskiego AK na terenie Pomorza Gdańskiego i Pomorza Zachodniego. W 1948 r. aresztowany przez władze komunistyczne, w 1950 r. skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano w 1952 r., M. Żukowski, *Stosowanie kary śmierci na Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1956*, Toruń 2011, s. 609-613.

¹⁹ Ks. Wiktor Kaniewski - w 1953 r. wstąpił do zakonu jezuitów, w 1962 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W latach 1956-1959 studiował filozofię w Krakowie, a następnie w latach 1959-1963 teologię w Warszawie. Katecheta, duszpasterz i kapelan szpitala, *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564-1995*, oprac. L. Grzebień przy współpracy zespołu jezuitów, Kraków 2004, s.266.

²⁰ Toruń - miasto w województwie kujawsko-pomorskim, siedziba powiatu toruńskiego.

²¹ Ks. Sylwester Kończal - w 1945 r. ustanowiony substytutem parafii w Płochocinie i Lipinkach, w 1946 r. administrator parafii w Lipinkach, a 1947 r. parafii w Płośnicy oraz Wielkim Łęcku. W 1946 r. ks. S. Kończala aresztowano jako podejrzanego o współpracę z oddziałem zbrojnym mjr. Z. Szendzielarza „Łupaszki”. Nie udowodniono mu winy we wspomnianej sprawie, ale skazano go za posiadanie nielegalnej broni, A. Paczoska-Hauke, *Wstęp*, s. 30-31; „Orędownik Diecezji Chełmińskiej i Gdańskiej” (dalej: ODCiG), 1945, nr 1, s. 29; „ODCiG”, 1946, nr 2, s. 54; „ODCH”, 1947, nr 5, s.400.

Płońnica²², powiat Działdowo²³, województwo olsztyńskie. Wyrokiem Woj-skowego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy w 1946 r. skazany na 5 lat więzienia za nielegalne posiadanie broni. Wydział „C” KWMO Olsztyn, nr 3407/63. KPMO, Służba Bezpieczeństwa Działdowo, nr 1074.

[s.2]

6. Kowalski Józef²⁴, syn Piotra, ur. 13.01.1906 r. w Starym Grabiu²⁵, dziekan dekanatu Wąbrzeźno²⁶, województwo bydgoskie. Przy użyciu siły fizycznej zmuszał ludność do wykonywania praktyk religijnych (uderzył w twarz ko-bietę za nieukłonienie przed monstrancją). Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 27825/58.
7. Mańkowski Maksymilian²⁷, syn Pawła, ur. 19.11.1905 r. w Wielkim Komor-sku²⁸, proboszcz parafii Sumowo²⁹, powiat Grudziądz, województwo bydgo-skie. Ukrywał na plebanii członków nielegalnej organizacji NSZ³⁰. W czasie kazań nawoływał ludność, by nie głosowała na listę bloku demokratycznego. Wydział „C” KWMO Olsztyn, nr 21911/A, 7547/S.

²² Płońnica - gmina wiejska w województwie warmińsko-mazurskim, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętej Barbary, obecnie diecezja toruńska.

²³ Działdowo - miasto w województwie warmińsko-mazurskim, siedziba powiatu działdow-skiego.

²⁴ Ks. Józef Kowalski - w 1946 r. mianowany prodziekanem dekanatu wąbrzeskiego, w 1948 r. otrzymał instytucję kościelną na parafię w Wąbrzeźnie, „ODCiG”, 1946, nr 2, s. 53; „ODCH”, 1948, nr 1, s. 45.

²⁵ Stare Grabie - wieś w gminie Wołomin, w powiecie wołomińskim, województwo mazo-wieckie.

²⁶ Wąbrzeźno - miasto w województwie kujawsko-pomorskim, siedziba powiatu wąbrzeskiego.

²⁷ Ks. Maksymilian Mańkowski - w 1949 r. został administratorem parafii w Prątnicy, w 1962 r. objął obowiązki proboszcza w Prątnicy oraz otrzymał tytuł radcy duchownego *ad honores*, „ODCH”, 1949, nr 3, s. 184; „ODCH”, 1962, nr 7-8, s. 240.

²⁸ Wielki Komorsk - wieś w gminie Warlubie, powiat świecki, województwo kujawsko-po-morskie.

²⁹ Sumowo - wieś w gminie Zbiczno, powiat brodnicki, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Matki Boskiej Różańcowej, obecnie diecezja toruńska.

³⁰ NSZ - Narodowe Siły Zbrojne. Konspiracyjne oddziały polskie powstałe w 1942 r. mające na celu walkę o niepodległą Polskę i odbudowę państwa w przedwojennych granicach. Podczas II wojny światowej oddziały NSZ prowadziły walkę z okupantem niemieckim i sowieckim. W latach 1945-1947 większość oddziałów NSZ zostało rozbite przez komunistyczne organy bezpieczeństwa.

8. Niemczycki Ludwik³¹, syn Grzegorza, ur. 8.11.1904 r. w Rokietnicy³², proboszcz parafii Kiełpino³³, powiat Kartuski³⁴, województwo gdańskie. Był czynnym organizatorem i kapłanem nielegalnej organizacji WIN na Pomorzu. Ukrywał poszukiwanego przez organa Bezpieczeństwa Publicznego³⁵ księdza-współpracownika gestapo. Wydział „C” KWMO Wrocław³⁶, nr 4716/II, ES.
9. Porzyński Alojzy³⁷, syn Teofila, ur. 28.01.1899 r. w Bydgoszczy, proboszcz parafii Prusy³⁸, powiat Chojnice, województwo bydgoskie. Skazany na 10 lat więzienia za wrogą działalność przeciwko PRL i przynależność do nielegalnej organizacji WIN³⁹, Wydział II Biura „C” MSW⁴⁰, nr 4209/K.
10. Romaniuk Jan, syn Jana, ur. 15.08.1915 r. (ZSRR), ksiądz zakonny - Zakon

³¹ Ks. Ludwik Niemczycki - w latach 1928-1933 studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyslu. W 1933 r. przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1933-1935 wikary w parafii Komarno, następnie wikariusz w parafiach w Kańczudze oraz Błażowej. W 1937 r. objął obowiązki wikariusza w parafii w Tyczynie. Podczas II wojny światowej kapłan Placówki AK w Tyczynie oraz kapłan Inspektoratu Rejonowego AK Rzeszów. Po zajęciu przez Armię Czerwoną Rzeszowszczyzny wstąpił do WiN. W latach 1946-1960 proboszcz parafii Kiełpino. W 1959 r. Urząd do Spraw Wyznań podjął decyzję o usunięciu ze stanowiska proboszcza parafii kiełpińskiej pod fikcyjnym zarzutem „podburzania ludności przeciwko ustrojowi socjalistycznemu”. W 1960 r. duchowny przybył do Wrocławia, gdzie sprawował obowiązki duszpasterskie w Parafii p.w. Trójcy Przenajświętszej w dzielnicy Krzyki, P. Chmielowiec, *Leksykon duchowieństwa represjonowanego w PRL w latach 1945-1989*, t. 2, pod red. J. Myszoza, Warszawa 2003, s. 141-144.

³² Rokietnica - miejscowość w powiecie poznańskim, województwo wielkopolskie.

³³ Kiełpino - wieś w gminie Kartuski, powiat kartuski, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. św. Michała Archanioła, obecnie diecezja pelplińska.

³⁴ Kartuski - miasto w województwie pomorskim, siedziba gminy kartuskiej.

³⁵ Chodzi tutaj o struktury Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, powołanego przez komunistów polskich w 1944 r. głównie do zwalczania Kościoła katolickiego, opozycji politycznej oraz niepodległościowych ugrupowań konspiracyjnych.

³⁶ Wrocław - stolica województwa dolnośląskiego.

³⁷ Ks. Alojzy Porzyński - w 1945 r. został mianowany administratorem gdyńskich parafii w Oksywiu, Obłężu i Kosakowie oraz administratorem *ad interim* parafii w Wielowiczu, późniejszy kapłan Sióstr Niepokalanek w Młoszcu. W 1957 r. zostaje administratorem parafii Chmielno, „ODCiG”, 1945, nr 1, s. 29; „ODCiG”, 1945, nr 2, s. 18; „ODCH”, 1957, nr 3-4, s. 117.

³⁸ Prawdopodobnie chodzi o miejscowość Stare Prusy - wieś w gminie Czersk, powiat chojnicki, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. św. Walentego, obecnie diecezja toruńska.

³⁹ WiN - Wolność i Niepodległość. Właściwa nazwa Ruch Oporu bez Wojny i Dywersji „Wolność i Niezawisłość”. Była to niepodległościowa organizacja konspiracyjna powstała we wrześniu 1945 r., po rozwiązaniu Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj, która przejęła większość kadr i struktur organizacyjnych.

⁴⁰ MSW - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Ojców Kapucynów, zamieszkały Nowe Miasto Lubawskie⁴¹, województwo olsztyńskie. Utrzymywał kontakty z członkami nielegalnych organizacji podziemnych z różnych terenów (m.in. i z Lubelszczyzny). Wydział „C” KWMO Białystok⁴², nr 96/OB.

1947

1. Bonikowski Stefan⁴³, syn Piotra, ur. 26.03.1906 r., administrator parafii Łążyn⁴⁴, powiat Toruń, województwo bydgoskie. Udzielał pomocy finansowej PSL⁴⁵. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 3412/D.
[s.3]
2. Madej Franciszek⁴⁶, syn Marcina, ur. 21.11.1912 r., w Dziewinie⁴⁷, proboszcz parafii Przechowo⁴⁸, powiat Świecie, województwo bydgoskie. Na terenie powiatu Wadowice⁴⁹ utrzymywał kontakt z bandą terrorystyczno-rabunkową.

⁴¹ Nowe Miasto Lubawskie - miasto w województwie warmińsko-mazurskim, siedziba powiatu nowomiejskiego.

⁴² Białystok - miasto na prawach powiatu, stolica województwa podlaskiego.

⁴³ Właściwie ks. Stefan Bunikowski - w latach 1927-1931 studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelpinie, w 1931 r. przyjął święcenia kapłańskie, w 1949 r. został administratorem parafii w Łążynie, w 1949 r. mianowany dziekanem dekanatu bierzgłowskiego, a w 1961 r. radcą duchownym *ad honores* „ODCH”, 1949, nr 1, s. 42; „ODCH”, 1949, nr 1, s. 43; „ODCH”, 1961, nr 7-8, s. 250; I. Makacewicz, *Dekret z dnia 5 sierpnia 1949 roku o ochronie wolności sumienia i wyznania- opinie księży z województwa pomorskiego*, [w:] *Diecezja chełmińska w czasach komunizmu (1945-1990)*, t.2, s. 23.

⁴⁴ Łążyn - wieś w gminie Zławieś Wielka, powiat toruński, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. św. Walentego, obecnie diecezja toruńska.

⁴⁵ PSL - Polskie Stronnictwo Ludowe. Partia polityczna powstała w sierpniu 1945 r., odwołująca się swoimi korzeniami do przedwojennych stronnictw ludowych. PSL miało swoją reprezentację w Krajowej Radzie Narodowej oraz Tymczasowym Rządzie Jedności Narodowej. W latach 1945-1947 władze komunistyczne doprowadziły do rozbicia ugrupowania, a jej przewodniczącego Stanisława Mikołajczyka zmusiły do ucieczki z kraju.

⁴⁶ Ks. Franciszek Ksawery Madej - w 1926 r. rozpoczął naukę w pallotyńskim Collegium Marianum, w 1939 r. przyjął święcenia kapłańskie. Podczas II wojny światowej ks. F. Madej pełnił funkcję kapelana i komendanta VII Rejonu AK „Jaworzyn”. Po II wojnie światowej skierowano go do duszpasterstwa w Gdańsku. Był pierwszym kapelanem kliniki Akademii Medycznej w Gdańsku. W 1951 r. został mianowany proboszczem parafii w Przedborowej, a w 1952 r. rektorem domu i proboszczem parafii w Wałbrzychu. Następnie objął parafię w Przechowie k. Świecia nad Wisłą, *Madej Franciszek Ksawery (1912-1991), ksiądz, kapelan VII Rejonu AK „Jaworzyn”, ps. Czesław*, <http://www.pallotyni.eu/Liber.mortuorum/zmarli.php?biograf=104>, odczyt z dn. 31.10.2017.

⁴⁷ Dziewin - wieś w gminie Drwina, powiat bocheński, województwo małopolskie.

⁴⁸ Przechowo - część miasta Świecia, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Chrystusa Króla, obecnie diecezja pelplińska.

⁴⁹ Wadowice - siedziba powiatu wadowickiego, województwo małopolskie.

Ponad to spowiadał i udzielał błogosławieństwa jej członkom. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 27325/A.

3. Wieczorek Alojzy⁵⁰, syn Franciszka, ur. 18.10.1904 r., ksiądz, parafia Łopatki⁵¹, powiat Wąbrzeźno, województwo bydgoskie. W czasie kazań apelował do wiernych, aby w wyborach głosowali tylko na katolików. W pierwszych latach po wyzwoleniu współpracował z bandą pod dowództwem „Ruczaja”⁵², działającą na terenie powiatu Wąbrzeźno. Pobierał pieniądze od bandy i udzielał członkom bandy posług religijnych. Wydział „C” KWMO Białystok, nr Ag-2928.

1948

1. Aszyk Franciszek⁵³, syn Piotra, ur. 22.09.1903 r. w Karolewie⁵⁴, proboszcz parafii św. Mikołaja w Fordonie⁵⁵, powiat Bydgoszcz. Z ambony ostro krytykował ustawę o ślubach cywilnych. Nawoływał młodzież, aby nie poddawała

⁵⁰ Ks. Alojzy Wieczorek - szkołę podstawową ukończył w Starogardzie, a potem szkołę średnią w Toruniu. Studia teologiczne ukończył w Łodzi. W 1934 r. otrzymał święcenia kapłańskie, następnie pełnił obowiązki wikariusza w parafiach w Suwałkach oraz Grajewie. W 1939 r. zostaje prefektem w Małkini. W 1945 r. mianowano go administratorem parafii w Łopatkach. W 1946 r. opuścił teren diecezji chełmińskiej. Represjonowany w okresie PRL, A. Kopiczko, *Alojzy Wieczorek (1904-1980), kapłan diecezji warmińskiej*, [w:] *Leksykon duchowieństwa represjonowanego w PRL*, t. 2, s. 303-303; „ODCiG”, 1945, nr 2, s. 18; „ODCiG”, 1946, nr 3, s. 98.

⁵¹ Łopatki - wieś w gminie Książki, powiat wąbrzeski, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętej Magdy Magdaleny, obecnie diecezja toruńska.

⁵² Oddział „Ruczaja” - jedna z grup NSZ działająca po II wojnie światowej w powiecie lipnowskim, rypińskim, wąbrzeskim, oraz grudziądzkim. Jej dowódcą był Henryk Siwoń, a jego zastępcą Władysław Majtyka „Biały”. Oddział liczył kilkudziesięciu żołnierzy, Z. Biegański, *Sądownictwo i skazani na śmierć z przyczyn politycznych w województwie pomorskim (bydgoskim) w latach 1945-1956*, Bydgoszcz 2003, s.106.

⁵³ Ks. Franciszek Aszyk - w 1925 r. zostaje alumnem Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie, a w 1929 r. przyjmuje święcenia kapłańskie. W 1945 r. mianowany administratorem parafii Tuchola, a w 1947 r. administratorem parafii w Fordonie, następnie proboszczem parafii w Fordonie (1950 r.). W 1957 r. biskup Kazimierz Józef Kowalski wręcza mu nominację na radcę prawnego *ad honores*. W 1960 r. zostaje wicedziekanem dekanatu fordońskiego, a następnie dziekanem dekanatu fordońskiego, *Parafia rzymskokatolicka pw. św. Mikołaja w Bydgoszczy-Fordonie*, <http://www.mikolaj-bydgoszcz.home.pl/proboszczowie.html>, odczyt z dn. 31.10.2017; „ODCiG”, 1947, nr 6, s. 447; „ODCH”, 1950, nr 4, s. 255; „ODCH”, 1957, nr 11-12, s. 434; „ODCH”, 1960, nr 1-2, s. 38.

⁵⁴ Karolewo - może chodzić o osadę w gminie Dobrcz, powiat bydgoski, województwo kujawsko-pomorskie. Miejscowość trudna do jednoznacznej identyfikacji, gdyż występuje wielokrotnie w Polsce. W samym województwie kujawsko-pomorskim występuje aż siedem miejscowości o tej nazwie.

⁵⁵ Fordon - obecnie dzielnica Bydgoszczy, powiat bydgoski, województwo kujawsko-pomorskie.

- się wpływom ideologii materialistycznej, a stanęła do walki z komunistami. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 1135/NR.
2. Górecki Wincenty⁵⁶, syn Jana, ur. 23.06.1899 r., ksiądz, parafia Działdowo, województwo olsztyńskie. Występował wrogo z ambony przeciwko stosunkom panującym w Polsce Ludowej. W okresie okupacji przebywał w miejscowości Szczuka⁵⁷, powiat Brodnica⁵⁸, gdzie przyjął III grupę narodowości niemieckiej. KPMO⁵⁹ Służba Bezpieczeństwa Działdowo. Informacja z dnia 21.10.1962 r.
 3. Grabiński Franciszek⁶⁰, syn Augustyna, ur. 5.10.1903 r., w Strudze⁶¹, proboszcz parafii Jastrzębie⁶², powiat Brodnica, województwo bydgoskie. W rozmowach z ludźmi niejednokrotnie wypowiadał się, że Polska nie jest krajem wolnym, ponieważ rządzi nią dwóch Rosjan. Członkom ZWM⁶³ powiedział, że walczą oni z myszami i szczurami, ale że to wszystko będzie miało kres. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 3175/D.
[s.4]
 4. Hinc Bronisław⁶⁴, syn Antoniego, ur. 11.08.1908 r. w Lidzbarku⁶⁵, proboszcz parafii Konarzyny⁶⁶, powiat Chojnice, województwo bydgoskie. Utrudniał

⁵⁶ Ks. Wincenty Górecki - w 1947 r. mianowany administratorem parafii w Działdowie, w 1949 r. prodziekanem dekanatu lidzbarskiego, w 1951 r. dziekanem dekanatu lidzbarskiego-„ODCH”, 1947, nr 5, s. 400; „ODCH”, 1949, nr 6, s. 421; „ODCH”, 1951, nr 1, s. 34.

⁵⁷ Szczuka - wieś w gminie Brodnica, powiat brodnicki, województwo kujawsko-pomorskie.

⁵⁸ Brodnica - siedziba powiatu brodnickiego, województwo kujawsko-pomorskie.

⁵⁹ KPMO - Komenda Powiatowa Milicji Obywatelskiej.

⁶⁰ Właściwie ks. Franciszek Grabiński - w 1948 r. zostaje administratorem parafii w Jastrzębiu i Cielętach, wcześniejszy administrator parafii w Zieleniu. W 1949 r. mianowano go administratorem parafii w Kiełbasinie, „ODCH”, 1948, nr 4, s.262; „ODCH”, 1949, nr 6, s. 422.

⁶¹ Struga - prawdopodobnie chodzi o wieś w gminie Czersk, powiat Chojnice, województwo pomorskie.

⁶² Jastrzębie - wieś w gminie Bartniczka, powiat brodnicki, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny, obecnie diecezja toruńska.

⁶³ ZWM - Związek Walki Młodych- komunistyczna organizacja młodzieżowa utworzona w 1943 r. działająca pod patronatem Polskiej Partii Robotniczej (PPR). Po wojnie uczestniczyła w umacnianiu wpływów komunistycznych w Polsce. W 1948 r. połączyła się z innymi komunistycznymi organizacjami młodzieżowymi w Związek Młodzieży Polskiej (ZMP).

⁶⁴ Ks. Bronisław Hinc - w 1946 r. mianowano go administratorem parafii w Łobdowie, w 1949 r. objął funkcję administratora parafii w Konarzynie i Swornychgaciach, a w 1958 r. administratora parafii w Bierzglowie, „ODCiG”, 1946, nr 3, s.97; „ODCH”, 1948, nr 6, s. 409; „ODCH”, 1949, nr 1, s. 43; „ODCH”, 1958, nr 5-6, s. 176.

⁶⁵ Lidzbark - miasto w powiecie działdowskim, województwo warmińsko-mazurskie.

⁶⁶ Konarzyny - wieś w powiecie chojnickim, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia św. Antoniego Padewskiego, obecnie diecezja pelplińska.

- członkowi PPR⁶⁷ pogrzebanie zwłok jego żony na cmentarzu, oświadczając, że z partyjniakami nie chce mieć do czynienia, następnie wyrzucił go z mieszkania. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 237/D.
5. Jeka Bolesław⁶⁸, syn Macieja, ur. 27.07.1900 r. w Wądzewie⁶⁹, administrator parafii Serock⁷⁰, powiat Świecie, województwo bydgoskie. Postanowieniem Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Bydgoszczy aresztowany za spowodowanie rozbicia Koła ZMP⁷¹. Zwolniony dnia 30.09.1949 r. z braku dostatecznych dowodów winy. Wydział „C” KWMO Gdańsk⁷², nr R-7953.
 6. Lubiński Konrad⁷³, syn Jana, ur. 25.10.1916 r., proboszcz parafii Stężycza⁷⁴, powiat Kartuszy, województwo gdańskie. Będąc prefektem Państwowego Gimnazjum i Liceum w Kartuzach, zmuszał młodzież do obowiązkowego uczęszczania na naukę religii. Zabraniał jej czytać postępową literaturę oraz nawoływał wiernych, aby nie uczęszczali na zebrania partyjne. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kartuszy. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
 7. Mańkowski Maksymilian, syn Pawła, ur. 19.11.1905 r. w Wielkim Komorsku, proboszcz parafii Sumowo, powiat Grudziądz, województwo bydgoskie.

⁶⁷ PPR - Polska Partia Robotnicza. Polskie ugrupowania komunistyczne powstałe w 1942 r. z połączenia różnych ugrupowań komunistycznych, uznających zwierzchność ZSRR. Po wkroczeniu Armii Czerwonej do Polski w 1944 r. PPR rozpoczęła proces przejmowania władzy w Polsce. W pierwszych powojennych latach PPR doprowadziła do likwidacji stronnictw niepodległościowych i przejęcia władzy w Polsce. W 1948 r. z połączenia Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Partii Socjalistycznej powstała Polska Zjednoczona Partia Robotnicza (PZPR).

⁶⁸ Ks. Bolesław Jeka - w 1950 r. zostaje administratorem parafii w Osieku, wcześniejszy administrator parafii w Serocku. W 1957 r. mianowano go proboszczem tytularnym parafii w Osieku, „ODCH”, 1950, nr 1, s.17; „ODCH”, 1957, nr 9-10, s. 371.

⁶⁹ Ks. Bolesław Jeka urodził się w miejscowości Rozewie-Tupały. Nie istnieje miejscowość Wądzewo. Mamy tutaj do czynienia z ewidentną pomyłką osób sporządzających sprawozdanie. Obecnie miejscowość Tupały leży w gminie Władysławowo, powiat pucki, województwo pomorskie.

⁷⁰ Serock - wieś w gminie Pruszcz, powiat świecki, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Matki Bożej Różańcowej, obecnie diecezja pelplińska.

⁷¹ ZMP - Związek Młodzieży Polskiej - organizacja młodzieżowa utworzona w lipcu 1948 r. w wyniku połączenia z innymi komunistycznymi organizacjami młodzieżowymi. W kolejnych latach ściśle realizowała politykę PPR, a następnie PZPR. Po październiku 1956 r. rozpoczął się oddolny proces rozpadu organizacji i ostatecznie ją rozwiązano w 1957 r.

⁷² Gdańsk - miasto na prawach powiatu położone w Polsce północnej, stolica województwa pomorskiego.

⁷³ Ks. Konrad Lubiński - w 1947 r. mianowano go wikariuszem parafii w Nowym Mieście Lubawskim, w 1948 r. został Dyrektorem Okręgu Brodnickiego Związku „Caritas”, oraz prefektem w Państwowej Szkole Ogólnokształcącej w Kartuzach, „ODCH”, 1947, nr 4, s. 322; „ODCH”, 1948, nr 2, s. 98; „ODCH”, 1948, nr 6, s. 409; „ODCH”, 1947, nr 4, s. 322.

⁷⁴ Stężycza - wieś w powiecie kartuskim, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia św. Katarzyny Aleksandryjskiej, obecnie diecezja pelplińska.

- Orzeczeniem Wydziału Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN⁷⁵ w Grudziądzu ukarany w dniu 26.10.1948 r. grzywną w wysokości 150000 zł za nielegalny wyrąb lasu państwowego. Wydział „C” KWMO Olsztyn, nr 21991/A, 7547/S.
8. Młyński Władysław⁷⁶, syn Jana, ur. 21.03.1904 r. w Załakowie⁷⁷, proboszcz parafii św. Józefa w Tczewie, województwo gdańskie. W czasie kazań twierdził, iż w Polsce odbędzie się referendum za przyłączeniem do ZSRR, że prezydent zostanie usunięty, a ZSRR mianuje swojego namiestnika. Rodziców się prześladuje za to, że posyłają swoje dzieci na lekcje religii. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Tczew. Informacja z dnia 9.10.1962 r. [s.5]
 9. Rembowski Stanisław⁷⁸, syn Karola, ur. 17.10.1880 r., proboszcz parafii Ciechocin⁷⁹, powiat Toruń, województwo bydgoskie. W czasie kazań twierdził, iż „Komunizm zginie w ciągu 10 lat, gdyż za wcześniej rozszerzać się zaczął na cały świat”. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 3382/D.
 10. Rozkwitalski Franciszek⁸⁰, syn Adama, ur. 25.10. 1910 r., w Dąbrówce⁸¹, pro-

⁷⁵ PRN - Powiatowa Rada Narodowa. W okresie PRL rady narodowe przejęły kompetencje zniesionych organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego. Ich rolę potwierdzono w konstytucji z 1952 r.

⁷⁶ Ks. Władysław Młyński - uczył się w „Collegium Marianum” w Pelplinie oraz w Gimnazjum Klasycznym w Wejherowie. W latach 1914-1922 studiował w Wyższym Seminarium Duchowym w Pelplinie. W 1922 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Od 1927 r. proboszcz parafii św. Józefa w Tczewie, w 1948 r. mianowano go członkiem Rady Liturgicznej i Dyrektorem Diecezjalnym Krucjaty Eucharystycznej na Diecezję Chełmińską, w 1950 r. wybrano go kanonikiem honorowym Kapituły Katedralnej Chełmińskiej, a w 1968 r. prałatem honorowym Jego Świątobliwości Ojca Św. Pawła VI; Ks. J. Więckowiak, *Kościół katolicki w Tczewie*, Pelplin 2001, s. 265-267. „ODCH”, 1947, nr 3, s. 208; „ODCH”, 1948, nr 2, s. 98; „ODCH”, 1948, nr 5, s. 338; „ODCH”, 1950, nr 1, s. 16.

⁷⁷ Załakowo - wieś w gminie Sierakowice, powiat kartuski, województwo pomorskie.

⁷⁸ Ks. Stanisław Rembowski - został proboszczem parafii w Ciechocinie po zakończeniu II wojny światowej, skąd przeniósł się z diecezji sandomierskiej, uciekając przed Niemcami w 1944 r., Ks. W. Kujawski, *Parafie diecezji wrocławskiej. Archidiakonat kruszwicki i wrocławski*, Włocławek 2014, s. 348.

⁷⁹ Ciechocin - wieś w powiecie golubsko-dobrzyńskim, województwo kujawsko-pomorskie. Po II wojnie światowej Ciechocin należał do diecezji wrocławskiej, a nie chełmińskiej. Ks. W. Kujawski, *Parafie diecezji wrocławskiej. Archidiakonat kruszwicki i wrocławski*, s. 347-348.

⁸⁰ Ks. Franciszek Rozkwitalski - w 1945 r. mianowano go administratorem parafii w Lalkowach, w 1958 r. powierzono mu funkcję administratora parafii Osiek, a w 1960 r. objął stanowisko wicedziekana dekanatu osieckiego, „ODCiG”, 1946, nr 2, s. 54; „ODCH”, 1958, nr 9-12, s. 333; „ODCH”, 1960, nr 1-2, s. 38.

⁸¹ Dąbrówka - trudno o jednoznaczną identyfikację wsi, gdyż pod tą nazwą występuje kilkadziesiąt miejscowości w Polsce.

boszcz parafii Lalkowy⁸², powiat Starogard Gdański⁸³, województwo gdańskie. W czasie kazań ostro atakował ZMP jako organizację, w której rzekomo celem jest walka z religią, zabraniał młodzieży wstępowania do ZMP. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-1100.

1949

1. Czerwiński Stanisław⁸⁴, syn Kaspra, ur. 5.01.1912 r. w Gonczarach⁸⁵, ksiądz zakonnik- Zakonu Ojców Łazarzystów, kapelan szpitala powiatowego Wejherowo⁸⁶, województwo gdańskie. Kolportował wśród chorych broszury o treści wrogiej. Utrzymywał szerokie kontakty korespondencyjne z księżmi w USA (otrzymywał liczne paczki wartościowe, był podejrzany o działalność szpiegowską). Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-2190.
2. Duszyński Edgar⁸⁷, syn Maksymiliana, ur. 28.09.1903 r., proboszcz parafii Legbąd⁸⁸, powiat Tuchola⁸⁹, województwo bydgoskie. Przyjmował przysięgę od członków bandy „Łupaszki”, brał udział w pogrzebie członka tej bandy. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 27335/Ag.
3. Geotze Arnold⁹⁰, syn Wincentego, ur. 16.10.1911 r. w Karłowie⁹¹, proboszcz parafii Reda⁹², powiat Wejherowo, województwo gdańskie. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 26.02.1949 r. skazany na 3 lata i 6 miesięcy

⁸² Lalkowy - wieś w gminie Smętowo, powiat starogardzki, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia św. Barbary, obecnie diecezja pelplińska.

⁸³ Starogard Gdański- siedziba powiatu starogardzkiego, województwo pomorskie.

⁸⁴ Ks. Stanisław Czerwiński - w 1935 r. otrzymał święcenia kapłańskie, w 1961 r. mianowano go kapłanem kaplicy Sióstr Miłosierdzia w Wejherowie, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1969*, Pelplin 1968, s. 144.

⁸⁵ Gonczary - wieś w gminie Michałowo, powiat białostocki, województwo podlaskie.

⁸⁶ Wejherowo - siedziba powiatu wejherowskiego, województwo pomorskie.

⁸⁷ Ks. Edgar Duszyński - w 1947 r. mianowano go administratorem parafii w Raciążu, wcześniej pełnił funkcję administratora parafii w Legbądzie, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej 1947*, Pelplin 1947, s. 43; „ODCH”, 1947, nr 5, s. 400.

⁸⁸ Legbąd - wieś położona w Gminie Tuchola, powiat tucholski, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, obecnie diecezja pelplińska.

⁸⁹ Tuchola - miasto powiatowe, województwo kujawsko-pomorskie.

⁹⁰ Właściwie ks. Arnold Goetze - w 1950 r. mianowano go proboszczem parafii w Redzie, „ODCH”, 1950, nr 5-6, s. 34.

⁹¹ Karłowo - prawdopodobnie chodzi o część wsi Tuchlino, gmina Sierakowice, powiat kartuski, województwo pomorskie.

⁹² Reda - miasto w powiecie wejherowski, województwo pomorskie. Wspomniana placówka duszpasterska to Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Katarzyny Aleksandryjskiej, obecnie archidiecezja gdańska.

więzienia za nawoływanie ludności do nietolerancji religijnej. Z jego inspiracji pobito świadków Jehowy. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr 20860.
[s.6]

4. Kaszczyc Władysław⁹³, syn Wincentego, ur. 21.08.1908 r., proboszcz parafii Rytel⁹⁴, powiat Chojnice, województwo bydgoskie. Występował z ambony przeciwko wstępowaniu do partii robotniczych, uzasadniając to ich charakterem i ideologią. Używał przy tym wulgarnych określeń pod adresem ich przywódców. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 39/62.
5. Lewańczyk Aleksander⁹⁵, syn Alojzego, ur. 17.07.1902 r. w Smolnie⁹⁶, proboszcz parafii Łobdowo⁹⁷, powiat Dobrzyń-Golub⁹⁸, województwo bydgoskie. Publicznie z ambony wrogo wypowiadał się o członkach partii i ustroju PRL. Ma skłonności do nadużywania alkoholu, często w stanie nietrzeźwym wygłaszał wrogie uwagi i komentarze polityczne. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 19817/53.
6. Mańkowski Maksymilian, syn Pawła, ur. 19.11.1905 r. w Wielkim Komorsku, proboszcz parafii Prątnica⁹⁹, powiat Nowe Miasto Lubawskie, województwo olsztyńskie. Podczas lekcji religii stosował niedozwolone metody wychowawcze wobec dzieci, które nie były przygotowane do lekcji. Wydział „C” KWMO Olsztyn, nr 21991/A, 7547/S.

⁹³ Ks. Władysław Kaszczyc - w 1934 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Po II wojnie światowej administrator parafii w Tyłowie, Krokowie oraz Rytlu. Wcześniej posługę duszpasterską pełnił w diecezji wileńskiej, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej 1947*, s. 83, 122; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej 1949*, Pelplin 1949, s. 92; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1958*, Pelplin 1958, s. 61.

⁹⁴ Rytel - wieś w gminie Czersk, powiat chojnicki, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Różańca Świętego, obecnie diecezja pelplińska.

⁹⁵ Ks. Aleksander Lewańczyk - w 1947 r. mianowano go administratorem parafii w Dąbrówce i Obkasie, a w 1949 r. administratorem parafii w Łobdowie, „ODCH”, 1948, nr 1, s. 46; „ODCH”, 1949, nr 1, s. 43.

⁹⁶ Smolno - wieś w gminie Puck, powiat pucki, województwo pomorskie.

⁹⁷ Łobdowo - wieś w gminie Dębowa Łąka, powiat wąbrzeski, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętej Małgorzaty, obecnie diecezja toruńska.

⁹⁸ Golub-Dobrzyń - miasto w województwie kujawsko-pomorskim, siedziba powiatu golubsko-dobrzyńskiego.

⁹⁹ Prątnica - wieś w gminie Lubawa, powiat iławski, województwo warmińsko-mazurskie, znajduje się tutaj Parafia św. Katarzyny Aleksandryjskiej, obecnie diecezja toruńska.

7. Pepliński Stanisław¹⁰⁰, s. Bernarda, ur. 19.03.1911 r., w Skoszewie¹⁰¹, wikariusz parafii Koronowo¹⁰², powiat Bydgoszcz. Zalecał członkom kościelnej organizacji „Sodaliczja Mariańska”¹⁰³ - wstępowanie w szeregi organizacji ZMP dla prowadzenia destruktywnej działalności. Był inicjatorem napisania pogróżkowego listu do przewodniczącego koła ZMP w Wilczu¹⁰⁴. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 4703/D.
8. Pröhnke Józef¹⁰⁵, s. Franciszka, ur. 19.04.1884 r., ksiądz, parafia Kurkocin¹⁰⁶, powiat Wąbrzeźno, województwo bydgoskie. Wykorzystywał ambonę do celów politycznych, uzasadniał konieczność podjęcia walki z ustrojem PRL,

¹⁰⁰ Ks. Stanisław Pepliński - w 1937 r. rozpoczął naukę w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie. W wyniku wybuchu II wojny światowej przerwał studia teologiczne. W okresie okupacji niemieckiej wstąpił do Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski”. Aresztowano go za działalność konspiracyjną, a następnie umieszczono go w obozie koncentracyjnym. Represjonowany za swoją działalność patriotyczną przez władze PRL. W 1948 r. został wikariuszem parafii w Koronowie, w 1950 r. wikariuszem parafii w Grodzicznie. Moderator Sodaliczji Mariańskiej w Koronowie. Po wysłaniu wspomnianego listu do koła ZMP zatrzymano i aresztowano wszystkich członków Sodaliczji Mariańskiej. Podczas przesłuchania jeden z oskarżonych przyznał się do napisania listu i obciążył swoimi zeznaniami ks. S. Peplińskiego. Władzom nie udało się przedstawić wiarygodnych dowodów i październiku 1949 r. wypuszczono go z aresztu, *Pepiński Stanisław-ksiądz (19.02.1917- 2002)*, www.brusy.pl/t_pliki/_1179.doc, odczyt z dn. 3.11.2017; A. Paczoska-Hauke, *Wstęp*, s. 65-66; „ODCH”, 1948, nr 1, s. 46; „ODCH”, 1950, nr 1, s. 17.

¹⁰¹ Skoszewo - wieś w gminie Brusy, powiat chojnicki, województwo pomorskie.

¹⁰² Koronowo - miasto w powiecie bydgoskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, obecnie diecezja pelplińska.

¹⁰³ Sodaliczja Mariańska - stowarzyszenie katolików świeckich założone w 1563 r. przy kolegium jezuitów w Rzymie. Jego członkowie dążyli do chrześcijańskiej doskonałości i szerzenia Królestwa Bożego na ziemi. W latach 1935-1936 r. działało w Polsce ok. 1500 sodalicji, z 100 tys. członków. W 1949 r. władze komunistyczne zażądały zarejestrowania stowarzyszenia z podaniem listy członków. Ks. kardynał Stefan Wyszyński odmówił i zawiesił działalność stowarzyszenia. Dopiero w 1980 r. reaktywowało swoją działalność w Polsce, M. Łacek, *Sodaliczja Mariańska, Sodalitas BMV*, Encyklopedia katolicka, t. XVIII, redaktor naczelny E. Gigilewicz, Lublin 2013, s. 522-544.

¹⁰⁴ Prawdopodobnie chodzi o Wilczą Górę, część wsi Lucim, gmina Koronowo, powiat bydgoski, województwo kujawsko-pomorskie.

¹⁰⁵ Ks. Józef Pröhnke - w 1907 r. zdał maturę, a następnie rozpoczął studia w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie. W 1912 otrzymał święcenia kapłańskie. W latach 1916-1912 był m.in. wikariuszem parafii w Brusach, potem parafii w Łęcku (1916-1920), kapłanem w Szpitalu Miejskim w Toruniu (1921-1923). W 1923 r. został kuratusem parafii w Kurkocinie. Po zakończeniu II wojny światowej administrator, a następnie proboszcz tytularny parafii Radowiska Wielkie (1945-1958). Z powodu braku księży w latach 1945-1953 administrował dodatkowo parafią w Kurkocinie, Ks. H. Moss, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji chełmińskiej*, s. 256.

¹⁰⁶ Kurkocin - wieś w gminie Dębowa Łąka, powiat wąbrzeski, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętego Bartłomieja Apostoła, obecnie diecezja toruńska.

nawoływał ludność do brania udziału w „cudzie lubelskim”¹⁰⁷. W okresie okupacji posiadał III grupę narodowości niemieckiej. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr D-3112/56.

[s.7]

9. Szeląg Leon¹⁰⁸, syn Antoniego, ur. 29.08.1903 r., ksiądz zakonny, przełożony Zgromadzenia OO Marianów w Grudziądzu, ul. Kościelna 10. Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie z dnia 20.05.1950 r. skazany na 12 lat więzienia za działalność antypaństwową wśród młodzieży, nielegalne posiadanie broni i handel obcą walutą. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Grudziądz. Informacja z dnia 3.10.1962 r.

1950

1. Dylewski Franciszek¹⁰⁹, syn Mikołaja, ur. 1914 r., ksiądz zakonny, katecheta szkolny w Orłowie¹¹⁰ i w Gdyni¹¹¹, województwo gdańskie. Przechowywał akta archiwalne AK¹¹² z okresu okupacji, które w 1950 r. spalił. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr 8361.

¹⁰⁷ „Cud lubelski” - tym wyrażeniem określa się wydarzenia z lipca 1949 r. w katedrze lubelskiej, gdy modląca się zakonnica miała zauważyć na obrazie Matki Boskiej spływające po jej twarzy krwawe łzy. W kolejnych dniach pojawiły się tam wielotysięczne tłumy wiernych. Władze PRL próbowały przeszkodzić licznemu napływowi wiernych do Lublina.

¹⁰⁸ Ks. Leon Szeląg - w latach 1921-1923 uczęszczał na kursy maturalne w Brześciu. W 1923 r. wstąpił do nowicjatu Zgromadzenia Księżąt Marianów w Skórcu. W 1927 r. złożył wieczyste śluby zakonne, a w 1936 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Od 1937 r. uczył religii. Podczas Powstania Warszawskiego pełnił obowiązki kapelana w Zgrupowaniu „Żubr” w Obwodzie II Żoliborz. Od 1948 r. ukrywał się przed aresztowaniem. W 1949 r. aresztowano go i oskarżono o utrzymywanie kontaktów z żołnierzami AK, posiadanie broni palnej oraz handel walutą. Skazany na 12 lat więzienia, karę później zmniejszono mu na mocy amnestii i z powodu złego stanu zdrowia. W 1958 r. zostaje przełożonym Księżąt Marianów w Grudziądzu, M.T. Krawczyk, *Leon Szeląg (1903-1980), marianin*, [w:] *Leksykon duchowieństwa represjonowanego w PRL*, t. 1, pod red. J. Myszoza, Warszawa 2003, s. 274-275.

¹⁰⁹ Ks. Franciszek Dylewski - po II wojnie światowej nauczyciel w Publicznej Średniej Szkole Zawodowej, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej 1949*, s. 127

¹¹⁰ Orłowo - południowa dzielnica Gdyni.

¹¹¹ Gdynia - miasto na prawach powiatu, województwo pomorskie.

¹¹² AK - Armia Krajowa - największa polska organizacja konspiracyjna podczas II wojny światowej, stanowiąca część Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polski. AK została powołana 14.02.1942 r. Jej pierwszym komendantem został gen. Stefan Rowecki. W styczniu 1945 r. rozwiązana rozkazem gen. L. Okulickiego.

2. Piaskowski Władysław¹¹³, syn Mateusza, ur. 7.02.1913 r. w Tymonicach¹¹⁴, proboszcz parafii Krokowo¹¹⁵, powiat Puck¹¹⁶, województwo gdańskie. Orzeczeniem Wydziału Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Pucku ukarany w dniu 22.02.1950 r. grzywną w wysokości 10000 zł za odczytanie mimo zakazu władz państwowych, listu Episkopatu w sprawie rozwiązania „Caritasu”. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-1311.
3. Seroczyński Eugeniusz¹¹⁷, syn Walentego, ur. 18.12.1911 r., ksiądz zakonny-Zakon OO Salezjanów w Rumi-Zagórze¹¹⁸, powiat Wejherowo, województwo gdańskie. Skazany na 2 lata więzienia za głoszenie z ambony propagandy antypaństwowej. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-1169.
4. Szarowski Paweł¹¹⁹, syn Pawła, ur. 13.12.1907 r. w Linówce¹²⁰, wikariusz parafii św. Wojciecha w Starogardzie Gdańskim, województwo gdańskie. Był korespondentem radiostacji „Wolna Europa”¹²¹, pisał szkalujące anonimy do

¹¹³ Ks. Władysław Piaskowski - w 1930 r. wstąpił do Zgromadzenia Księżów Zmartwychwstańców w Krakowie, w 1939 r. otrzymał święcenia kapłańskie, w latach 1945-1947 proboszcz parafii w Gniewie, w 1947 r. zostaje prefektem w Państwowym Gimnazjum i Liceum Pedagogicznym w Kościerzynie, *Ksiądz Władysław Józef Piaskowski*, <https://www.gniew.pl/834,ksiazd-wladyslaw-jozef-piaskowski-cr>, odczyt z dn. 31.10.2017, „ODCH”, 1947, nr 6, s. 546-547.

¹¹⁴ Ks. Władysław Piaskowski urodził się w Tymawie. W sprawozdaniu zniekształcono jej nazwę. Obecnie Tymawa znajduje się w gminie Gniew, powiat tczewski, województwo pomorskie.

¹¹⁵ Krokowo - wieś w gminie Krokowa, powiat pucki, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętej Katarzyny Aleksandryjskiej, obecnie archidiecezja gdańska.

¹¹⁶ Puck - miasto powiatowe w województwie pomorskim.

¹¹⁷ Ks. Eugeniusz Seroczyński - w 1948 r. mianowano go kapelanem w szpitalu Św. Jerzego w Lubawie, a 1961 r. administratorem parafii w Kiełpinach, „ODCH”, 1948, nr 4, s. 263; „ODCH”, 1961, nr 7-8, s. 252.

¹¹⁸ Zagórze - dzielnica miasta Rumia, położonego w powiecie wejherowskim, województwo pomorskie.

¹¹⁹ Ks. Paweł Szarowski - święcenia kapłańskie przyjął w 1930 r., późniejszy prefekt w szkole średniej w Grudziądzu. W 1948 r. uzyskał stopień magistra teologii na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 1950 r. zostaje administratorem Parafii pw. św. Wojciecha w Starogardzie Gdańskim, a w 1956 r. jej proboszczem oraz radcą Kurii Biskupiej, *Szarowski Paweł (1907-1968)*, <https://www.geni.com/people/Pawe%C5%82-Szarowski/6000000000583478578>, odczyt z dn. 17.11.2017; „ODCH”, 1948, nr 4, s. 263; „ODCH”, 1950, nr 5-6, s. 349; „ODCH”, 1957, nr 1-2, s. 36.

¹²⁰ Linówko - wieś w gminie Ińsko, powiat starogardzki, województwo zachodniopomorskie.

¹²¹ Radio Wolna Europa - rozgłośnia powstała z inicjatywy amerykańskiej w 1950 r. w Monachium. Jej głównym celem było dostarczanie niezależnej informacji do państw komunistycznych. W latach pięćdziesiątych XX w. polską sekcją RWE kierował Jan Nowak-Jeziorański.

- Fali 49¹²² i Polskiego Radia¹²³. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-1188. [s.8]
5. Wojnowski Franciszek¹²⁴, s. Bonifacego, ur. 25.07.1912 r. w Drzonowie¹²⁵, proboszcz parafii Sarnowo¹²⁶, powiat Chełmno¹²⁷, województwo bydgoskie. Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy skazany na 10 lat więzienia za współpracę z nielegalnymi organizacjami młodzieżowymi. Zwolniony warunkowo w 1955 r. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Bydgoszcz, nr 62/38.
 6. Zwolenkiewicz Kazimierz¹²⁸, syn Stanisława, ur. 21.01.1914 r., w Wymy-

¹²² „Fala 49” - komunistyczna audycja propagandowa, pojawiająca się sporadycznie w 1949 r. na falach Polskiego Radia. Prowadził ją aktor Stefan Martyka i dziennikarka Wanda Odolska.

¹²³ Polskie Radio - w 1925 r. rozpoczęło swoją działalność programową. Do wybuchu II wojny światowej uruchomiono dodatkowo siedem ośrodków regionalnych Polskiego Radia. W latach 1944/45 komuniści polscy reaktywowali jego działalność, przejmując całkowicie kontrolę nad nim.

¹²⁴ Ks. Franciszek Wojnowski - w latach 1933-1939 studiował teologię w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie. Po święceniach kapłańskich w 1939 r. został wikariuszem w parafii w Nieżywiciu, a następnie w Osie. Podczas II wojny światowej kilkakrotnie aresztowany przez Niemców. Po wojnie został administratorem parafii Koszelewy i Rybno, a następnie parafii w Błędowie i Turznicy. W 1948 r. zostaje administratorem parafii w Sarnowie, *Dawni księża parafii Dobrcz*, http://www.dobrcz.info/asp/pl_start.asp?typ=13&sub=2&menu=72&artykul=183&akcja=artykul&prywatnosc=tak, odczyt z dn. 31.10.2017; „ODCH”, 1947, nr 4, s.321; „ODCH”, 1948, nr 5, s. 339.

¹²⁵ Drzonowo - wieś w gminie Lisewo, powiat chełmiński, województwo kujawsko-pomorskie.

¹²⁶ Sarnowo - wieś w powiecie chełmińskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętego Marcina Biskupa, obecnie diecezja toruńska.

¹²⁷ Chełmno - miasto na prawach powiatu, województwo kujawsko-pomorskie.

¹²⁸ Ks. Kazimierz Zwolenkiewicz- w latach 1932-1936 uczył się w Męskim Gimnazjum Towarzystwa Szkoły Średniej w Gdyni. W 1936 r. rozpoczął naukę w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie. W latach 1937-1939 kontynuował studia filozoficzno-teologiczne w Łucku. Podczas II wojny światowej zesłany na roboty przymusowe do Niemiec, skąd uciekł pod koniec 1940 r. Następnie ukrył się u ks. Pawła Lubińskiego w Gdyni-Małym Kacku. W 1941 r. wstąpił do Związku Walki Zbrojnej. Aresztowany w 1942 r. przez gestapo i zesłany do obozu koncentracyjnego. W 1945 r. wrócił do Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie. Represjonowany w okresie PRL. W 1948 r. zostaje wikariuszem parafii w Kościerzynie, w latach 1949-1959 administrator parafii Gostkowo k. Torunia. W 1961 r. objął obowiązki administratora parafii w Królów Lesie. Ks. Kazimierz Zwolenkiewicz, (1914-), *kapłan diecezji chełmińskiej*, [w:] *Leksykon duchowieństwa represjonowanego w PRL*, t. 3, pod red. J. Myszoza, Warszawa 2006, s.269-270; Ks. Zwolenkiewicz Kazimierz, Fundacja Generał Elżbiety Zawadzkiej, http://kpbc.umk.pl/Content/95040/Zwolenkiewicz_Kazimierz_739_1414_Pom.pdf, odczyt z dn.12.11.2017; „ODCH”, 1948, nr 1, s.48; „ODCH”, 1949, nr 3, s. 184; „ODCH”, 1961, nr 7-8, s. 251.

słowie Szlacheckim¹²⁹, administrator parafii Gostkowo¹³⁰, powiat Toruń, województwo bydgoskie. W dniu 19.11.1950 r. spowodował rozbicie wiecu zorganizowanego przez Gminy Komitet Obrońców Pokoju¹³¹. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-2093.

1951

1. Kończal Sylwester, s. Łukasza, ur. 14.12.1915 r., proboszcz parafii Płońnica, powiat Działdowo, województwo olsztyńskie. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Olsztynie z dnia 14.12.1951 r. skazany na 5 lat więzienia za wrogą propagandę przeciwko PRL i ZSRR. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Działdowo, nr 1074.
2. Kosznik Edmund¹³², syn Franciszka, ur. 18.04.1921 r., prefekt szkół podstawowych w Tucholi, województwo bydgoskie. Wychowywał młodzież w duchu reakcyjnym, wrogim do Polski Ludowej. Usiłował przyciągnąć na naukę religii uczniów szkół TPD¹³³. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 4224/D.
3. Pliszka Jan¹³⁴, s. Jana, ur. 17.07.1917 r., kapelan sióstr elżbietanek w Gdyni-Orłowo, województwo gdańskie. Utrzymywał kontakty z nielegalną organizacją młodzieżową „Szare Szeregi”¹³⁵. Wśród jej członków prowadził propagandę

¹²⁹ Wymysłowo Szlacheckie - osada w gminie Mogilno, powiat mogileński, województwo kujawsko-pomorskie.

¹³⁰ Gostkowo - wieś w gminie Łysomice, powiat toruński, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, obecnie diecezja toruńska.

¹³¹ Polski Komitet Obrońców Pokoju - komunistyczna organizacja społeczna założona w 1949 r. W 1958 r. zmieniono jej nazwę na Ogólnopolski Komitet Pokoju. Jego głównym celem miała być obrona międzynarodowego pokoju. Organizacja wykorzystywana propagandowo do krytyki militarystycznego Zachodu.

¹³² Ks. Edmund Kosznik - w 1946 r. otrzymał święcenia kapłańskie z rąk Księdza Kardynała Prymasa Polski Augusta Hlonda. W tym samym roku został wikariuszem parafii w Wąbrzeźnie, później administrator parafii Lutowo, „ODCiG”, 1946, nr 2, s. 52, 55; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1958*, s. 84.

¹³³ TPD- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci. Stowarzyszenie powstało w 1911 r. Początkowo miało lokalny charakter. Po powstaniu w 1919 r. Robotniczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, TPD stało się jego członkiem. W 1949 r. Robotnicze Towarzystwo Przyjaciół Dzieci połączyło się z Chłopskim Towarzystwem Przyjaciół Dzieci i powstało ogólnopolskie TPD. W okresie PRL, TPD organizowało głównie szkoły świeckie, które działały w oparciu o ideologię socjalistyczną.

¹³⁴ Ks. Jan Pliszka - w 1948 r. został wikariuszem parafii w Sępólnie Krajeńskim, w 1949 r. wikariuszem parafii Najświętszej Marii Panny w Toruniu, a w 1950 r. wikariuszem parafii w Wejherowie oraz kapłanem w Domu Sióstr Elżbietanek w Gdyni-Orłowie, „ODCH”, 1948, nr 1, s. 47; „ODCH”, 1949, nr 4, s. 289; „ODCH”, 1950, nr 4, s. 255; „ODCH”, 1950, nr 5-6, s. 350.

¹³⁵ Szare Szeregi - młodzież działająca w przedwojennym Związku Harcerstwa Polskiego. Po

prowojenną. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 2801/D.
[s.9]

1952

1. Burski Józef¹³⁶, s. Jana, ur. 12.11.1912 r., w Piechowicach¹³⁷, proboszcz parafii Pruszcz¹³⁸, powiat Tuchola, województwo bydgoskie. W czasie kazań zalecał unikania niepraktykujących katolików. Uzasadniał, że sytuacja chłopów jest w obecnym ustroju o wiele gorsza niż przed wojną, nie mogą zatrudniać siły najemnej, oddają obowiązkowe dostawy, muszą wstąpić do spółdzielni produkcyjnych, a to oznacza wspólne kotły. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Tuchola. Informacja z dnia 4.10.1962 r.
2. Niemczycki Ludwik, s. Grzegorza, ur. 8.11.1904 r., w Rokietnicy, proboszcz parafii Kiełpino, powiat Kartuszy, województwo gdańskie. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Kartuzach w 1952 r. ukarany grzywną w wysokości 700 zł za dezorganizację pracy w szkole. Samowolnie wchodził do klas w czasie lekcji, wypraszał nauczycieli, wyświęcał klasę, przewieszał krzyż z bocznej ściany na główną. Decyzją Wydziału Oświaty w Kartuzach pozbawiony prawa nauczania religii w szkole. Wydział „C” KWMO Wrocław, nr 4716/II/ES.
3. Przybyła Edmund¹³⁹, syn Andrzeja, ur. 4.10.1908 r., w Essen¹⁴⁰ (Niemcy), prefekt w Kościerzynie¹⁴¹, województwo gdańskie. Podczas lekcji religii stosował niedozwolone metody wychowawcze. Usiłował dokonać wśród dzieci podziału na wierzących i niewierzących celem wywołania antagonizmów między obu tymi grupami. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr 19699.

wybuchu II wojny światowej rozpoczęła działalność konspiracyjną, a po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. jej członkowie działali również w konspiracji niepodległościowej.

¹³⁶ Właściwie ks. Józef Bruski - w 1937 r. otrzymał święcenia kapłańskie, w 1958 r. mianowano go administratorem parafii w Pruszczu Tucholskim oraz wicedziekanem dekanatu tucholskiego, „ODCH”, 1958, nr 7, s. 208.

¹³⁷ Piechowice - wieś w gminie Dziemiany, powiat kościerski, województwo kujawsko-pomorskie.

¹³⁸ Pruszcz - wieś w powiecie świeckim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia św. Trójcy, obecnie diecezja pelplińska.

¹³⁹ Ks. Edmund Przybyła - w 1952 r. ks. Jana Müllera oraz ks. Edmunda Przybyłę władze komunistyczne oskarżyły o bicie i maltretowanie dzieci w Kościerzynie. Podczas zebrania rodziców nie potwierdzono faktu bicia dzieci, L. Potykanowicz-Siuda, *Państwo a Kościół katolicki w województwie gdańskim w latach 1945-1970...*, s. 35-36, 38.

¹⁴⁰ Essen - miasto na prawach powiatu w zachodniej części Niemiec, w rejencji Düsseldorf.

¹⁴¹ Kościerzyna- miasto na prawach powiatu, województwo pomorskie.

1953

1. Kałucki Wojciech¹⁴², syn Rafała, ur. 17.10.1902 r. w Błędowie¹⁴³, proboszcz parafii Kościelna Jania¹⁴⁴, powiat Starogard Gdański. W czasie kazań nawoływał, aby ludność nie wstępowała do partii, uzasadniając to jej programem ideowym i politycznym. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Starogard. Informacja z dnia 26.10.1962 r.
[s.10]
2. Mieczkowski Jan¹⁴⁵, syn Józefa, ur. 20.07.1919 r. (USA), proboszcz parafii Szynych¹⁴⁶, powiat Grudziądz, województwo bydgoskie. W czasie kazań ostro atakował spółdzielnie produkcyjne. Nawoływał ludność, aby nie wstępowała do nich, gdyż będzie musiała pracować w niedziele, a tym samym zostanie odsunięta od Kościoła. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr D-535/56.
3. Zwolenkiewicz Kazimierz, syn Stanisława, ur. 21.01.1914 r., w Wymysłowie Szlacheckim, administrator parafii Gostkowo, powiat Toruń, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Toruniu skazany na 8 miesięcy więzienia w zawieszeniu na 3 lata za ubliżanie Przewodniczącemu Prezydium PRN w Toruniu w godzinach urzędowych. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-2093¹⁴⁷.

¹⁴² Ks. Wojciech Kałucki - w 1931 r. otrzymał święcenia kapłańskie, w 1946 r. mianowany administratorem parafii w Kościelnej Janinie, późniejszy kanonik tytularny, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1969 r.*, Pelplin 1968, s. 111.

¹⁴³ Błędowo - pod tą nazwą występuje kilka wsi w Polsce. Prawdopodobnie chodzi o Błędowo w województwie kujawsko-pomorskim, ew. o osadę w powiecie kętrzyńskim, w województwie warmińsko-mazurskim.

¹⁴⁴ Kościelna Jania - wieś w gminie Smętowo Graniczne, powiat starogardzki, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Trójcy Świętej, obecnie diecezja pelplińska.

¹⁴⁵ Ks. Jan Mieczkowski - w 1929 r. powrócił z rodzicami do Polski. Swoją edukację rozpoczął w szkole powszechnej w Szteklinie, a następnie kontynuował naukę w gimnazjum w Starogardzie Gdańskim. W 1939 r. zdał egzamin maturalny. Dopiero po II wojnie zakończył swoją edukację, studiując w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie. W latach 1950-1958 był wikariuszem-ekspozytem parafii w Szynychu, a w latach 1959-1965 wikariuszem-ekspozytem parafii Kurkocin. W 1965 r. mianowano go administratorem parafii Okonin. *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1987*, Pelplin 1987, s. 58, 124, 134.

¹⁴⁶ Szynych - wieś w gminie Grudziądz, powiat grudziądzki, województwo kujawsko-pomorskie. Znajduje się tutaj Parafia pw. Świętego Mikołaja Biskupa, obecnie diecezja chełmińska.

¹⁴⁷ Ks. Kazimierza Zwolenkiewicza oskarżono o znieważenie przedstawicieli Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Toruniu, gdy przeszkodził im w grudniu 1952 r. w naruszeniu własności kościelnej, *Aparat bezpieczeństwa w walce z Kościołem katolickim*, s. 33-334, 340-341.

1954

1. Dziędzic Czesław¹⁴⁸, syn Piotra, ur. 28.08.1916 r. w Oleśnicy¹⁴⁹, administrator parafii Ryńsk¹⁵⁰, powiat Wąbrzeźno, województwo bydgoskie. Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie skazany na 8 lat więzienia za przynależność do nielegalnej organizacji „Bataliony Chłopskie”¹⁵¹ oraz działalność szpiegowską. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Wąbrzeźno, nr 824/62.
2. Muzalewski Alfons¹⁵², syn Władysława, ur. 13.02.1908 r. w Papowie Toruńskim¹⁵³, proboszcz parafii Kijewo Królewskie¹⁵⁴, powiat Chełmno, województwo bydgoskie. W czasie kazań nawoływał ludność, aby nie wstępowała do spółdzielni produkcyjnych. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 427/56.
3. Radzki Konrad Henryk¹⁵⁵, syn Bronisława, ur. 10.02.1926 r. w Wąbrzeźnie, wikariusz parafii Chełmża¹⁵⁶, powiat Toruń, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Wąbrzeźnie skazany na karę grzywny 500 zł za rozprowadzanie nielegalnych obrazków o treści religijnej. KPMO. Służba

¹⁴⁸ Ks. Czesław Dziędzic - podczas II wojny światowej należał jako kleryk do Narodowych Sił Zbrojnych na terenie Oleśnicy. Świecenia kapłańskie przyjął w 1946 r. W tym samym roku mianowano go wikariuszem parafii Toruń – Mokre. W tym samym roku przeniesiono go na równorzędne stanowisko do parafii w Chełmży, późniejszy administrator parafii w Ryńsku. W 1952 r. zgodził się na współpracę z nielegalnymi „Batalionami Chłopskimi”. W 1954 r. aresztowany i skazany na 8 lat więzienia. W 1955 r. Najwyższy Sąd Wojskowy złagodził mu karę do trzech lat i czterech miesięcy. Wyszedł na wolność w 1956 r., A. Paczoska-Hauke, *Wstęp*, s. 35. „ODCiG”, 1946, nr 2, s.55; „ODCiG”, 1946, nr 4, s. 126; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1958*, s.142.

¹⁴⁹ Oleśnica - prawdopodobnie chodzi o miasto powiatowe o tej nazwie w województwie dolnośląskim.

¹⁵⁰ Ryńsk - wieś w powiecie wąbrzeskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj *Parafia* pw. Świętego Wawrzyńca, obecnie diecezja toruńska.

¹⁵¹ Bataliony Chłopskie - konspiracyjne oddziały ruchu ludowego działające na terenie okupowanej Polski podczas II wojny światowej. Ich głównym celem była obrona wsi przed represjami ze strony okupanta. Na początku 1944 r. Bataliony Chłopskie liczyły ok.170 tys. żołnierzy. W 1945 r. większość żołnierzy wstąpiła do Polskiego Stronnictwa Ludowego, a samą organizację rozwiązano formalnie we wrześniu 1945 r.

¹⁵² Ks. Alfons Muzalewski - w 1947 r. otrzymał instytucję kanoniczną na parafię Kijewo Królewskie, a w 1958 r. został administratorem parafii w Łasinie, „ODCH”, 1947, nr 5, s. 399; „ODCH”, 1958, nr 7, s. 209.

¹⁵³ Papowo Toruńskie - wieś w gminie Łysomice, powiat toruński, województwo kujawsko-pomorskie.

¹⁵⁴ Kijewo Królewskie - wieś w powiecie chełmińskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj *Parafia* pw. Świętego Wawrzyńca, obecnie diecezja toruńska.

¹⁵⁵ Właściwie Ks. Konrad Henryk Racki - w 1954 r. otrzymał święcenia kapłańskie, w 1961 r. mianowano go administratorem parafii w Tyłowie, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1969 r.*, s. 116.

¹⁵⁶ Chełmża - miasto w powiecie toruńskim, województwo kujawsko-pomorskie.

Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
[s.11]

1955

1. Gutowski Józef¹⁵⁷, s. Bronisława, ur. 23.09.1916 r. w Wampirsku¹⁵⁸, administrator parafii Sumin¹⁵⁹, powiat Starogard Gdański, województwo gdańskie. Inspirował i mobilizował ludność miejscowej parafii, aby nie dopuściła do zamknięcia kaplicy w Suminie, która znajdowała się w budynku państwowym. Kaplica została zamknięta zarządzeniem odpowiednich władz. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Starogard Gdański. Informacja z dnia 12.10.1962 r.
2. Piaskowski Władysław, syn Mateusza, ur. 7.02.1913 r., w Tymonicach, proboszcz parafii Krokowo, powiat Puck, województwo gdańskie. W czasie kazań nawoływał ludność parafii, aby nie wstępowała do spółdzielni produkcyjnej. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-1311.
3. Sierwaczak Bronisław¹⁶⁰, syn Józefa, ur. 1.02.1923 r. w Pocznu¹⁶¹, wikariusz parafii Lubawa¹⁶², powiat Nowe Miasto Lubawskie, województwo olsztyńskie. Stosował niedozwolone metody wychowawcze (bicie dzieci, szarpanie za włosy) podczas lekcji religii. Wydział „C” KWMO Olsztyn, nr 6793/S.

¹⁵⁷ Ks. Józef Gutowski - w 1948 r. zostaje wikariuszem parafii w Chojnicach oraz prefektem Państwowego Liceum i Gimnazjum Państwowego w Chojnicach, „ODCH”, 1948, nr 1, s. 46.

¹⁵⁸ Obecnie Wąpersk - wieś w gminie Lidzbark, powiat działdowski, województwo warmińsko-mazurskie.

¹⁵⁹ Sumin - wieś w powiecie starogardzkim, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Świętego Krzyża, obecnie diecezja pelplińska.

¹⁶⁰ Właściwie ks. Bronisław Serwaczak - w 1952 r. przyjął święcenie kapłańskie, w 1965 r. mianowany administratorem parafii w Brzozie Lubawskiej. Wcześniej wikariusz w parafiach w Kowalewie Pomorskim oraz Lubawie, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1958 r.*, s. 75; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1969 r.*, s. 107-108.

¹⁶¹ Ks. Bolesław Sierwaczak urodził się w Podzamku Golubskim. W sprawozdaniu zniekształcono nazwę miejscowości. Miejscowość o takiej nazwie nie istnieje. Wieś Podzamek Golubski leży obecnie w gminie Golub-Dobrzyń, powiat golubsko-dobrzyński, województwo kujawsko-pomorskie.

¹⁶² Lubawa - miasto w powiecie iławskim, województwo warmińsko-mazurskie. W latach pięćdziesiątych XX w. znajdowała się tutaj wyłącznie Parafia pw. Najświętszej Maryi Panny i Świętej Anny, obecnie diecezja toruńska.

1956

1. Buczkowski Zdzisław¹⁶³, syn Alojzego, ur. 12.06.1918 r., w Wudzyniu¹⁶⁴, proboszcz parafii Łąkorz¹⁶⁵, powiat Nowe Miasto Lubawskie, województwo olsztyńskie. W czasie kazań atakował ustawę o dopuszczalności przerywania ciąży i potępiał kobiety, które poddają się zabiegowi usunięcia ciąży. Wydział „C” KWMO Olsztyn, nr 3004/61, 21587/A.
2. Bystron Józef¹⁶⁶, syn Józefa, ur. 11.02.1906 r., proboszcz parafii Żukowo¹⁶⁷, powiat Kartuszy, województwo gdańskie. Inspirował rodziców, aby żądali wprowadzenia religii w miejscowym liceum- co spotkało się ze zdecydowaną odmową ze strony dyrektora. W ostrej formie krytykował z ambony postawę dyrektora, zalecając modły za bezbożników. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kartuszy. Informacja z dnia 12.10.1962 r.
[s.12]
3. Gutkowski Józef, syn Bronisława, ur. 23.09.1916 r., w Wampirsku, administrator parafii Sumin, powiat Starogard Gdański, województwo gdańskie. Był inicjatorem zerwania pieczęci państwowych- założonych na domu państwowym, w którym w poprzednich latach nieprawnie znajdowała się kaplica. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Starogard Gdański. Informacja z dnia 12.10.1962 r.
4. Janiak Seweryn¹⁶⁸, syn Ignacego, ur. 4.01.1919 r. w Dzierlinie¹⁶⁹, proboszcz

¹⁶³ Ks. Zdzisław Buczkowski - wikariusz, a następnie administrator (1957 r.) oraz proboszcz parafii w Łąkorzu (1958), „ODCH”, 1957, nr 3-4, s. 38; „ODCH”, 1958, nr 9-12, s. 333.

¹⁶⁴ Wudzyń - wieś w gminie Dobrcz, powiat bydgoski, województwo kujawsko-pomorskie.

¹⁶⁵ Łąkorz - wieś w gminie Biskupiec, powiat nowomiejski, województwo warmińsko-mazurskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętego Mikołaja Biskupa, obecnie diecezja toruńska.

¹⁶⁶ Ks. Józef Bystron - członek organizacji „Polska Żyje” oraz Tajnej Organizacji Wojskowej „Gryf Pomorski”. W 1926 r. wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie. Po otrzymaniu święceń kapłańskich wikariusz parafii w Szwarcenowie (1931), Osiu (1931-1932), Koronowie (1932-1934), Serocku (1934-1935), Zblewie (1935-1937). W 1943 r. aresztowany przez gestapo, uciekł z „marszu śmierci” w 1945 r. Po wojnie administrator parafii Chmielno, Szmud oraz Linii. W 1947 r. mianowany administratorem, a następnie proboszczem parafii Żukowo. W 1950 r. został dziekanem dekanatu żukowskiego, *Bystron Józef*, Fundacja Generał Elżbiety Zawadzkiej, http://www.kpbc.ukw.edu.pl/Content/94227/Bystron_Jozef_1016_1760_Pom.pdf, odczyt z dn. 31.10.2017; „ODCH”, 1947, nr 5, s. 400; „ODCH”, 1951, nr 1, s. 34.

¹⁶⁷ Żukowo - miejscowość w powiecie kartuskim, województwo pomorskie. W latach pięćdziesiątych XX w. znajdowała się tutaj Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, obecnie archidiecezja gdańska.

¹⁶⁸ Ks. Seweryn Janiak - duchowny diecezji włocławskiej. Studiował w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku, ks. W. Frątczak, *Diecezja włocławska w okresie II wojny światowej*, Włocławek 2013, s. 88-89.

¹⁶⁹ Dzierlin - wieś w powiecie sieradzkim, województwo łódzkie.

- parafii Działyń¹⁷⁰, powiat Golub-Dobrzyń, województwo bydgoskie. Nielegalnie wyświetlał filmy dla młodzieży oraz ingerował w wewnętrzne sprawy spółdzielczości produkcyjnej. Wydział „C” KWMO nr 1080/NR.
5. Karczyński Alojzy¹⁷¹, syn Ignacego, ur. 23.04.1892 r., zastępca sufragana kurii pelplińskiej. Jest jednym z inspiratorów organizowania oporu wobec zarządzeń władz państwowych. Wrogo ustosunkowany do działalności księży postępowych. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-1568.
 6. Priczkowski Wacław¹⁷², syn Aleksandra, ur. 13.04.1917 r., wikariusz parafii Nowe¹⁷³, powiat Świecie¹⁷⁴, województwo bydgoskie. Nie mając uprawnień do nauczania religii dzieci szkolnych, wbrew zarządzeniu o nauczaniu prowadził lekcje religii w pomieszczeniu „Caritas”, wymuszając na uczniach obowiązek uczęszczania. Zaniedbujące się dzieci w chodzeniu na religię bił. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 411/56.
 7. Szczepański Józef¹⁷⁵, syn Adama, ur. 24.05.1905 r., w Świniarzu¹⁷⁶, proboszcz
- ¹⁷⁰ Działyń - wieś w gminie Zbójno, powiat golubsko-dobrzyński, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Świętej Trójcy, obecnie diecezja włocławska. Pomyłka sporządzających sprawozdanie, gdyż Działyń należał wówczas do diecezji włocławskiej.
- ¹⁷¹ Ks. Alojzy Wojciech Karczyński - po ukończeniu studiów w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie w 1927 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W latach 1926-1929 pełnił funkcję wikariusza i kapelana w Lubawie. Przed II wojną światową wikariusz w Osiu, Toruniu i w Gniewie. W 1945 r. został członkiem Sądu Biskupiego w Pelplinie oraz kanonikiem gremialnym Kapituły Chełmińskiej w Pelplinie. W 1946 r. mianowano go kanonikiem-penitencjarzem w Katedrze Pelplińskiej, egzaminatorem prosynodalnym, oraz członkiem komisji egzaminacyjnej dla katechetów święckich. W 1952 r. obejmuje funkcję zastępcy Wikariusza Generalnego w Pelplinie, ks. H. Mross, *Pracownicy naukowo-dydaktyczni Wyższego Seminarium Duchownego*. Pelplin 1939-1995. Słownik bio-biograficzny, Pelplin 1997, s. 118-119; „ODCiG”, 1945, nr 1, s. 28; 177 „ODCG”, 1945, nr 2, s. 17; „ODCiG”, 1946, nr 2, s. 52-53; „ODCH”, 1957, nr 1-2, s. 35.
- ¹⁷² Właściwie ks. Wacław Pryczkowski - po ukończeniu gimnazjum w Kartuzach rozpoczął naukę w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie, którą przerwała II wojna światowa. W 1947 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Jako wikariusz pracował m.in. w parafiach w Golubiu-Dobrzyniu, Mikołajkach, Nowym Mieście Lubawskim. Od 1961 r. proboszcz parafii w Skarlinie, ks. Wacław Pryczkowski, http://www.niedziela.diecezja.torun.pl/arch_old/1999/g9932.html, odczyt z dn. 3.11.2017; „ODCH”, 1961, nr 7-8, s. 250.
- ¹⁷³ Nowe - miasto w powiecie świeckim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty, obecnie diecezja pelplińska.
- ¹⁷⁴ Świecie - miasto w województwie kujawsko-pomorskim, siedziba gminy miejsko-wiejskiej Świecie.
- ¹⁷⁵ Ks. Józef Szczepański - w 1930 r. przyjął święcenia kapłańskie, był wikariuszem m.in. w parafiach w Osieku, Śliwicach, Tczewie, Mszanie, Piecach i Rytlu. W latach 1945 – 1951 pełnił funkcję administratora parafii Lisewo. W 1951 r. mianowany proboszczem parafii w Lisewie, *Dzieje parafii*, <http://ug-jezewo.lo.pl/?cid=589>, odczyt z dn. 3.11.2017; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1958 r.*, s. 51.
- ¹⁷⁶ Świniary - być może chodzi o część miasta Pakość, powiat inowrocławski, województwo kujawsko-pomorskie. W Polsce występuje jeszcze kilka miejscowości o identycznej nazwie.

parafii Lisewo¹⁷⁷, powiat Chełmno, województwo bydgoskie. Kilkakrotnie karany administracyjnie za nieprzestrzeganie przepisów państwowych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Chełmno. Informacja z dnia 2.10.1962 r. [s.13]

8. Wolischlager Jan¹⁷⁸, syn Stanisława, ur. 22.02.1912 r. w Bydgoszczy, proboszcz parafii Grabie¹⁷⁹, powiat Toruń, województwo bydgoskie. Na szeroką skalę inspirował wiernych do pisania petycji do władz w sprawie nauki religii w szkołach. Aktywnie występował przeciwko procesowi kolektywizacji wsi, stosując różnorodne formy, od rozmów indywidualnych do rozbijania zebrań organizacyjnych komitetu przygotowującego założenia spółdzielni. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr D-2725.

1957

1. Czerwiński Stanisław¹⁸⁰, syn Kaspra, ur. 5.01.1912 r. (ZSRR), ksiądz zakonny- Zakon OO Łazarzy, kapelan szpitala powiatowego i wikariusz parafii Wejherowo, województwo gdańskie. Kolportował wśród chorych szpitala powiatowego w Wejherowie różne broszury o wrogiej treści. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-2190.
2. Dąbrowski Bernard¹⁸¹, syn Jana, ur. 7.02.1902 r., proboszcz parafii Wrocki¹⁸², powiat Golub-Dobrzyń, województwo bydgoskie. W okresie wyborów do

¹⁷⁷ Lisewo - wieś w powiecie chełmińskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, obecnie diecezja toruńska.

¹⁷⁸ Właściwie ks. Jan Wollschlaeger - w latach 1958-1978 proboszcz parafii w Mielżynie, *Duszpasterze parafii*, <http://www.paraframielzyn.pl/2014-03-12-21-32-24/duszpasterze-parafii.html>, odczyt z dn. 11.03.2017.

¹⁷⁹ Grabie - wieś w powiecie aleksandrowskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętego Wacława, obecnie diecezja toruńska. W latach 1818-1992 parafia należała do archidiecezji gnieźnieńskiej, a nie chełmińskiej, Ks. W. Kujawski, *Parafie diecezji włocławskiej. Archidiakonaty kruszewicki i włocławski*, s. 841.

¹⁸⁰ Ks. Stanisław Czerwiński - w 1935 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W tym czasie pełnił funkcję kapłana w Kaplicy Sióstr Miłosierdzia pw. Matki Boskiej Dobrej Rady w Szpitalu Powiatowym w Wejherowie, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1958 r.*, s. 146.

¹⁸¹ Ks. Bernard Dąbrowski - po II wojnie światowej mianowany administratorem parafii w Wrockach, w 1948 r. został Diecezjalnym Referentem Trzeźwości przy Związku „Caritas” Diecezji Chełmińskiej, członek „księży patriotów”, popierający działania władz państwowych wobec diecezjalnego „Caritasu”. W 1956 r. objął obowiązki proboszcza we Wrockach, *Kościół na początku PRL*, http://www.czasbrodnicy.pl/czasbrodnicy/1,93191,13625842,Kosciol_na_poczatku_PRL.html, odczyt z dn.12.11.2017; A. Stępczyńska, „Pokoju” działalność „księży patriotów” na Pomorzu Nadwiślańskim, „Dzieje Najnowsze”, 2011, Rocznik XLIII, nr 4, s.29; „ODCH”, 1948, nr 2, s. 98; „ODCH”, 1957, nr 1-2, s. 36.

¹⁸² Wrocki - wieś w gminie Golub-Dobrzyń, powiat golubski, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętego Marcina Biskupa, obecnie diecezja toruńska.

Sejmu PRL, chodząc po kołędzie, agitował mieszkańców gminy Wrocki do skreślania z list wyborczych kandydatów- członków PZPR. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 26309/56.

3. Zając Bolesław Wincenty¹⁸³, syn Michała, ur. 20.12.1911 r., w Probolewiczach¹⁸⁴, proboszcz parafii Bolszewo¹⁸⁵, powiat Wejherowo, województwo gdańskie. Na zebraniach aktywu kościelnego twierdził, iż Kościół w Polsce jest dyskryminowany. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-2198.

1958

1. Dombek Lucjan¹⁸⁶, syn Juliana, ur. 10.02.1911 r. w Starym Targu¹⁸⁷, administrator parafii, powiat pucki, województwo gdańskie. Wezwał do siebie Przewodniczącą Koła Gospodyń Wiejskich, robiąc jej ostre wymówki za organizowanie odczytów na temat świadomego macierzyństwa. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck, nr 246/61.

[s.14]

2. Huzarek Edmund¹⁸⁸, syn Piotra, ur. 15.04.1925 r. w Lipuszu¹⁸⁹, powiat Starogard Gdański, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Starogardzie Gdańskim ukarany grzywną w wysokości 1500 zł za pobudowanie kaplic w miejscowościach Czarne¹⁹⁰, Lubiki¹⁹¹ i Klaniny¹⁹², KPMO. Służba Bezpieczeństwa Starogard

¹⁸³ Ks. Bolesław Wincenty Zając - po II wojnie rektor Zgromadzenia OO Pijarów w Bolszewie, w 1957 r. został administratorem parafii Bolszewo, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej 1949*, s. 148, „ODCH”, 1957, nr 3-4, s. 117.

¹⁸⁴ Proboszczewice - miejscowość niezidentyfikowana. Prawdopodobnie podano jej błędny zapis w sprawozdaniu.

¹⁸⁵ Bolszewo - wieś w powiecie wejherowski, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, obecnie archidiecezja gdańska.

¹⁸⁶ Właściwie ks. Łucjan Dambek - 1945 r. mianowany administratorem *ad interim* parafii w Góralach, a następnie wikariuszem w Starogardzie, w 1948 r. administratorem parafii w Gdyni-Witominie, w 1949 r. administratorem parafii w Swarzewie, w 1950 r. administratorem parafii Rybnie, w 1961 r. administratorem parafii Swarzewo. W 1954 r. został proboszczem w Swarzynie oraz radcą duchownym *ad honores*, „ODCiG”, 1945, nr 1, s. 29; „ODCH”, 1947, nr 5, s. 401; „ODCH”, 1948, nr 1, s. 46; „ODCH”, 1949, nr 2, s. 105; „ODCH”, 1950, nr 1, s.16; „ODCH”, 1957, nr 1-2, s. 35; „ODCH”, 1961, nr 9-10, s. 303.

¹⁸⁷ Stary Targ - wieś w powiecie sztumskim, siedziba gminy, województwo pomorskie.

¹⁸⁸ Ks. Edmund Huzarek - w 1954 r. objął obowiązki wikariusza w parafii w Wielu, a w 1955 r. kapelana szpitala w Chojnicach, „ODCH”, 1957, nr 1-2, s. 37.

¹⁸⁹ Lipusz - wieś w powiecie kościerskim, województwo pomorskie.

¹⁹⁰ Czarne - miejscowość w powiecie starogardzkim, województwo pomorskie.

¹⁹¹ Lubiki - wieś w gminie Czarna Woda, powiat starogardzki, województwo pomorskie.

¹⁹² Klaniny - wieś w gminie Osieczna, powiat starogardzki, województwo pomorskie.

- Gdański. Informacja z dnia 12.10.1962 r.
3. Kaszubowski Franciszek¹⁹³, syn Franciszka, ur. 14.09.1922 r. w Tczewie, administrator parafii Wielkie Walichnowy¹⁹⁴, powiat Tczew, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Tczewie ukarany w dniu 17.10.1958 r. grzywną w wysokości 1000 zł za dokonanie nielegalnej zbiórki pieniężnej. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
 4. Kuchta Hugon¹⁹⁵, syn Tomasza, ur. 12.02.1931 r., w Łęgu¹⁹⁶, wikariusz parafii Lubiewo¹⁹⁷, powiat Tuchola, województwo bydgoskie. W czasie kazania wygłoszonego w Rykowisku¹⁹⁸, powiat Świecie, apelował do ludności, aby nie wybierała osób niewierzących do władz państwowych. Jednocześnie negował niepodległość Polski. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 2396/NR.
 5. Mechlin Alfons¹⁹⁹, syn Jana, ur. 19.12.1905 r. w Brusach²⁰⁰, dziekan dekanatu Nowe Miasto Lubawskie, województwo olsztyńskie. Jako dziekan na konferencjach dekanalnych ostro przeciwstawiał się zarządzeniom i ustawom państwowym, które jego zdaniem godziły w moralność katolicką, jak: przerywanie ciąży i inne. Napętnował księży za współpracę z władzami państwowymi. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Nowe Miasto Lubawskie, nr 1107.

¹⁹³ Ks. Franciszek Kaszubowski - podczas II wojny światowej działał w konspiracji niepodległościowej, aresztowany przez gestapo w 1944 r. i skierowany do obozu koncentracyjnego. Po wojnie ukrywał się przed NKWD. W 1948 r. przyjął święcenia kapłańskie. W 1949 r. został wikariuszem parafii w Brodnicy, a następnie w Chełmnie. W 1951 r. mianowano go kuratusem nowoutworzonej Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Dolnych Wymiarach. W 1953 r. objął obowiązki administratora parafii w Wielkiej Walichnowy, a w 1961 r. parafii Kosakowo, E. Rakoczy, *Kapłan i żołnierz Boży*, <http://niedziela.pl/artikul/24419/nd/Kaplan-i-ozolnierz-Bozy>, odczyt z dn. 3.11.2017; Ks. J. Więckowiak, *Kościół katolicki w Tczewie*, Pelplin 2001, s. 333; „ODCH”, 1949, nr 1, s. 43; „ODCH”, 1949, nr 3, s. 185; „ODCH”, 1951, nr 1, s. 34; „ODCH”, 1961, nr 7-8, s. 251.

¹⁹⁴ Wielkie Walichnowy - wieś w gminie Gniew, powiat tczewski, województwo pomorskie.

¹⁹⁵ Ks. Hugon Kuchta - w 1957 r. mianowany wikariuszem parafii w Lubiewie, w 1960 r. wikariuszem parafii Najświętszej Maryi Panny w Grudziądzu, „ODCH”, 1957, nr 5-6, s. 211; „ODCH”, 1960, nr 7-8, s. 200.

¹⁹⁶ Łęg - występuje w Polsce kilkanaście miejscowości o identycznej nazwie. Tutaj prawdopodobnie chodzi o wieś Łęg w powiecie chełmińskim, województwo kujawsko-pomorskie.

¹⁹⁷ Lubiewo - wieś w powiecie tucholskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia św. Mikołaja, obecnie diecezja pelplińska.

¹⁹⁸ Rykowisko - osada w gminie Lniano, powiat świecki, województwo kujawsko-pomorskie.

¹⁹⁹ Ks. Alfons Mechlin - w latach 1945-1986 proboszcz parafii św. Tomasza Apostoła w Nowym Mieście nad Drwęcą. W 1947 r. oddano mu w komendę parafię w Mikołajkach, Kurzętnikach i Gwiżdżinie. W 1960 r. papież Jan XXIII mianował go tajnym szambelanem. *Historia parafii*, <http://www.sanktuariummbldiecezja.torun.pl/historia.php>, odczyt z dn. 31.10.2017; „ODCiG”, 1947, nr 3, s. 207; „ODCH”, 1947, nr 4, s. 322; „ODCH”, 1960, nr 3-4, s. 127.

²⁰⁰ Brusy - miasto w powiecie chojnickim, województwo pomorskie.

6. Rotta Józef²⁰¹, syn Ottona, ur. 13.10.1911 r., w Wejherowie, administrator parafii św. Józefa w Gdyni, województwo gdańskie. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku, skazany na 4 lata więzienia za przekupowanie urzędników, celem osiągnięcia większych zysków przy sprzedaży ziemi benificjalnej. KMMO²⁰². Służba Bezpieczeństwa Gdynia. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
[s.15]
7. Swobodziński Józef²⁰³, syn Ignacego, ur. 7.06.1921 r. w Wałyczu²⁰⁴, proboszcz parafii Łopatki, powiat Wąbrzeźno, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Wąbrzeźnie w 1958 r. skazany na karę 6 miesięcy więzienia w zawieszeniu na 3 lata i opłatę kosztów sądowych, za dokonanie samowolnej eksmisji z mieszkania stanowiącego część plebanii wdowy z dwojgiem dzieci, wbrew wyraźnemu zakazowi władz. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Wąbrzeźno. Informacja z dnia 10.10.1962 r.

1959

1. Barlik Kazimierz²⁰⁵, syn Feliksa, ur. 16.04.1929 r., wikariusz parafii Mgoszcz²⁰⁶, powiat Chełmża, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Chełmży skazany na 6 miesięcy aresztu w zawieszeniu na 3 lata za stosowanie kar cielesnych wobec uczniów. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-2230.

²⁰¹ Ks. Józef Rotta - w 1945 r. mianowany administratorem *ad interim* w parafii w Strzeczcu, a w 1947 r. oddano mu w komendę kościół poewangelicki w Smażynie. W 1960 r. został wicedziekanem dekanatu Gdynia-Północ, „ODCiG”, 1945, nr 1, s.29; „ODCH”, 1947, nr 2, s. 144; „ODCH”, 1960, nr 3-4, s. 127.

²⁰² KMMO - Komenda Miejska Milicji Obywatelskiej.

²⁰³ Ks. Józef Swobodziński - w 1946 r. rozpoczął naukę w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie, w 1951 r. objął obowiązki wikariusza w parafii w Świeciu. Był także wikariuszem parafii w Sępólnie Krajeńskim, oraz wikariuszem-ekspozytą parafii w Łopatkach. W 1962 r. został administratorem parafii w Jeleńcu, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1958*, s. 141; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1969*, s. 137; „ODCH”, 1951, nr 1, s. 36.

²⁰⁴ Wałycz - wieś w powiecie wąbrzeskim, województwo kujawsko-pomorskie.

²⁰⁵ Ks. Kazimierz Barlik - w 1957 r. mianowany wikariuszem parafii w Grodzicznie, w 1958 r. wikariuszem parafii w Pinczynie, w 1960 r. wikariuszem parafii w Starej Kiszewie, a następnie wikariuszem parafii Najświętszej Maryi Panny w Grudziądzu. W 1961 r. został administratorem parafii w Sierakowicach, „ODCH”, 1957, nr 5-6, s.220; „ODCH”, 1958, nr 9-12, s. 344; „ODCH”, 1960, nr 9-10, s. 260; „ODCH”, 1961, nr 9-10, s. 303.

²⁰⁶ Mgoszcz - wieś w gminie Lisewo, powiat chełmiński, województwo kujawsko-pomorskie. Pod koniec lat pięćdziesiątych XX w. nie było parafii w Mgoszczu. Ewidentna pomyłka sporządzających sprawozdanie.

2. Blerieg Jan²⁰⁷, syn Franciszka, ur. 24.12.1888 r. w Koronowie, proboszcz parafii Więcbork²⁰⁸, powiat Sępólno Krajeńskie²⁰⁹, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Sępólnie Krajeńskim ukarany grzywną w wysokości 1500 zł za zorganizowanie nielegalnej zbiórki pieniężnej. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 1275/57.
3. Kawski Walerian²¹⁰, syn Stanisława, ur. 14.10.1912 r. w Gostyninie²¹¹, ksiądz zakonny - przełożony domu zakonnego OO. Jezuitów w Toruniu, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium MRN²¹² w Toruniu z dnia 12.11.1959 r. ukarany grzywną w wysokości 1500 zł za udzielanie zezwolenia na uczestniczenie w pogrzebie sztandarów „Sodalicii Mariańskiej”. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 2240/NR.
4. Kisicki Jan²¹³, syn Franciszka, ur. 30.03.1896 r., proboszcz parafii Sianowo²¹⁴,

²⁰⁷ Właściwie ks. Jan van Blericq - w 1913 r. po studiach w Wyższym Seminarium Duchowym w Pelplinie otrzymał święcenia kapłańskie. Początkowo był wikarym w Lęborku i Grudziądzu, w 1945 r. otrzymał nominację na dziekana dekanatu kamieńskiego oraz administrator parafii w Więcborku, a w 1947 r. mianowano go delegatem biskupim na Komisarjat Pelpliński, oraz kanonikiem honorowym Kapituły Chełmińskiej, Ks. H. Moss, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji chełmińskiej...*, s.16; „ODCiG”, 1945, nr 2, s. 18; „ODCH”, 1947, nr 4, s. 399; „ODCH”, 1947, nr 6, s. 546.

²⁰⁸ Więcbork - miasto w powiecie sępoleńskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Świętych Apostołów Szymona i Judy Tadeusza, obecnie diecezja bydgoska.

²⁰⁹ Sępólno Krajeńskie - miasto w województwie kujawsko-pomorskim, stolica powiatu sępoleńskiego, siedziba gminy miejsko-wiejskiej.

²¹⁰ Ks. Walerian Kawski - w 1929 r. wstąpił do Towarzystw Jezusowego. Podczas II wojny światowej aresztowany przez gestapo, więziony w niemieckich obozach koncentracyjnych w Sachsenhausen oraz Dachau. W 1945 r. przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1946-1949 pełnił funkcję operariusza w Toruniu. W 1955 r. powrócił ponownie do Torunia. W 1959 r. represjonowany przez władze komunistyczne. Zarzucono mu, wydanie pozwolenia na niesienie nieistniejącej chorągwi kościelnej Sodalicii Mariańskiej. W latach 1960-1961 wikariusz w Gdyni, a w latach 1961-1962 wikariusz parafii w Szczecinie, W. Rozyńkowski, *Walerian Kawski (1918-1985), jezuita, ks. superior, duszpasterz akademicki*, Toruński Słownik Biograficzny, pod red. K. Mikulskiego, t. 2, Toruń 2000, s.130-131; P. Ruchlewski, *Próby rozbicia środowiska toruńskich jezuitów przez organy bezpieczeństwa i administrację państwową*, [w:] *Loyola u Kopernika. Jezuita w Toruniu w latach 1945-2015*, pod red. K. Dorosza SJ, W. Rozyńskiego, Warszawa 2016, s. 141-142.

²¹¹ Gostynin - miasto powiatowe w województwie mazowieckim.

²¹² MRN - Miejska Rada Narodowa.

²¹³ Ks. Jan Kisicki - w 1934 r. otrzymał święcenia kapłańskie, w latach 1943-1963 proboszcz parafii w Sianowie, <http://sanktuarium-sianowo.pl/duszpasterze.html>, odczyt z dn. 30.10.2017; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1958*, s. 88.

²¹⁴ Sianowo - wieś w gminie Kartuszy, powiat kartuski, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, obecnie diecezja pelplińska.

- powiat Kartuszy, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Kartuzach ukarany grzywną za organizowanie bez zezwolenia władz zbiórek pieniężnych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kartuszy. Informacja z dnia 26.09.1962 r. [s.16]
5. Konrad Otto Józef²¹⁵, syn Pawła, ur. 28.12.1909 r., proboszcz parafii Konarzyny, powiat Chojnice, województwo bydgoskie. Wrogo występował z ambony, nie podporządkował się zarządzeniom władz administracyjnych, dopuszczał się bicia dzieci podczas lekcji religii, przeprowadzał nielegalne zbiórki pieniężne na remont kościoła. Za powyższe był karany grzywną. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Chojnice. Informacja z dnia 23.10.1962 r.
 6. Kosznik Edmund²¹⁶, s. Franciszka, ur. 18.04.1921 r., proboszcz parafii Lutowo²¹⁷, powiat Sępólno²¹⁸, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Sępólnie ukarany grzywną w wysokości 1500 zł za zorganizowanie pielgrzymki do Częstochowy²¹⁹, nie mając na to zezwolenia odpowiednich władz. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Sępólno. Informacja z dnia 2.10.1962 r.
 7. Landy Stanisław²²⁰, syn Władysława, ur. 3.05.1921 r., w Trebakowie²²¹, administrator parafii Gostkowo, powiat Toruń, województwo bydgoskie. W czasie kazań występował przeciwko dekretovi o dopuszczalności przerywania ciąży.

²¹⁵ Ks. Konrad Otto Józef - w 1930 r. rozpoczął naukę w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie, święcenie kapłańskie przyjął w 1935 r. W latach 1935-1937 wikariusz parafii w Żukowie, następnie Cekcynie i Gdyni Chyloni. Aresztowany przez Niemców w 1939 r., przebywał do kwietnia 1940 r. w obozach niemieckich. W 1945 r. rozpoczął pracę duszpasterską w parafiach w Małym Gacniku oraz Witomino. W lipcu 1945 r. został administratorem parafii Lichnowy. W 1948 r. mianowano go administratorem parafii w Zapcieniu, a w 1960 r. wicedziekanem dekanatu zaborskiego, Ks. *Oton Józef Konrad*, <http://konarzyny.bloog.pl/id,354996986,title,Ks-Oton-Jozef-Konrad,index.html?smoybbtticid=61a25b>, odczyt z dn.08.11.2017; „ODCH”, 1948, nr 4, s. 262; „ODCH”, 1960, nr 3-4, s. 127.

²¹⁶ Ks. Edmund Kosznik - w 1950 r. mianowany prefektem w Niższym Seminarium Duchownym w Wejherowie, późniejszy proboszcz parafii Lutowo, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1958*, s. 84; „ODCH”, 1950, nr 5-6, s.350.

²¹⁷ Lutowo - wieś w gminie Sępólno Krajeńskie, w powiecie sępoleńskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Św. Walentego, obecnie diecezja bydgoska.

²¹⁸ Właściwie powiat Sępólno Krajeńskie.

²¹⁹ Częstochowa - miasto na prawach powiatu, województwo śląskie.

²²⁰ Właściwie ks. Stanisław Laudy - w 1950 r. mianowany wikariuszem w parafii w Lubawie, w latach 1954-1955 wikariusz parafii Nowe n. Wisłą. W 1960 r. mianowany administratorem parafii Gostkowo, „ODCH”, 1950, nr 1, s. 17; „ODCH”, 1960, nr 1-2, s. 39.

²²¹ Ks. Stanisław Laudy urodził się Trębaczewie. Nie istnieje miejscowość Trebakow. Sporządzający sprawozdanie błędnie podali nazwę miejscowości. Obecnie Trębaczew leży w gminie Sadkowie, powiat rawski, województwo łódzkie.

Nakłaniał małżeństwa do brania ślubów kościelnych. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 1140/62.

8. Lechowicz Kazimierz²²², syn Adama, ur. 4.12.1919 r. w Turze²²³, administrator parafii Silno²²⁴, powiat Chojnice, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Chojnicach ukarany kilkakrotnie za zorganizowanie nielegalnych zbiórek pieniężnych na budownictwo sakralne. Orzeczono ks. Lechowiczowi przepadek zebranej kwoty w sumie 128000 zł. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Chojnice. Informacja z dnia 2.10.1962 r.
9. Manikowski Mieczysław²²⁵, s. Aleksandra, ur. 17.04.1911 r., w Polskich Łąkach²²⁶, proboszcz parafii Zdroje²²⁷, powiat Tuchola, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN z dnia 30.05.1959 r. ukarany grzywną w wysokości 250 zł i konfiskatą zebranej sumy na nielegalną zbiórkę pieniędzy na elektryfikację kościoła. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Tuchola. Informacja z dn. 4.10.1962 r. [s.17]
10. Mańkowski Maksymilian, syn Pawła, ur. 19.11.1905 r., w Wielkim Komorsku, proboszcz parafii Prątnica, powiat Nowe Miasto Lubawskie, województwo olsztyńskie. Decyzją Inspektoriatu Oświaty pozbawiony prawa nauki religii za wypytywanie się dzieci, czy ich starsze rodzeństwo posiada ślub kościelny. Wydział „C” KWMO Olsztyn, nr 21991/A, 7547/S.
11. Ossowski Jan²²⁸, syn Franciszka, ur. 25.02.1910 r., proboszcz parafii Karsin²²⁹,

²²² Właściwie ks. Kazimierz Lechczyński - w 1943 r. otrzymał święcenia kapłańskie, późniejszy administrator parafii w Silnie, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1958*, s. 58.

²²³ Prawdopodobnie mowa o wsi Tur, położonej w gminie Szubin, powiat nakielski, województwo kujawsko-pomorskie.

²²⁴ Silno - wieś w powiecie chojnickim, województwo pomorskie, znajduje się tutaj *Parafia*-Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny, obecnie diecezja pelplińska.

²²⁵ Ks. Mieczysław Manikowski - w 1946 r. mianowany wikariuszem parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Tczewie, w 1947 r. administratorem parafii w Wąpersku i Kiełpinach, w 1949 r. administratorem parafii w Laskowicach, w 1952 r. proboszczem parafii w Zdrojach, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1963*, Pelplin 1963, s.126; „ODCiG”, 1946, nr 3, s.58; „ODCH”, 1947, nr 5, s. 400; „ODCH”, 1949, nr 4, s. 105.

²²⁶ Polskie Łąki - wieś w gminie Bukowiec, powiat świecki, województwo kujawsko-pomorskie.

²²⁷ Zdroje - wieś w gminie Cekcyn, w powiecie tucholskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj *Parafia* św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty, obecnie diecezja pelplińska.

²²⁸ Ks. Jan Ossowski - w 1946 r. przeniesiono go z funkcji administratora parafii w Łęgni na równorzędne stanowisko w parafii w Karsinie, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1963*, s. 53; „ODCiG”, 1946, nr 3, s. 97.

²²⁹ Karsin - wieś w powiecie kościerskim, województwo pomorskie, znajduje się tutaj *Parafia* Matki Boskiej Różańcowej, obecnie diecezja pelplińska.

- powiat Chojnice, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Chojnicach ukarany grzywną za zorganizowanie nielegalnych zbiórek pieniężnych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Chojnice. Informacja z dnia 3.10.1962 r.
12. Słomiński Tadeusz²³⁰, syn Władysława, ur. 25.09.1921 r. w Zblewie²³¹, proboszcz parafii Wałdowo²³², powiat Sępólno, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Sępólnie z dnia 26.07.1959 r. skazany na karę grzywny w wysokości 3000 zł za nielegalną produkcję i kolportaż druków o treści religijnej. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Sępólnie ukarany grzywną w wysokości 1500 zł za zorganizowanie pod szyldem kółka rolniczego pielgrzymki do Częstochowy. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Sępólno. Informacja z dnia 3.10.1962 r.
 13. Zdunek Stanisław²³³, syn Michała, ur. 8.05.1913 r., proboszcz parafii Toruń, województwo bydgoskie. W wystąpieniach z ambony atakował zarządzenia władz państwowych. Na szeroką skalę organizował przy kościele tzw. bractwa różańcowe. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 228/60.

1960

1. Falkowski Tadeusz²³⁴, syn Franciszka, ur. 30.10.1931 r. w Fordonie, wikariusz parafii Lisewo, powiat Chełmno, województwo bydgoskie. W czasie kazań niejednokrotnie występował przeciwko ustawie o przerywaniu ciąży. Wzywał parafian do walki o wprowadzenie nauczania religii w szkole. Został pozbawiony prawa nauczania religii. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-2271. [s.18]

²³⁰ Ks. Tadeusz Słomiński - w latach 1952-1954 wikariusz parafii w Więcborku, w 1957 r. został administratorem parafii Wałdowo, a w 1961 r. administratorem parafii w Więcborku, Ks. *Tadeusz Słomiński*, <http://parafiawiecbork.pl/informacje/duszpasterze/nasi-proboszczowie/ks-tadeusz-slominski/>, odczyt z dn. 3.11.2017; „ODCH”, 1957, nr 11-12, s. 434; „ODCH”, 1961, nr 9-10, s. 303.

²³¹ Zblewo - wieś w powiecie starogardzkim, województwo pomorskie.

²³² Wałdowo - wieś w powiecie sępoleńskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj *Parafia* św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty, obecnie diecezja pelplińska.

²³³ O. Stanisław Zdunek - w 1938 r. przyjął święcenia kapłańskie. Podczas wojny przebywał w Mościskach i Łomnicy. W latach 1946-1952 mistrz nowicjatu i jednocześnie przełożony domu zakonnego redemptorystów w Łomnicy, następnie rektor redemptorystów i proboszcz w Głogowie (1953-1959), rektor w Toruniu (1959-1961) oraz proboszcz w Toruniu. W 1961 r. aresztowany przez władze pod zarzutem małwersacji przy budowie kościoła, niewinny w 1962 r., E. Nocuń, *Stanisław Zdunek (1913-1998), redemptorysta*, [w:] *Leksykon duchowieństwa represjonowanego w PRL w latach 1945-1989*, t. 2, s. 331.

²³⁴ Ks. Tadeusz Falkowski - w 1957 r. został wikariuszem parafii w Lisewie, a w 1960 r. objął wikariat w parafii św. Trójcy w Wejherowie, „ODCH”, 1957, nr 5-6, s. 210; „ODCH”, 1960, nr 7-8, s. 200.

2. Gaszta Jan²³⁵, syn Franciszka, ur. 29.08.1928 r. w Wejherowie, wikariusz parafii Piece²³⁶, powiat Starogard Gdański, województwo gdańskie. Za bicie dzieci podczas lekcji religii został pozbawiony prawa nauczania religii i przeniesiony na inną parafię. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Chojnice. Informacja z dnia 12.10.1962 r.
3. Głowacki Kazimierz²³⁷, syn Kazimierza, ur. 8.09.1910 r. w Wąbrzeźnie, administrator parafii Mechowo²³⁸, powiat Puck, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Pucku ukarany grzywną w wysokości 550 zł za zorganizowanie w dniu 19.11.1960 r. w czasie przewozu obrazu Matki Boskiej z Mechowa do Pucka kilkudziesięcioosobowej eskorty motocyklowej i samochodowej, bez zezwolenia władz. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 10.10.1962 r.
4. Grzywacz Stanisław²³⁹, syn Tadeusza, ur. 11.09.1907 r., administrator parafii Hel²⁴⁰, powiat Puck, województwo gdańskie. W czasie kazań atakował ludzi nieuczęszczających do Kościoła. Wzywał do siebie małżeństwa posiadające tylko ślub cywilny i skłaniał ich do wzięcia ślubu kościelnego lub rozejścia się, twierdząc, iż ślub cywilny jest nieważny. W Wydziale do Spraw Wyznań Prezydium WRN²⁴¹ w Gdańsku przeprowadzono z nim rozmowę ostrzegawczą. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 10.10.1962 r.
5. Huzarek Edmund, syn Piotra, ur. 15.04.1925 r. w Lipuszy, wikariusz, kościół filialny w Hucie Kalnej parafii Piece, powiat Starogard Gdański, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Starogardzie Gdańskim ukarany grzywną w wysokości 300 zł za

²³⁵ Ks. Jan Gaszta - w 1956 r. został wikariuszem parafii w Piecach, w 1957 r. kapelanem Sióstr Elżbietanek w Kamieniu Kraińskim oraz prefektem w Kamieniu Kraińskim. W kolejnych latach pełni funkcję wikariusza m.in. w parafii św. Mateusza w Starogardzie Gdańskim oraz parafii w Jabłonowie. W 1960 r. został wikariuszem parafii w Chojnicach, „ODCH”, 1957, nr 1-2, s. 38; „ODCH”, 1957, nr 7-8, s. 276; „ODCH”, 1960, nr 5-6, s. 159; „ODCH”, 1960, nr 7-8, s. 200.

²³⁶ Piece - wieś w gminie Kaliska, powiat starogardzki, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa, obecnie diecezja pelplińska.

²³⁷ Ks. Kazimierz Głowacki - w 1947 r. zostaje prefektem w Państwowym Gimnazjum Krawieckim oraz w Państwowym Gimnazjum i Liceum Kupieckim w Grudziądzu, „ODCH”, 1947, nr 6, s. 548.

²³⁸ Mechowo - wieś w powiecie puckim, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba Apostoła i św. Mikołaja Biskupa, obecnie archidiecezja gdańska.

²³⁹ Ks. Stanisław Grzywacz - w 1950 r. został administratorem parafii w Szembruku, a następnie parafii w Kuźnicy, „ODCH”, 1950, nr 1, s.16; „ODCH”, 1950, nr 4, s. 255.

²⁴⁰ Hel - miasto w powiecie puckim, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Bożego Ciała, obecnie archidiecezja gdańska.

²⁴¹ WRN - Wojewódzka Rada Narodowa.

- organizowanie zbiórek pieniężnych poza obrębem Kościoła. KPMO. Służba Bezpieczeństwa. Starogard Gdański. Informacja z dnia 12.10.1962 r.
6. Jastak Hilary²⁴², syn Jakuba, ur. 3.04.1914 r., w Kościerzynie, administrator parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Gdyni, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium MRN w Gdyni ukarany dwukrotnie grzywną za organizowanie nielegalnych zbiórek pieniężnych. Informacja KMMO. Służba Bezpieczeństwa Gdynia [s.19]
 7. Kisicki Jan, syn Franciszka, ur. 30.03.1896 r., proboszcz parafii Sianowo, powiat Kartuszy, województwo gdańskie. W czasie kazań występował przeciwko ustawie o dopuszczalności przerywania ciąży²⁴³. W rozmowach indywidualnych z chłopcami namawiał ich, aby nie wstępować do kółek rolniczych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kartuszy. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
 8. Kreft Alfons²⁴⁴, syn Jana, ur. 20.12.1901 r., w Szeboulach²⁴⁵, administrator parafii Mrzezino²⁴⁶, powiat Puck, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Pucku z dnia 15.12.1960 r. ukarany grzywną w wysokości 850 zł za zorganizowanie zgromadzenia- bez zezwolenia. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 26.09.1962 r.

²⁴² Ks. Hilary Jastak - w latach 1934-1939 studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Pielplinie. Podczas II wojny światowej członek konspiracyjnej organizacji Krzyż i Miecz, kapłan AK oraz nauczyciel na tajnych kompletach dla młodzieży. W 1945 r. został administratorem parafii w Pogódkach, w 1946 r. mianowano go dyrektorem okręgowym „Caritasu” w Gdyni. Jego działalność charytatywna spotkała się ze sprzeciwem władz komunistycznych, które zażądały jego usunięcia z zajmowanego stanowiska. W 1949 r. odwołano go z funkcji okręgowego „Caritasu” i wyznaczono na administratora parafii NSPJ w Gdyni, a potem proboszcza parafii NSPJ w Gdyni. W 1950 r. aresztowany za „rozpowszechnianie fałszywych informacji”, A. Kazański, *Hilary Jastak, ks., ur. 3 IV 1914 w Kościerzynie, zm. 17 I 2000 w Gdyni*, http://www.encysol.pl/wiki/Hilary_Jastak, odczyt z dn. 8.11.2017; W. Kwiatkowska, D. Zamiatała, *Hilary Jastak (1914-2000), kapłan diecezji chełmińskiej*, [w:] *Leksykon duchowieństwa represjonowanego w PRL w latach 1945-1989*, t.1, s. 95-97; „ODCiG”, 1946, nr 2, s.54; „ODCH”, 1949, nr 1, s. 43; „ODCH”, 1949, nr 6, s. 422.

²⁴³ *Ustawa z dnia 27 kwietnia 1956 r. o warunkach dopuszczalności przerywania ciąży*, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19560120061&SessionID=43B91739A-4796874B37A7C879D5756C37C59284C>, odczyt z dn. 08.11.2017.

²⁴⁴ Ks. Alfons Kreft - wyświęcony w 1926 r., proboszcz parafii w Mrzezynie, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1969 r.*, s. 114.

²⁴⁵ Ks. Alfons Kreft urodził się w Szembruku. W sprawozdaniu zniekształcono miejscowość, gdzie urodził się duchowny diecezji chełmińskiej. Obecnie Szembruk znajduje się w gminie Rogóźno, powiat grudziądzki, województwo kujawsko-pomorskie.

²⁴⁶ Mrzezino - wieś w powiecie puckim, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Świętych Aniołów Stróżów, obecnie archidiecezja gdańska.

9. Kreft Alojzy²⁴⁷, syn Leona, ur. 30.11.1913 r., proboszcz parafii Przechowo, powiat Świecie, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Świeciu ukarany grzywną w wysokości 3000 zł za nielegalne budownictwo sakralne. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Świecie. Informacja z dnia 3.10.1961 r.
10. Krok Józef²⁴⁸, syn Piotra, ur.11.04.1915 r., w Białej Niżnie²⁴⁹, ks. zakonny-rektor placówki Zakonu OO Redemptorystów w Gdyni, województwo gdańskie. Rozwijał na szeroką skalę nielegalne budownictwo sakralne, za co był kilkakrotnie karany grzywnami. Brał udział w inspirowaniu ludności do organizowania różnego rodzaju zbiórek i delegacji w celu przedstawienia władzom petycji. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Gdynia. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
11. Kuciński Mieczysław²⁵⁰, syna Adama, ur. 03.09. 1931 r. w Golubiu²⁵¹, wikariusz parafii Lipinki, powiat Nowe Miasto Lubawskie, województwo olsztyńskie. Zorganizował delegację do Ministerstwa Oświaty w sprawie nauczania religii w szkole. Był inicjatorem założenia kaplicy w świetlicy wiejskiej. Wystąpił z ambony przeciwko zespołowi uprawy ziemi parafialnej, co spowodowa-

²⁴⁷ Ks. Alojzy Werner Kreft - w 1949 r. przyjął święcenia kapłańskie. Wikariusz w Parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Toruniu oraz dyrektor Toruńskiego Okręgu „Caritas” i „Caritas Academica”. W 1967 r. mianowany proboszczem parafii w Wąbrzeźnie, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1947*, s. 25, 99, 110; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1958*, s.136; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1969*, s. 141.

²⁴⁸ Ojciec Józef Krok - ukończył gimnazjum staroklasyczne Redemptorystów w Toruniu, w 1935 zdał egzamin dojrzałości, studiował w Wyższym Seminarium Duchownym Redemptorystów. W 1957 r. przyjechał do Gdyni, aby założyć nową placówkę Zgromadzenia Redemptorystów. Dzięki jego staraniom powstał klasztor w Gdyni oraz prowizoryczna kaplica, gdzie odbywały się nabożeństwa w kolejnych latach. Do 1965 r. pełnił funkcję przełożonego gdyńskiej placówki redemptorystów, a następnie funkcję rektora domów redemptorystów w Bardo Śląskim, Zamościu i Toruniu. Był jednym ze współorganizatorów festiwalu pieśni młodzieżowej Sacrosong w Toruniu, *O. Józef Krok (CSsR)*, <http://www.diecezja.gda.pl/zyciorys/1344-o-jozef-krok-cssr>, odczyt z dn. 3.11.2017; P. Ruchlewski, *Działania Służby Bezpieczeństwa podczas toruńskiego festiwalu „Sacrosong 73”*, [w:] *Diecezja chełmińska w czasach komunizmu (1945-1990)*, t.I, s. 320, 328.

²⁴⁹ Biała Niżna - wieś w gminie Grybów, powiat nowosądecki, województwo małopolskie.

²⁵⁰ Ks. Mieczysław Kuciński - w 1952 r. rozpoczął naukę w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie, a w 1957 r. przyjął święcenia kapłańskie. W styczniu 1958 r. został wikariuszem parafii Lubiszewo. W połowie 1958 r. przeniesiono go na wikariat do parafii Najświętszego Serca Jezusowego w Grudziądzu. W 1960 r. został wikariuszem parafii w Gdyni- Mały Kack, a 1962 wikariuszem parafii Lipusz, Śp. Ksiądz Mieczysław Kuciński, http://prokowo-parafia.pl/pro_proboszcz.php, odczyt z dn. 03.11.2017; „ODCH”, 1958, nr 7, s. 209; „ODCH”, 1960, nr 5-6, s. 160.

²⁵¹ Miasto Golub połączono z Dobrzyniem dopiero w 1951 r. Od tego czasu funkcjonuje jako Golub-Dobrzyń. W latach 1956-1975 miasto powiatowe.

ło jego rozpadnięcie. Przeniesiony do innej parafii. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-2203.

[s.20]

12. Lubiński Konrad s. Jana, ur. 25.10.1916 r., proboszcz parafii Stężycza, powiat Kartuszy, województwo gdańskie. Otrzymał upomnienie z Prezydium WRN w Gdańsku za wrogie wystąpienia podczas kazań w związku z wycofaniem nauki z religii ze szkół. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kartuszy. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
13. Miszewski Józef²⁵², syn Józefa, ur. 22.11.1903 r. w Watolysku²⁵³, dziekan i administrator parafii Gdynia, województwo gdańskie. W czasie kazań prowadził na bieżąco komentarze wydarzeń politycznych. Zalecał bojkot zarządzeń państwowych, wypowiadał się wrogo pod adresem polityki partii i rządu. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-2119.
14. Partyka Nikodem²⁵⁴, syn Franciszka, ur. 1.06.1897 r. w Drzycimiu²⁵⁵, proboszcz parafii Zamarte²⁵⁶, powiat Chojnice, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium w Chojnicach ukarany grzywną za zorganizowanie bez zezwolenia odnośnych władz kaplicy. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 337/62

²⁵² Ks. Józef Alfons Miszewski - w 1925 r. zdał egzamin maturalny, a następnie wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie. W 1929 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W 1930 r. mianowany wikariuszem parafii w Starej Kiszewie, w 1932 r. administratorem parafii w Garczynie, a w 1933 r. prefektem i administratorem parafii w Działdowie. W 1945 r. mianowany deputatem dla spraw dyscypliny seminarium duchownego oraz proboszczem Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Gdyni, *Ksiądz Józef Alfons Miszewski*, http://www.pelplin.home.pl/garczyn/parafia/1900_2000.html, odczyt z dn. 08.11.2017, „ODCiG”, 1945, nr 2, s. 17.

²⁵³ Ks. Józef Miszewski urodził się we Wałdykach, gminie Lubawa, powiat iławski, województwo warmińsko-mazurskie. Nie istnieje wspomniana miejscowość Watolysk, *Ksiądz Józef Alfons Miszewski*, http://www.pelplin.home.pl/garczyn/parafia/1900_2000.html, odczyt z dn. 08.11.2017.

²⁵⁴ Ks. Nikodem Partyka - w 1946 r. został dziekanem i administratorem parafii w Wejherowie, a w 1947 r. radcą duchownym *ad honores* oraz ojcem duchownym i profesorem ascetyki Nowicjatu Zgromadzenia Sióstr Pasterek w Dębowej Łące. W 1947 r. objął również obowiązki administratora parafii w Dębowej Łące, a w 1951 r. penitencjarza przy kościele św. Józefa w Tczewie. Pełnił również funkcję dyrektora Zakładu Księżych Emerytów i administratora parafii w Zamarte, *Historia Parafii*, <http://swtrojcawejherowo.com/index.php/o-parafii/historii-parafii>, odczyt z dn. 05.11.2017; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1969 r.*, s.39, 65; „ODCH”, 1947, nr 6, s. 546-547; „ODCH”, 1951, nr 1, s. 34.

²⁵⁵ Drzycim - wieś w powiecie świeckim, województwo kujawsko-pomorskie.

²⁵⁶ Zamarte - wieś w gminie Kamień Krajeński, powiat sępoleński, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, obecnie diecezja pelplińska.

15. Rieband Brunon²⁵⁷, syn Jana, ur. 23.02.1911 r. w Zagórze²⁵⁸, administrator parafii Kuźnica²⁵⁹, powiat Puck, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Pucku ukarany w dniu 13.12.1960 r. grzywną za zorganizowanie eskorty honorowej przy przewozie obrazu Matki Boskiej z Kuźnicy do Jastarni²⁶⁰, nie mając zezwolenia odpowiednich władz. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
16. Rutecki Aleksander²⁶¹, syn Aleksandra, ur. 8.01.1914 r. w Gorczenicy²⁶², proboszcz parafii Kosakowo²⁶³, powiat Puck, województwo gdańskie. Wrogo wypowiadał się odnośnie zarządzeń władz oraz uchwał Rządu PRL regulujących stosunki między państwem a Kościołem. Dyskryminował parafian, którzy odmawiali datków pieniężnych na rzecz Kościoła. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr Z-2240.
[s.21]
17. Skowroński Edward²⁶⁴, syn Andrzeja, ur. 02.05.1913 r., proboszcz parafii Wąwelno²⁶⁵, powiat Sępólno, województwo bydgoskie. Krytykował z ambony zarządzenie Ministra Oświaty w sprawie usunięcia nauki religii i emblematów religijnych ze szkół. Twierdził, że zbliża się nowa fala prześladowań religijnych w Polsce, nakłaniał ludzi do prowadzenia akcji, celem przywrócenia nauki religii w szkołach. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Sępólno. Informacja z dnia 02.10.1962 r.

²⁵⁷ Ks. Brunon Rieband - w 1949 r. został administratorem parafii w Łebczu, w 1957 r. wizytatorem nauki religii w szkołach ogólnokształcących typu licealnego i zawodowego, a w 1962 r. wicedziekanem dekanatu puckiego, „ODCH”, 1949, nr 6, s. 421; „ODCH”, 1957, nr 1-2, s. 37; „ODCH”, 1962, nr 7-8, s. 239.

²⁵⁸ Zagórz - siedziba gminy miejsko-wiejskiej, powiat sanocki, województwo podkarpackie.

²⁵⁹ Kuźnica - część miasta Jastarnia, powiat pucki, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Świętego Antoniego Padewskiego, obecnie archidiecezja gdańska.

²⁶⁰ Jastarnia - miasto w powiecie puckim, województwo pomorskie.

²⁶¹ Ks. Aleksander Rutecki - w 1945 r. został mianowany administratorem parafii w Grębocinie, w 1947 r. administratorem parafii w Kosakowie. W 1947 r. oddano mu również w komendę parafię w Gostkowie, „ODCiG”, 1945, nr 2, s. 18; „ODCH”, 1947, nr 2, s. 144; „ODCH”, 1947, nr 6, s. 548.

²⁶² Gorczenica - wieś w powiecie brodnickim, województwo kujawsko-pomorskie.

²⁶³ Kosakowo - wieś w powiecie puckim, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Świętego Antoniego Padewskiego, obecnie archidiecezja gdańska.

²⁶⁴ Ks. Edward Skowroński - proboszcz parafii w Wąwelnie w latach 1947-1966, *Kościół i parafia*, <http://wawelno.pl/kosciol-i-parafia/>, odczyt z dn. 8.11.2017.

²⁶⁵ Wąwelno - wieś w gminie Sośno, powiat sępoleński, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. św. Marii Magdaleny, obecnie diecezja bydgoska. W okresie PRL przynależała do archidiecezji gnieźnieńskiej, a nie chełmińskiej.

18. Stypa Stanisław²⁶⁶, syn Tomasza, ur. 09.11.1928 r. w Kosobudach²⁶⁷, ksiądz zakonny, wikariusz Zgromadzenia OO Pallotynów w Chełmnie, województwo bydgoskie. W czasie kazań atakował ustawę o dopuszczalności przerywania ciąży. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 2230/NR.
19. Szymski Franciszek²⁶⁸, syn Piotra, ur. 10.10.1926 r. w Myślenicach²⁶⁹, ksiądz zakonny, zastępca rektora placówki OO Redemptorystów w Gdyni, województwo gdańskie. Wyrokiem Sądu Powiatowego dla miasta Gdyni skazany w 1961 r. na 4 miesiące aresztu i 30000 zł grzywny za nielegalny handel dewocjonaliami. KMMO. Służba Bezpieczeństwa Gdynia. Informacja z dnia 20.10.1962 r.
20. Trzebiatowski Zygmunt²⁷⁰, syn Józefa, ur. 06.06.1909 r. w Wysokiej Zaborskiej²⁷¹, proboszcz parafii Lipusza, powiat Kościerzyna, województwo gdańskie. W czasie głoszenia kazań, jak również w rozmowach prywatnych wypowiadał się przeciwko zarządzeniu Ministra Oświaty o usunięciu na-

²⁶⁶ Ks. Stanisław Stypa - w 1945 r. rozpoczął naukę w państwowym gimnazjum ogólnokształcącym i liceum męskim w Gdyni. W 1948 r. wstąpił do pallotynów w Ołtarzewie. W 1954 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W latach 1957-1958 pełnił obowiązki mistrza nowicjatu braci pallotynów w Ołtarzewie. W 1958 r. przeniesiony do pracy duszpastersko-rekolekcyjnej w Chełmnie. *Liber mortuorum*, <https://libermortuorum.pl/zmarli.php?Biograf=44>, odczyt z dn.08.11.2017.

²⁶⁷ Kosobudy - wieś w gminie Brusy, w powiecie chojnickim, województwo pomorskie.

²⁶⁸ Ks. Franciszek Szymki - w 1946 r. wstąpił do Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela, a 1947 r. złożył śluby zakonne. W latach 1947-1949 uczył się w gimnazjum i liceum redemptorystów w Toruniu. W latach 1949-1954 r. studiował w Wyższym Seminarium Duchowym w Tuchowie. W 1958 r. przyjął święcenia prezbiteriatu. W kolejnych latach pracował jako misjonarz i rekolekcjonista w Tuchowie, Toruniu i Gdyni. W okresie PRL represjonowany. W 1960 r. wszczęto wobec niego sprawę operacyjnego rozpoznania w związku z jego działalnością, m.in. podejrzewano go o nielegalny handel dewocjonaliami. Zarzucono mu również krytykowanie władz państwowych, oraz nielegalne agitowanie na rzecz budowy kościoła w Gdyni. W 1961 r. skazano go na cztery miesiące aresztu oraz grzywnę 30 tys. zł., *O. Franciszek Szymki CSsR*, <http://www.redemptor.pl/zmarl-o-franciszek-szymki-cssr/>, odczyt z dn. 08.11.2017; I. Mazanowska, „*Będą Was prześladować z tego powodu*”..., s. 90-91.

²⁶⁹ Myślenice - miasto powiatowe w województwie małopolskim.

²⁷⁰ Ks. Zygmunt Jutrzenka-Trzebiatowski - w 1928 r. zdał maturę i rozpoczął naukę w Wyższym Seminarium Duchowym w Pelplinie. W 1932 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W latach 1933-1934 wikariusz parafii pw. św. Andrzej w Koronowie, wikariusz parafii św. Mikołaja w Grudziądzu oraz wikariusz w Grabowie Lubawskim. W 1939 r. więziony i przesłuchiwany przez gestapo. Podczas okupacji niemieckiej ukrywał się. W 1945 r. mianowano go administratorem *ad interim* w parafii w Raciążu, w 1947 r. administratorem parafii w Raciążu, a następnie w Lipuszu. W 1948 r. został proboszczem parafii w Lipuszu, *Ksiądz Zygmunt Jutrzenka - Trzebiatowski /1909- 2000/*, www.brusy.pl/t_pliki_/1168.doc, odczyt z dn.08.11.2017; „ODCiG”, 1945, nr 1, s. 29.

²⁷¹ Wysoka Zaborska- wieś w gminie Brusy, powiat chojnicki, województwo pomorskie.

- uczania religii ze szkół. Inspirował elementy klerykalne do pisania różnego rodzaju petycji w powyższej sprawie do władz państwowych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kościerzyna. Informacja z dnia 12.10.1962 r.
21. Weinberger Witold Brunon²⁷², syn Brunona, ur. 09.10.1929 r., wikariusz parafii Starogard Gdański, województwo gdańskie. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Gdańsku z dnia 01.12.1961 r. skazany na 6 miesięcy więzienia w zawieszeniu na 2 lata oraz pozbawienia prawa wykonywania zawodu katechety na okres 2 lat za bicie dzieci podczas lekcji religii. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr K-6749.
[s.22]
 22. Wiktorowicz Stanisław²⁷³, syn Michała, ur. 13.08.1927 r. w Turznicy²⁷⁴, wikariusz parafii Cekcyn²⁷⁵, powiat Tuchola, województwo bydgoskie. Za bicie dzieci podczas lekcji został pozbawiony prawa nauczania religii. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Chojnice. Informacja z dnia 02.10.1962 r.
 23. Wojnowski Franciszek, syn Bonifacego, ur. 28.07.1912 r. w Drzonowie, proboszcz parafii Dobrcz²⁷⁶, powiat Bydgoszcz. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Bydgoszczy skazany na 4 miesiące więzienia w zawieszeniu na 3 lata, za stosowanie niedozwolonych metod wychowawczych podczas nauki religii. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Bydgoszcz, nr 62/58.
 24. Zakrzewski Konrad²⁷⁷, syn Bernarda, ur. 30.12.1911 r. w Raczkach²⁷⁸, ksiądz, parafia Kurzętnik²⁷⁹, powiat Nowe Miasto Lubawskie, województwo olsztyńskie. Za bicie dzieci podczas lekcji religii odebrano mu prawo nauczania
-
- ²⁷² Ks. Witold Brunon Weinberger - w 1956 r. został wikariuszem w parafii św. Mikołaja w Grudziądzu, w 1968 r. mianowano go rektorem kościoła filialnego św. Ducha w Grudziądzu, „ODCH”, 1957, nr 1-2, s. 38; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1969*, s.84.
- ²⁷³ Ks. Stanisław Wiktorowicz - w 1956 r. obejmuje obowiązki wikariusza parafii w Grzywnie, następnie wikariusza w parafii Śliwice, oraz Starej Kiszewie, „ODCH”, 1957, nr 1-2, s. 38; „ODCH”, 1960, nr 7-8, s. 201; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1958*, s. 54.
- ²⁷⁴ Cekcyn - wieś w powiecie tucholskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego, obecnie diecezja pelplińska.
- ²⁷⁵ Turznica - wieś w powiecie ostródzkim, województwo warmińsko-mazurskie.
- ²⁷⁶ Dobrcz - wieś w powiecie bydgoskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. św. Wawrzyńca, obecnie diecezja bydgoska.
- ²⁷⁷ Ks. Konrad Zakrzewski - w 1947 r. mianowany administratorem parafii w Kurzętniku i Gwiżdżinach, a w 1960 r. wicedziekanem dekanatu radzyńskiego, „ODCH”, 1947, nr 5, s. 401; „ODCH”, 1960, nr 3-4, s. 127.
- ²⁷⁸ Prawdopodobnie chodzi o wieś Raczek, w gminie Lubawa, powiat iławski, województwo warmińsko-mazurskie.
- ²⁷⁹ Kurzętnik - wieś w powiecie nowomiejskim, województwo warmińsko-mazurskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętej Marii Magdaleny, obecnie diecezja toruńska.

religii. Był inspiratorem pisania zbiorowych petycji przez mieszkańców parafii do Inspektoratu Oświaty Prezydium PRN w Nowym Mieście Lubawski w sprawie przywrócenia nauczania religii w szkole. Wydział „C” KWMO Olsztyn, nr 3354/63.

1961

1. Batkowski Józef²⁸⁰, syn Marcina, ur. 04.03.1912 r., proboszcz parafii św. Piotra i Pawła w Toruniu, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium MRN w Toruniu dwukrotnie karany grzywną na ogólną sumę 2000 zł za nieprzestrzeganie przepisów administracyjnych. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 1138/62.
2. Brunka Józef²⁸¹, syn Aleksandra, ur. 21.05.1917 r., administrator parafii Bobrowo²⁸², powiat Brodnica, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Brodnicy, ukarany grzywną w wysokości 200 zł za niedopełnienie formalności związanych z prowadzeniem punktu katechetycznego. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr D-8008/50.
[s.23]
3. Czepek Stefan²⁸³, syn Juliana, ur. 23.09.1909 r. w Łasinie²⁸⁴, proboszcz parafii Wudzyn, powiat Bydgoszcz. W czasie rozmów w Prezydium PRN w Bydgoszczy w sprawie rejestracji punktów katechetycznych powiedział, iż nie podporządkuje się zarządzeniu Ministerstwa Oświaty, gdyż oznacza ono

²⁸⁰ Ks. Józef Batkowski - w latach 1948-1957 proboszcz Parafii św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Bydgoszczy, a od 1957 proboszcz Parafii św. Piotra i Pawła w Toruniu, *Parafia św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Bydgoszczy*, http://www.wikiwand.com/pl/Parafia_%C5%9Bw._Stanis%C5%82awa_Biskupa_i_M%C4%99czennika_w_Bydgoszczy, odczyt z dn.3.11.2017; *Kapłan pogodnego uśmiechu*, http://www.niedziela.diecezja.torun.pl/arch_old/2002/old/g0208hm.html, odczyt z dn.03.11.2017.

²⁸¹ Ks. Józef Brunka - w 1948 r. został wikariuszem parafii w Lidzbarku. W tym samym roku mianowano go wikariuszem parafii w Gniewie. W 1950 r. objął obowiązki wikariusza Parafii pw. św. Mikołaja w Grudziądzu. W latach 1958-1972 proboszcz parafii w Bobrowie, *Kościół Parafialny p.w. Św. Jakuba Apostoła Starszego w Bobrowie*, http://www.bobrowo.org.pl/asp/_drukuj.asp?typ=14&menu=412&strona=1&sub=323, odczyt z dn. 03.11.2017; „ODCH”, 1948, nr 1, s. 46; „ODCH”, 1948, nr 4, s. 263; „ODCH”, 1950, nr 5-6, s. 350.

²⁸² Bobrowo - wieś w powiecie brodnickim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj *Parafia* pw. Świętego Jakuba Apostoła, obecnie diecezja toruńska.

²⁸³ Ks. Stefan Czepek - w 1945 r. ustanowiony substytutem, a następnie proboszczem parafii w Wudzynie. W okresie PRL należał do ruchu „księży-patriotów”, „ODCiG”, 1945, nr 1, s. 29; „ODCH”, 1950, nr 1, s.17; A. Stpiczyńska, „*Pokojowa*” działalność „księży patriotów” na Pomorzu Nadwiślańskim, s. 25; A. Paczoska-Hauke, Wstęp, s. 56.

²⁸⁴ Łasin - miasto w powiecie grudziądzkim, województwo kujawsko-pomorskie.

- dyskryminację religii i Kościoła. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Bydgoszcz, nr 40/62.
4. Ebertowski Władysław²⁸⁵, syn Anastazego, ur. 20.11.1899 r. w Łubnie²⁸⁶, proboszcz parafii Bobowo, powiat Starogard Gdański, województwo gdańskie. W kazaniach piętnował rodziców i młodzież, która wyjeżdża na kolonie i obozy letnie. Groził odmową udzielenie tej młodzieży posług religijnych. Twierdził, że obozy organizowane przez odpowiednie czynniki, to demoralizacja i rozpusta oraz odstępstwo od Boga i wiary katolickiej. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Starogard Gdański. Informacja z dnia 20.10.1962 r.
 5. Engler Franciszek²⁸⁷, syn Roberta, ur. 24.05.1909 r. w Wejherowie, proboszcz parafii Skarszewy²⁸⁸, powiat Kościerzyna, województwo gdańskie. Decyzją Inspektoratu Oświaty ukarany grzywną w wysokości 3500 zł za negowanie zarządzeń Ministra Oświaty w sprawie rejestracji punktów katechetycznych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kościerzyna. Informacja z dnia 10.10.1962 r.
 6. Graś Stefan²⁸⁹, syn Teodora, ur. 04.03.1935 r. w Borsztalu²⁹⁰, wikariusz parafii Tuchola, województwo bydgoskie. Był inspiratorem pisanie petycji do władz i zorganizowania delegacji miejscowej ludności w sprawie ponownego wprowadzenia nauczania religii w szkole. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Tuchola. Informacja z dnia 10.10.1962 r.
 7. Jagła Bronisław²⁹¹, syn Bolesława, ur. 14.12.1904 r. w Tucholi, dziekan dekana-
- ²⁸⁵ Ks. Władysław Ebertowski - w 1948 r. został administratorem parafii w Bobowie i Dąbrowce, wcześniej pełnił funkcję administratora parafii Skórcz. W 1960 r. przeniesiony na wikariat do Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Grudziądzu. W 1961 r. objął obowiązki administratora parafii w Świeciu, „ODCH”, 1948, nr 4, s. 262; „ODCH”, 1960, nr 7-8, s. 200; „ODCH”, 1961, nr 9-10, s. 304.
- ²⁸⁶ Prawdopodobnie chodzi o wieś Łubno, w powiecie gołdapskim, województwo warmińsko-mazurskie.
- ²⁸⁷ Właściwie ks. Edmund Engler - w 1933 r. otrzymał święcenia kapłańskie, późniejszy wikariusz parafii św. Janów w Toruniu. Od 1947 r. proboszcz parafii w Skarszewach, S. Grochowina, *Związki wyznaniowe w Toruniu w latach 1939-1945*, „Rocznik Toruński”, 2003, nr 30, s.117; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1969*, s. 122.
- ²⁸⁸ Skarszewy - miasto w powiecie starogardzkim, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia św. Michała Archanioła, obecnie diecezja pelplińska.
- ²⁸⁹ Ks. Stefan Graś - w 1959 r. otrzymał święcenia kapłańskie, pełnił potem funkcję wikariusza w Tucholi. W 1965 r. mianowany wikariuszem parafii w Czersku, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1963 r.*, s.125; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1969 r.*, s. 65.
- ²⁹⁰ Borsztal - osada leśna, gmina Dziemiany, powiat kościerski, województwo pomorskie.
- ²⁹¹ Ks. Bronisław Jagła - święcenia kapłańskie otrzymał w 1929 r., następnie został kapelanem biskupa chełmińskiego Stanisława Wojciecha Okoniewskiego. W latach 1931-1932 katecheta przy Prywatnym Gimnazjum Sióstr Urszulanek w Gdyni. W latach 1937-1939 wikariusz w Chełmży. W latach 1943-1944 łącznik pomiędzy Komendą Główną AK w Warszawie, a Okręgiem Pomorskim AK. W 1950 r. został proboszczem parafii w Koronowie. W latach

tu toruńskiego i proboszcz parafii NMP w Toruniu, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium MRN w Toruniu ukarany grzywną w wysokości 1000 zł za zorganizowanie eskorty motocyklowej w czasie peregrynacji obrazu Matki Boskiej, bez zezwolenia władz. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 1143/62.

[s.24]

8. Jędryka Michał²⁹², syn Michała, ur. 08.01.1924 r. w Porębie Spytkowskiej²⁹³, ksiądz zakonny, Zgromadzenie OO Redemptorystów w Toruniu, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 20.02.1962 r. skazany na karę 10 miesięcy więzienia za zmuszanie i groźby wobec pracowników Prezydium MRN w Toruniu, celem zaniechania przez nich pełnienia czynności służbowych. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 4780/ś1.
9. Judke Stefan²⁹⁴, syn Antoniego, ur. 22.12.1931 r. w Jurkowie²⁹⁵, ksiądz zakonny,

1947-1960 pełni funkcję dziekanadekanatu fordońskiego (1947-1960). W 1960 r. mianowano go dziekanem dekanatu toruńskiego oraz administratorem parafii Najświętszej Marii Panny w Toruniu (1960-1976). Po II wojnie światowej jeden z czołowych działaczy ruchu „księży-patriotów” w diecezji chełmińskiej, *Aparat bezpieczeństwa w walce z Kościołem katolickim*, s.148; ks. A. Nadolny, ks. Bronisław Jagła (1904-1975)- kapelan Okręgu Pomorskiego AK, Fundacja Generał Elżbiety Zawadzkiej, http://kpbc.umk.pl/Content/162246/Jagla_Bronislaw_691_1353_Pom.pdf, odczyt z dn. 3.11.2017; idem, *Jagła Bronisław Andrzej, ps. „Andrzej Lewandowski”, „Kazimierz” (1904-1976), dziekan Okręgu AK Pomorskiego*, Słownik Biograficzny Konspiracji Pomorskiej 1939-1947, część 1, pod red. H. Maciejewskiej-Marcinkowskiej, E. Zawadzkiej, Toruń 1994, s. 92; „ODCH”, 1950, nr 1, s. 16; „ODCH”, 1960, nr 5-6, s. 158-159.

²⁹² O. Michał Jędryka - w 1937 r. wstąpił do prowadzonego przez redemptorystów Niższego Seminarium Duchownego w Toruniu, gdzie uczył się do wybuchu II wojny światowej. W 1949 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W latach 1951-1954 był katechetą w Tuchowie. W 1957 r. został przeniesiony do Torunia, gdzie opiekował się biblioteką seminaryjną. W 1961 r. władze skonfiskowały część klasztoru z biblioteką. Ks. Michał Jędryka protestował przeciwko tej decyzji. Jego działania spotkały się z represjami władz. W 1961 r. aresztowano go i skazano na 12 miesięcy pozbawienia wolności. Karę więzienia odbywał m.in. w Bydgoszczy, Barczewie oraz Toruniu. Po uwolnieniu powrócił do Torunia, potem przebywał krótko w Tucholi oraz w Braniewie, E. Nocuń, *Michał Jędryka (1924-1964), redemptorysta*, [w:] *Leksykon duchowieństwa represjonowanego w PRL*, t. 2, s. 100-101.

²⁹³ Poręba Spytkowska - wieś w gminie Brzesko, powiat brzeski, województwo małopolski.

²⁹⁴ O. Stefan Judke - redemptorysta, zakonne imię brat Szczepan. W 1961 r. aktywnie z innymi redemptorystami sprzeciwiał się likwidacji Niższego Seminarium Duchownego w Toruniu i przejściu budynku klasztornego. W 1962 r. Sąd Wojewódzki skazał o. Stefana Judkę na dwa lata i sześć miesięcy więzienia. Pod koniec 1962 r. Sąd Najwyższy w Warszawie zmniejszył karę do 18 miesięcy więzienia, I. Mazanowska, „*Będą was prześladować z mego powodu*”, s. 74, 195-197; L. S. Szuba, *Represje władz PRL wobec zakonów redemptorystów w Toruniu w latach 1959-1962*, Bydgoszcz 2006, s. 101-101.

²⁹⁵ Obecnie w Polsce występuje pod tą nazwą pięć miejscowości, trudno jednoznacznie zidentyfikować tą wymienioną w tekście źródłowym.

- Zgromadzenie OO Redemptorystów w Toruniu, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 02.02.1962 r. został skazany na 2 lata i 6 miesięcy więzienia za utrudnianie pracownikom Prezydium MRN wykonywania ich czynności służbowych, znieważenie ich słownie, wywołanie zbiegowiska ludności, którą podburzał przeciwko tym pracownikom. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 4780/ś1.
10. Kamrowski Franciszek²⁹⁶, syn Marcina, ur. 24.11.1932 r., wikariusz parafii Chojnice, województwo bydgoskie. Wykorzystywał dzieci do ustalenia listy dzieci nieuczęszczających na naukę religii, na podstawie której odwiedzał ich domy używając obraźliwych słów pod adresem rodziców, którzy nie życzyli sobie, aby ich dzieci uczęszczały na lekcje religii. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Chojnice. Informacja z dnia 01.10.1962 r.
 11. Koliński Marian²⁹⁷, syn Piotra, ur. 24.03.1912 r., proboszcz parafii Sulęcyno, powiat Kartusy, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Kartuzach ukarany grzywną w wysokości 4500 zł za niedopełnienie formalności związanych z prowadzeniem punktów katechetycznych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kartusy. Informacja z dnia 26.05.1962 r.
[s.25]
 12. Kośnik Paweł²⁹⁸, syn Leona, ur. 06.10.1930 r., rektor Zgromadzenia OO Werbistów w Górnej Grupie²⁹⁹, powiat Świecie, proboszcz parafii Wielki Lubień³⁰⁰, powiat Świecie, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium MRN w Świeciu ukarany grzywną w wysokości 1700 zł za niezarejestrowanie punktu katechetycznego. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 64/62
 13. Krept Alojzy, syn Leona, ur. 30.11.1913 r., proboszcz parafii Przechowo,

²⁹⁶ Ks. Franciszek Kamrowski - w 1959 r. otrzymał święcenia kapłańskie, wikariusz parafii w Chojnicach. W 1967 r. mianowany administratorem parafii w Czarzu. Późniejszy jej wieloletni proboszcz; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1963*, s. 50; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1969 r.*, s. 51.

²⁹⁷ Ks. Marian Koliński - w 1939 r. przyjął święcenia kapłańskie. Od 1945 r. proboszcz parafii w Sulęcynie. W 1960 r. mianowany wicedziekanem dekanatu kościernskiego, „ODCH”, 1960, nr 1-2, s. 38; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1969 r.*, s. 31, 94, 98.

²⁹⁸ Ks. Paweł Kośnik - w 1941 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Administrator parafii w Górnej Grupie. Od 1951 r. rektor zgromadzenia werbistów w Górnej Grupie. W 1957 r. został administratorem parafii w Wielkim Łubieniu, *Aparat bezpieczeństwa w walce z Kościołem katolickim*, s. 255 ; „ODCH”, 1957, nr 9-10, s. 371; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1969 r.*, s. 107.

²⁹⁹ Górna Grupa - wieś w powiecie świeckim, województwo kujawsko-pomorskie.

³⁰⁰ Wielki Lubień - wieś w gminie Dragacz, w powiecie świeckim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj *Parafia*św. Jakuba Apostoła, obecnie diecezja pelplińska.

- powiat Świecie, województwo bydgoskie. Odmówił rejestracji punktów katechetycznych. Inspektorat Wydziału Oświaty PRN w Świeciu przeprowadził z nim rozmowę ostrzegawczą. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Świecie. Informacja z dnia 23.10.1961 r.
14. Linkiewicz Kazimierz³⁰¹, syn Franciszka, ur. 26.03.1929 r. (ZSRR), wikariusz parafii Krokowo, powiat Puck, województwo gdańskie. W czasie prowadzenia lekcji religii uderzył w twarz ucznia. Po przeprowadzeniu rozmowy ostrzegawczej zmienił postępowanie. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 25.09.1962 r.
 15. Mechlin Alfons, syn Jana, ur. 19.12.1905 r. w Brusach, dziekan dekanatu Nowe Miasto Lubawskie, województwo olsztyńskie. Agitował przeciwko zawieraniu umów dotyczących punktów katechetycznych z władzami państwowymi, nie rejestrowania ich i nie zwracania się do władz oświatowych o zezwolenie na nauczanie religii. KPMO. Służba Bezpieczeństwa. Nowe Miasto Lubawskie, nr 1107.
 16. Ossowski Albin³⁰², syn Jana, ur. 02.03.1908 r., proboszcz parafii Zwiniarz³⁰³, powiat Nowe Miasto Lubawskie, województwo olsztyńskie. W roku szkolnym 1961/62 zorganizował bez zezwolenia władz punkty katechetyczne w pomieszczeniach prywatnych. Decyzją Inspektoratu Oświaty Prezydium PRN w Nowym Mieście punkty zostały zlikwidowane. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Nowe Miasto Lubawskie. Informacja z dnia 22.10.1962 r. [s.26]
 17. Piórkowski Józef³⁰⁴, syn Władysława, ur. 21.01.1915 r., zakonnik - Zakon Re-
-
- ³⁰¹ Ks. Kazimierz Linkiewicz - w latach 1957-1959 wikariusz parafii Zmartwychwstania Pańskiego w Poznaniu. Następnie wikariusz parafii w Wierchowiu Drawskim (1959-1961), wikariusz parafii w Krokowie (1961-1962), wikariusz parafii w Warszawie (1962-1964), proboszcz Sanktuarium Maryjnego w Piasecznie (1964-1967), Ks. *Kazimierz Linkiewicz CR*, [http://www.zmartwychwstancy.pl/site/index.php/aktualnosci-start/242-diamentowy-jubileusz-kaplanstwa,odczyt z dn. 08.11.2017](http://www.zmartwychwstancy.pl/site/index.php/aktualnosci-start/242-diamentowy-jubileusz-kaplanstwa,odczyt%20z%20dn.%2008.11.2017).
- ³⁰² Ks. Albin Ossowski - uczęszczał do szkoły podstawowej w Jabłonowie, oraz do gimnazjum w Starogardzie Gdańskim. Później studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1931 r. Od 1935 r. administrator, a od 1936 r. proboszcz parafii Zwiniarz. Swoją posługę duszpasterską w tej parafii sprawował do 1985 r. W latach 1965-1969 wicedziekan dekanatu lubawskiego. W 1969 r. mianowany radcą duchownym *ad honores*, *Przewodnik po Zwiniarzu i okolicy*, <http://www.zsngrodz.2ap.pl/zwiniarz/zwiniarz.htm>, odczyt z dn. 3.11.2017; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1967 r.*, s. 31, 102, 104.
- ³⁰³ Zwiniarz - wieś w gminie Grodziczno, powiat nowomiejski, województwo warmińsko-mazurskie, znajduje się tutaj *Parafia pw. Świętego Mikołaja Biskupa*, obecnie diecezja toruńska.
- ³⁰⁴ Ks. Józef Piórkowski - redemptorysta gdyński. W 1960 r. oskarżono go oraz o. Franciszka Szymskiego o nielegalny handel dewocjonaliami. W wyniku prowadzonych czynności śledczych aresztowano go na 48 godzin, a następnie wypuszczono, I. Mazanowska, „Będą was prześladować z tego powodu”, s. 91.

- demptorystów Gdynia, ul. Portowa 2. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Gdyni skazany w 1961 r. na karę grzywny w wysokości 5000 zł za nielegalny handel dewocjonaliami. KMMO. Służba Bezpieczeństwa Gdynia. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
18. Prill Jan³⁰⁵, syn Antoniego, ur. 02.08.1929 r., wikariusz parafii św. Trójcy w Wejherowie, województwo gdańskie. Prowadził punkt katechetyczny nauczania religii. W czasie lekcji bił dzieci, co stwierdzono w jedenastu przypadkach. Wydział „C” KWMO Gdańsk, nr 2637.
 19. Ruciński Wacław³⁰⁶, syn Mariana, ur. 30.12.1909 r. w Ropotach³⁰⁷, proboszcz parafii Starzyno³⁰⁸, powiat pucki, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Pucku z dnia 28.07.1961 r. ukarany grzywną w wysokości 1100 zł za dokonanie nielegalnej zbiórki pieniężnej. Zebraną sumę 21350 zł zakwestionowano i przeznaczono na cele szkolnictwa. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 27.09.1962 r.
 20. Siemiński Jan³⁰⁹, syn Leona, ur. 25.04. 1933 r. w Żabowie³¹⁰, ks. zakonny-Zgromadzenie OO Redemptorystów w Toruniu, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 20.02.1962 r. skazany na 2 lata i 6 miesięcy więzienia, za uniemożliwienie wykonania czynności służbowych Komisji Likwidacyjnej- Małego Seminarium Duchownego. Wprowadzając w błąd zebraną przed kościołem ludność spowodował zbie-
-
- ³⁰⁵ Ks. Jan Prill - w 1955 r. zostaje wikariuszem parafii w Więcborku, w 1957 r. wikariuszem parafii w Lidzbarku, w 1958 r. wikariuszem parafii w Karaszewie. W 1962 r. objął obowiązki wikariusza parafii św. Trójcy w Wejherowie, „ODCH”, 1957, nr 1-2, s. 37; „ODCH”, 1957, nr 7-8, s. 277; „ODCH”, 1958, nr 1-2, s. 29; „ODCH”, 1962, nr 1-2, s. 44.
- ³⁰⁶ Ks. Wacław Ruciński - w 1946 r. mianowany administratorem parafii w Godziszewie, a w 1947 r. w Konarzynach i Swornychgaciach. W 1961 r. zostaje najpierw administratorem, a następnie proboszczem parafii w Starzynie, „ODCiG”, 1946, nr 4, s. 125; „ODCH”, 1947, nr 6, s. 547; „ODCH”, 1961, nr 7-8, s. 251; „ODCH”, 1961, nr 11-12, s. 342.
- ³⁰⁷ Ks. Wacław Ruciński urodził się w miejscowości Rapaty. W sprawozdaniu popełniono błąd i zniekształcono nazwę miejscowości. Obecnie wieś Rapaty leży w gminie Gierzwald, powiat olsztyński, województwo warmińsko-mazurskie.
- ³⁰⁸ Starzyno - wieś w powiecie puckim, województwo pomorskie, znajduje się tutaj *Parafia Świętego Michała Archanioła*, obecnie archidiecezja gdańska.
- ³⁰⁹ Właściwie ks. Jan Siemiński - w 1958 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W 1961 r. podczas pobytu w siedzibie redemptorystów w Toruniu sprzeciwił się z innymi zakonnikami oraz wiernymi przejęciu przez władze państwowe Małego Seminarium Duchownego. Skazany z tego powodu na 2,5 roku więzienia, karę odbywał m.in. w Zakładzie Karnym w Barczewie. W listopadzie 1963 r. warunkowo zwolniony. Późniejszy proboszcz parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Gliwicach, A. Jarczewski, *Jan Siemiński*, ks. CSsR, http://www.encycsol.pl/wiki/Jan_Siemi%C5%84ski, odczyt z dn.8.11.2017.
- ³¹⁰ Żabowo - wieś w gminie Zawidz, powiat sierpecki, województwo mazowieckie.

- gowisko publiczne i szereg czynów przestępczych. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 4789/ś1.
21. Słomion Stefan³¹¹, syn Józefa, ur. 11.09.1916 r. w Berlinie, proboszcz parafii Grębocin³¹², powiat Toruń, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Toruniu ukarany grzywną w wysokości 2500 zł za zorganizowanie bez zezwolenia władz dożynek. W kazaniach wrogo komentował zarządzenie władz państwowych o wprowadzeniu rejestracji punktów katechetycznych oraz zniesienia nauki religii w szkołach. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 1137/62.
[s.27]
 22. Staniszewski Erhard³¹³, syn Bolesława, ur. 13.01.1906 r., proboszcz parafii Śliwice³¹⁴, powiat Tuchola, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Tucholi ukarany grzywną w wysokości 1500 zł za zorganizowanie nielegalnego zgromadzenia i karą grzywny w wysokości 1000 zł za niedopełnienie formalności związanych z prowadzeniem punktów katechetycznych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Tuchola. Informacja z dnia 3.10.1962 r.
 23. Wedelsztet Konrad³¹⁵, syn Teofila, ur. 01.04.1912 r., proboszcz parafii Pruszcz, powiat Świecie, województwo bydgoskie. Odmówił wykonania zarządzenia Ministra Oświaty i nie zarejestrował punktu katechetycznego. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Świecie. Informacja z dnia 3.10.1962 r.

³¹¹ Ks. Stefan Słomion - w 1947 r. mianowany wikariuszem parafii w Wąbrzeźnie, w 1950 r. prefektem w Działdowie, w 1959 r. administratorem parafii w Grębocinie, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1963*, s. 119; „ODCH”, 1947, nr 4, s. 323; „ODCH”, 1950, nr 5-6, s. 350.

³¹² Grębocin - wieś w gminie Lubicz, powiat toruński, województwo kujawsko-pomorskie.

³¹³ Ks. Erhard Staniszewski - w 1948 r. został proboszczem parafii w Śliwicach, w 1950 r. prodziekanem dekanatu czerskiego, „ODCH”, 1948, nr 6, s. 408; „ODCH”, 1950, nr 5-6, s. 348.

³¹⁴ Śliwice - wieś w powiecie tucholskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia św. Katarzyny Aleksandryjskiej, obecnie diecezja pelplińska.

³¹⁵ Właściwie ks. Konrad Wedelstaedt - uczył się w szkole podstawowej w Wielkim Komorsku, a następnie w gimnazjum w Świeciu. W 1931 r. otrzymał świadectwo dojrzałości i rozpoczął naukę w Wyższym Seminarium Duchowym w Pelplinie. Przed II wojną światową pełnił funkcję wikariusza w Toruniu, Skarszewie i Brusach. W czasie II wojny światowej przebywał w niemieckich obozach koncentracyjnych. Zwolniony w 1941 r. W latach 1945-1947 administrator parafii w Skarszewie. W 1947 r. mianowany administratorem parafii w Pruszczu, Niewieście oraz Topólnie. Późniejszy wieloletni proboszcz parafii w Pruszczu, *Uchwała nr XVII/.../2011 rady Gminy Pruszcz z dnia 15 listopada 2011 r.*, *archiwum.gm-pruszcz.rbip.mojregion.info/17%20sesja%20RG4377.doc?id=1775*, odczyt z dn. 08.11.2017, „ODCH”, 1947, nr 2, s. 144.

24. Wesołek Edmund³¹⁶, syn Stefana, ur. 28.10.1916 r. w Żninie³¹⁷, administrator parafii Karwie³¹⁸, powiat Puck, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Pucku ukarany w dniu 27.03.1961 r. grzywną w wysokości 750 zł za zorganizowanie bez zezwolenia władz eskorty motocyklowej w czasie przewozu obrazu Matki Boskiej z Karwi do Żarnowca³¹⁹. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
25. Zdunek Stanisław, syn Michała, ur. 08.05.1913 r., rektor zakonu OO Redemptorystów i proboszcz parafii św. Józefa w Toruniu, województwo bydgoskie. Będąc odpowiedzialnym za budowę kościoła na terenie klasztornym dopuścił się szeregu nadużyć. Wraz z podległym mu personelem z nielegalnych źródeł zakupił materiały budowlane na łączną sumę ok. 300000 zł. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 228/60.
26. Zięba Jerzy³²⁰, syn Kazimierza, ur. 25.04.1937 r. w Buku Pomorskim³²¹, wikariusz parafii Więcbork, powiat Sępólno, województwo bydgoskie. Zorganizował punkt katechetyczny bez zezwolenia władz dla młodzieży pozaszkolnej. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Sępólno. Informacja z dnia 2.10.1962 r. [s.28]

1962

1. Bigus Józef³²², syn Jana, ur. 03.02.1908 r., proboszcz parafii Matarnia³²³, powiat Kartuszy, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Kartuzach ukarany grzywną w wysokości 4500 zł za niedopełnienie formalności związanych z prowadzeniem punktu

³¹⁶ Ks. Edmund Wesołek - w 1950 r. został wikariuszem w Nowym Mieście Lubawskim, a następnie wikariuszem parafii w Pucku. W 1957 r. mianowany administratorem nowoutworzonej parafii w Karwi, „ODCH”, 1950, nr 1, s.17; „ODCH”, 1950, nr 5-6, s. 350; „ODCH”, 1957, nr 7-8, s. 277.

³¹⁷ Żnin - miasto powiatowe w województwie kujawsko-pomorskim.

³¹⁸ Karwia - wieś w gminie Władysławo, powiat pucki, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia św. Antoniego Padewskiego, obecnie archidiecezja gdańska.

³¹⁹ Żarnowiec - wieś w gminie Krokowa, powiat pucki, województwo pomorskie.

³²⁰ Ks. Jerzy Zięba - przyjął święcenia kapłańskie w 1960 r., następnie został wikariuszem parafii w Więcborku, „ODCH”, 1960, nr 7-8, s. 199.

³²¹ Buk Pomorski - wieś w gminie Jabłonowo Pomorskie, powiat brodnicki, województwo kujawsko-pomorskie.

³²² Ks. Józef Bigus - w 1946 r. mianowany administratorem parafii w Matarni, a w 1948 r. proboszczem parafii w Matarni. W 1960 r. został wicedziekanem dekanatu żukowskiego, „ODCiG”, 1946, nr 3, s. 97; „ODCH”, 1948, nr 3, s.177; „ODCH”, 1960, nr 3-4, s. 127.

³²³ Matarnia - część miasta Gdańska, znajduje się tutaj Parafia pw. św. Walentego, obecnie archidiecezja gdańska.

- katechetycznego. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kartuzy. Informacja z dnia 10.10.1962 r.
2. Delikat Eugeniusz³²⁴, syn Maksymiliana, ur. 13.09.1930 r. w Chełmnie, ksiądz zakonny- Zgromadzenie OO Marianów w Grudziądzu, województwo bydgoskie. Wykorzystywał lekcje religii dla omawiania z młodzieżą zagadnień politycznych. Twierdził, że Kościół w Polsce jest prześladowany, że młodzież wierząca musi być przygotowana na represje ze strony władz państwowych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Grudziądz. Informacja z dnia 3.10.1962 r.
 3. Galiński Jerzy³²⁵, syn Jana, ur. 21.01.1935 r., Gdynia, ksiądz zakonny - Zgromadzenie OO Redemptorystów w Toruniu, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 20.02.1962 r. skazany na karę 5 miesięcy więzienia za niedopuszczenie pracowników Prezydium MRN do zabezpieczenia pomieszczeń po byłym seminarium duchownym w klasztorze OO Redemptorystów oraz nakładanie ich do podpisania oświadczenia, iż odstępują od wykonywania swoich obowiązków służbowych³²⁶. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 4780/ś1.
 4. Głowacki Kazimierz, syn Kazimierza, ur. 8.09.1910 r. w Wąbrzeźnie, administrator parafii Mechowo, powiat Puck, województwo gdańskie. Decyzją Inspektoratu Oświaty w Pucku w dniu 7.04.1962 r. ukarany grzywną w wysokości 1000 zł za nieprzestrzeganie zarządzenia Ministra Oświaty w sprawie rejestracji punktów katechetycznych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 10.10.1962 r.
[s.29]
 5. Grzywacz Stanisław, syn Tadeusza, ur. 11.09.1907 r., administrator parafii Hel, powiat Puck, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Admi-

³²⁴ Ks. Eugeniusz Delikat - uczęszczał do szkoły podstawowej w Chełmnie i Toruniu, później kontynuował naukę w gimnazjum chełmińskim. Wstąpił do Zgromadzenia Księżów Marianów. W 1958 r. otrzymał święcenia kapłańskie. Pracę duszpasterską rozpoczął jako katecheta w parafii Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny w Grudziądzu. W 1964 r. został superiorem Domu Księżów Marianów w Grudziądzu, *Złoty jubileusz ślubów zakonnych, ks. Eugeniusza Delikata*, http://www.niedziela.diecezja.torun.pl/arch_old/2001/g0123bc.htm, odczyt z dn.3.11.2017; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1968 r.*, s. 84, 165.

³²⁵ O. Jerzy Galiński - toruński redemptorysta. Aresztowany w styczniu 1962 r. pod fikcyjnym zarzutem popełnienia przestępstwa z art. 9 dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o ochronie wolności i sumienia, gdy wraz z pozostałymi redemptorystami sprzeciwił się likwidacji przez władze państwowe Niższego Seminarium Duchowego w Toruniu i przejęciu budynku klasztorowego. W 1962 r. Sąd Wojewódzki skazał go na 10 miesięcy więzienia, I. Mazanowska, *„Będą was prześladować z mego powodu”*, s. 197.

³²⁶ Szerzej o zajściach w 1961 r. zob. M. Golon, W. Rozykowski, *Wydarzenia 6-7 października 1961 r.*, [w:] *Z dziejów redemptorystów w Toruniu w latach 1939-1989*, pod red. W. Rozykowskiego, Kraków 2014, s. 113-131.

- nistracyjnego przy Prezydium PRN w Pucku ukarany w dniu 4.07.1962 r. grzywną w wysokości 2500 zł za to, iż nie mając zezwolenia prowadził nauczanie religii. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 10.10.1962 r.
6. Gutowski Józef, syn Bronisława, ur. 23.09.1916 r., w Wampirsku, administrator parafii Sumin, powiat Starogard Gdański, województwo gdańskie. Dnia 19.09.1962 r. władze państwowe wydały decyzję likwidacji kaplicy, która znajdowała się nieprawnie w budynku państwowym. Ks. Gutowski zainspirował tłum ludzi do wystąpienia przeciwko tej decyzji. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Starogard Gdański. Informacja z dnia 12.10.1962 r.
 7. Grützmacher Józef³²⁷, syna Andrzeja, ur. 8.05.1904 r., proboszcz parafii Osie³²⁸, powiat Świecie, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Świeciu z dnia 23.07.1962 r. skazany na grzywnę w wysokości 1500 zł za rozpowszechnianie nielegalnej ulotki pt. „Pamiętniki małego człowieka”, skierowanej przeciwko ustawie o przerywaniu ciąży. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 4919/śl.
 8. Huzarek Edmund, syn Piotra, ur. 15.04.1925 r. w Lipuszy, wikariusz, kościół filialny w Hucie Kalnej, parafii Piece, powiat Starogard Gdański, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Starogardzie Gdańskim ukarany grzywną w wysokości 1500 zł za zorganizowanie bez pozwolenia władz procesji w Boże Ciało. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Starogard Gdański. Informacja z dnia 12.10.1962 r.
 9. Kalinowski Paulin³²⁹, syn Antoniego, ur. 06.06.1907 r., kanonik, proboszcz parafii Grudna³³⁰, powiat Grudziądz, województwo bydgoskie. Decyzją Inspektoriatu Oświaty w Grudziądzu ukarany grzywną w wysokości 1500 zł za niedopełnienie formalności związanych z prowadzeniem punktów katechetycznych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Grudziądz. Informacja z dnia 2.10.1962 r.
- [s.30]

³²⁷ Ks. Józef Grützmacher - w latach 1939-1945 administrator parafii w Kamieniu Krajeńskim, w 1945 r. mianowany administratorem parafii w Osiu, a w 1947 r. proboszczem parafii w Osiu. W 1960 r. został radcą duchownym *ad honores*, „ODCiG”, 1945, nr 2, s. 18; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1969*, s. 49, 66.

³²⁸ Osie - wieś w powiecie świeckim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego, obecnie diecezja pelplińska.

³²⁹ Ks. Paulin Kalinowski - w 1950 r. został proboszczem parafii św. Mikołaja w Grudziądzu, dziekan dekanatu grudziądzkiego, kanonik honorowy, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1969 r.*, s.83; „ODCH”, 1950, nr 1, s.16.

³³⁰ Prawdopodobnie chodzi o Grudziądz, gdzie ks. Paulin Kalinowski od 1950 r. pełnił funkcję proboszcza.

10. Kerlin Franciszek³³¹, syna Augustyna, ur. 13.03.1911 r. w Nieludzie³³², proboszcz parafii Dziemiany³³³, powiat Kościerzyna, województwo gdańskie. Agitował księży i wiernych do wystąpień przeciwko zarządzeniu władz o obowiązku rejestracji punktów nauczania religii. Sam dał przykład niedopełniając formalności związanych z prowadzeniem punktów, za co został ukarany grzywną w wysokości 3500 zł. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kościerzyna. Informacja z dnia 30.09.1962 r.
11. Kita Józef³³⁴, syn Anastazego, ur. 27.08.1907 r. w Czarnym Lesie³³⁵, dziekan dziekanatu chełmińskiego i proboszcz parafii Unisław³³⁶, powiat Chełmno, województwo bydgoskie. W trybie postępowania administracyjnego ukarany grzywną w wysokości 3500 zł za niedopełnienie formalności związanych z prowadzeniem punktów katechetycznych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Chełmno, nr 153/62.
12. Kossak-Główczewski Leon³³⁷, syn Leona, ur. 13.07.1906 r., dziekan dekanatu brodnickiego i proboszcz parafii Pokrzydowo³³⁸, powiat Brodnica, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Brodnicy ukarany grzywną za odmówienie złożenia

³³¹ Ks. Franciszek Kerlin - w 1948 r. został administratorem parafii w Dziemianach, wcześniej pełnił funkcję wikariusza w parafii w Tucholi. W 1952 r. mianowany proboszczem parafii w Dziemianach, *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na 1969 r.*, s. 94; „ODCH”, 1948, nr 4, s. 262.

³³² Ks. Franciszek Kerlin urodził się w Nielubie, a nie w Nieludzie. Ewidentna pomyłka piszących sprawozdanie. Obecnie wieś Nielub leży w gminie Ryńsk, w powiecie wąbrzeskim, województwo kujawsko-pomorskie.

³³³ Dziemiany - wieś w powiecie kościerski, województwo pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Świętego Antoniego Padewskiego, obecnie diecezja pelplińska.

³³⁴ Ks. Józef Kita - w 1931 r. przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1945-1947 administrator parafii w Unisławiu, a następnie proboszcz parafii w Unisławiu (1947-1980). W 1948 r. został dziekanem dekanatu chełmińskiego *ad interim*, a w 1950 r. stałym dziekanem dekanatu chełmińskiego. W 1960 r. biskup chełmiński Kazimierz Józef Kowalki mianował go na I kanonika gremialnego Kapituły Kolegiackiej Chełmińskiej, Ks. Kita - *człowiek dobrego serca*, <http://swtrojcawejherowo.com/index.php/o-parafii/historii-parafii>, odczyt z dn.31.10.2017; „ODCH”, 1947, nr 6, s. 547; „ODCH”, 1948, nr 4, s.261; „ODCH”, 1950, nr 4, s. 255; „ODCH”, 1960, nr 5-6, s. 158.

³³⁵ Czarny Las - prawdopodobnie chodzi o kolonię wsi Czermno, gmina Skępe, powiat lipnowski, województwo kujawsko-pomorskie.

³³⁶ Unisław - wieś w powiecie chełmińskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia Świętego Bartłomieja, obecnie diecezja toruńska.

³³⁷ Ks. Leon Kossak - Główczewski - w 1949 r. został proboszczem parafii w Świeciu, dziekan dekanatu świeckiego, „ODCH”, 1949, nr 1, s. 42.

³³⁸ Pokrzydowo - wieś w gminie Zbiczno, w powiecie brodnickim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj *Parafiapw*. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, obecnie diecezja toruńska.

- sprawozdania do Inspektoratu Oświaty z prowadzenia zajęć nauki religii. W czasie głoszonych kazań krytykował ustrój PRL, wykazywał wrogi stosunek do Frontu Jedności Narodu oraz wszelakich akacji ogólnopaństwowych. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 62/62.
13. Liss Arkadiusz³³⁹, syn Szymona, ur. 12.11.1908 r., proboszcz parafii Chojnice, województwo bydgoskie. W latach 1960-1962 nie przestrzegał przepisów administracyjnych, dokonywał nielegalnych zbiórek pieniężnych, organizował procesje w Boże Ciało bez zezwolenia władz, nie rejestrował punktów katechetycznych i nie składał sprawozdań z ich działalności. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 338/62.
[k.31]
 14. Lubiński Konrad, syn Jana, ur. 25.10.1916 r., proboszcz parafii Stężycza, powiat Kartuzy, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Kartuzach ukarany grzywną w wysokości 4500 zł za niedopełnienie formalności związanych z prowadzeniem punktu katechetycznego. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kartuzy. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
 15. Nowak Stanisław³⁴⁰, syn Ignacego, ur. 22.03.1907 r. w Zamościu³⁴¹, proboszcz parafii Wabcz³⁴², powiat Chełmno, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Chełmnie, ukarany kilkakrotnie za nieprzestrzeganie zarządzeń państwowych. W czasie kazań wulgarnie wyrażał się pod adresem przedstawicieli państwowych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Chełmno. Informacja z dnia 02.10.1962 r.
 16. Ormiński Henryk³⁴³, syn Władysława, ur. 10.10.1928 r., wikariusz parafie Osie, powiat Świecie, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Świeciu z dnia 23.07.1962 r. skazany na karę grzywny w wysokości 1000 zł za kolportaż w czasie kolędy, nielegalnej literatury „Pamiętniki małego człowieka”, której treść szkalowała ustawę o warunkach dopuszczalności

³³⁹ Ks. Arkadiusz Liss - w 1946 r. mianowany administratorem parafii w Chojnicach, a w 1947 r. dziekanem dekanatu chojnickiego, a w 1948 r. proboszczem parafii w Chojnicach, „ODCH”, 1947, nr 2, s. 143; „ODCH”, 1947, nr 3, s. 207; „ODCH”, 1948, nr 5, s. 338.

³⁴⁰ Ks. Stanisław Nowak - w 1945 r. mianowany administratorem parafii w Rytlu, a w 1955 r. administratorem parafii w Wabczu, a w 1965 r. wicedziekanem dekanatu chełmińskiego, „ODCiG”, 1945, nr 2, s. 18; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1969*, s. 29, 56, 58.

³⁴¹ Zamość - miasto na prawach powiatu w województwie lubelskim.

³⁴² Wabcz - wieś w gminie Stolno, powiat chełmiński, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętego Bartłomieja Apostoła, obecnie diecezja toruńska.

³⁴³ Ks. Henryk Ormiński - w 1956 r. został wikariuszem w parafii w Przodkowie, a potem w Osiu. W 1963 r. mianowano go proboszczem parafii w Świętem, „ODCH”, 1957, nr 1-2, s. 38; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1969*, s. 87.

- przerywania ciąży. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Świecie. Informacja z dnia 3.10.1961 r.
17. Ossowski Albin, syn Jana, ur. 02.03.1908 r., proboszcz parafii Zwiniarz, powiat Nowe Miasto Lubawskie, województwo olsztyńskie. W dniu 12.08.1962 r. podczas kazania twierdził, że obecnie istnieje otwarty front niewierzących i państwa przeciwko Kościołowi i ludziom wierzącym. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Nowe Miasto Lubawskie. Informacja z dnia 22.10.1962 r.
 18. Piłat Alojzy³⁴⁴, syn Józefa, ur. 1919 r. w Paczewie³⁴⁵, ksiądz zakonny- Zakon Chrystusowców, administrator parafii Władysławowo, powiat Puck, województwo gdańskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Pucku ukarany grzywną w wysokości 2550 zł na wniosek Inspektoratu Oświaty za to, że jako ksiądz zakonny bez pozwolenia prowadził lekcję religii. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
[s.32]
 19. Radzki Konrad Henryk, syn Bronisława, ur. 10.02.1926 r. w Wąbrzeźnie, administrator parafii Tyłowo, powiat Puck, województwo gdańskie. Decyzją Inspektoratu Oświaty w Pucku ukarany w dniu 17.04.1962 r. grzywną w wysokości 1500 zł za niezarejestrowanie punktów katechetycznych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Puck. Informacja z dnia 26.09.1962 r.
 20. Słomiński Tadeusz, syn Władysława, ur. 25.09.1921 r. w Zblewie, proboszcz parafii Wąldowo, powiat Sępólno, województwo bydgoskie. Zatrudniał w punktach katechetycznych zakonnic i osoby świeckie nie mające do tego uprawnień Inspektoratu Oświaty. Zorganizował nielegalnie powszechną sprzedaż dewocjonaliów i uroczystość poświęcenia pojazdów mechanicznych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Sępólno. Informacja z dnia 03.10.1962 r.
 21. Smarzyński Stefan, syn Wincentego, ur. 30.03.1914 r. w Chrzastowie³⁴⁶, proboszcz parafii Łążyn, powiat Toruń, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Toruniu dwukrotnie karany grzywną w wysokości 2000 zł za nieprzestrzeganie zarządzeń

³⁴⁴ Ks. Alojzy Piłat - wstąpił do Towarzystwa Chrystusowego w 1933 r. w Potulicach. Do końca II wojny światowej pełnił funkcję wikariusza w różnych parafiach. W latach 1945-1946 był administratorem parafii w Ruchocicach, powiat Grodzisk Wielkopolski. W latach 1946-1951 administrator parafii w Starogardzie Gdańskim. W 1951 r. mianowany administratorem Parafii pw. Matki Boskiej Wniebowziętej, Królowej Wychodztwa i św. Wojciecha, rektor Domu Towarzystwa Chrystusowego we Władysławowie, ks. Alojzy Piłat, http://www3.tchr.org/schematyzm?kaplan_id=578be0555b89f79db047ec42a, odczyt z dn. 3.01.2017; *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji chełmińskiej na rok 1969 r.*, s. 116.

³⁴⁵ Paczewo - wieś w gminie Sierakowice, powiat kartuski, województwo pomorskie.

³⁴⁶ Chrzastowo - prawdopodobnie chodzi o wieś w powiecie nakielskim, województwo kujawsko-pomorskie.

- i przepisów władz administracyjnych. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz
22. Smoczyński Józef³⁴⁷, s. Józefa, ur. 08.09.1914 r., proboszcz parafii Wałdowo, powiat Sępólno, województwo bydgoskie. Przeprowadzono z nim rozmowę ostrzegawczą w związku z organizowaniem zbiórek pieniężnych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Sępólno. Informacja z dnia 02.10.1962 r.
 23. Swobodziński Józef, syn Ignacego, ur. 07.06.1921 r. w Wałyczu, proboszcz parafii Łopatki, powiat Wąbrzeźno, województwo bydgoskie. Wyrokiem Sądu Powiatowego w Wąbrzeźnie z dnia 17.07.1962 r. skazany na karę grzywny w wysokości 1500 zł za bicie dzieci podczas lekcji religii. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Wąbrzeźno. Informacja z dnia 06.10.1962 r. [s.33]
 24. Szczurkowski Marian³⁴⁸, syn Władysława, ur. 09.08.1906 r. w Gdańsku, proboszcz parafii Kościerzyna, województwo gdańskie. W trybie postępowania administracyjnego ukarany grzywną w wysokości 3500 zł za niedopełnienie formalności związanych z prowadzeniem punktów katechetycznych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Kościerzyna. Informacja z dnia 30.09.1962 r.
 25. Szymczukiewicz Longin³⁴⁹, s. Michała, ur. 09.02.1912 r. w Kałęczynie³⁵⁰, ksiądz zakonny, jezuita, duszpasterz akademicki w Toruniu, województwo byd-

³⁴⁷ Ks. Józef Smoczyński - mianowany w 1946 r. wikariuszem parafii w Starogardzie, w 1956 r. administratorem parafii w Więcborku, „ODCiG”, 1946, nr 2, s. 55; „ODCH”, 1961, nr 9-10, s. 303.

³⁴⁸ Ks. Marian Szczurkowski - święcenia kapłańskie otrzymał w 1933 r., następnie objął wikariat w Chojnicach i w Grudziądzu. W czasie II wojny światowej aresztowany przez gestapo, po uwolnieniu pełnił funkcję kapelana sióstr elżbietanek. W 1935 r. został administratorem parafii Najświętszej Maryi Panny w Grudziądzu. Od 1953 r. administrator parafii św. Matusza w Starogardzie Gdańskim, a od 1958 r. administrator parafii Świętej Trójcy w Kościerzynie, jej późniejszy proboszcz, ks. *Marian Szczurkowski*, http://www.sanktuarium.pl/parafia_swietej_trójcy/historia_parafii/proboszczowie.html, odczyt z dn.3.11.2017; „ODCH”, 1958, nr 9-12, s. 333; „ODCH”, 1960, nr 7-8, s. 200.

³⁴⁹ Ks. LonginSzymczukiewicz - w 1928 r. wstąpił do jezuitów, w latach 1934-1937 studiował filozofię w Krakowie, a następnie filologię polską i germańską na uniwersytecie w Wilnie. W 1944 r. przyjął święcenia kapłańskie. W 1949 r. minowany superiorem domu zakonnego jezuitów. W 1958 r. skierowano go do pracy w Toruniu, gdzie pełnił funkcję duszpasterza akademickiego. Wielokrotnie represjonowany w okresie PRL; W. Polak, *Działania Służby Bezpieczeństwa wobec młodzieży związanej z duszpasterstwem akademickim w Toruniu w okresie PRL*, [w:] *Roczniki Księdza Jerzego, t.1. Kościół a młodzież w Polsce po II wojnie światowej*, Toruń-Górska 2016, s. 26-28, 32-36; „ODCH”, 1950, nr 5-6, s. 349; P. Ruchlewski, *Próby rozbicia środowiska toruńskich jezuitów przez organy bezpieczeństwa i administrację państwową*, [w:] *Loyola u Kopernika. Jezuici w Toruniu w latach 1945-2015*, s. 152-153; 164-165; I. Mazanowska, *Ojciec Longin Szymczukiewicz, duszpasterz na trudne czasy*, [w:] *Loyola u Kopernika. Jezuici w Toruniu w latach 1945-2015*, s.185-195.

³⁵⁰ Kałęczyn - wieś położona w gminie Grodzisk Mazowiecki, powiat grodziski, województwo mazowieckie; Ks. L. Szymczukiewicz naprawdę urodził się w Gątczynie k. Petersburga, zob. *Encyklopedia wiedzy o jezuitach Polski i Litwy 1564-1995*, s. 671.

- goskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium MRN w Toruniu trzykrotnie karany na łączną sumę 3500 zł za organizowanie nielegalnych zgromadzeń i pielgrzymek w środowisku akademickim. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz, nr 1054/62.
26. Świerczek Franciszek³⁵¹, syn Franciszka, ur. 05.01.1922 r., proboszcz parafii Chełmno, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Chełmnie ukarany grzywną w wysokości 2500 zł za nielegalnie prowadzenie nauki religii. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Chełmno. Informacja z dnia 02.10.1962 r.
 27. Wierzbicki Czesław³⁵², syn Michała, ur. 07.04.1928 r., administrator parafii Orzechowo³⁵³, powiat Wąbrzeźno, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Wąbrzeźnie ukarany w dniu 30.05.1962 r. grzywną w wysokości 1500 zł za niepodporządkowanie się zarządzeniu Ministra Oświaty w sprawie rejestrowania punktów katechetycznych. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Wąbrzeźno, nr 62/842.
 28. Wydrowski Stefan³⁵⁴, syn Jana, ur. 02.09.1905 r., proboszcz parafii Przysiersk³⁵⁵, powiat Świecie, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Świeciu ukarany grzywną w wysokości 1500 zł za zorganizowanie bez zezwolenia władz procesji w Boże Ciało. KPMO. Służba Bezpieczeństwa Świecie. Informacja z dnia 03.10.1961 r. [s.34]
 29. Zdunek Józef, syn Michała, ur. 09.03.1921 r. w Toruniu, rektor placówki Zakonu OO Redemptorystów i proboszcz parafii w Toruniu, województwo bydgoskie. Orzeczeniem Kolegium Karno-Administracyjnego przy Prezydium PRN w Toruniu dnia 30.08.1962 r. ukarany grzywną w wysokości 1000 zł za samowolne użycie radiofonizacji w czasie uroczystości i niewłaściwe pro-
-
- ³⁵¹ Ks. Franciszek Świerczek - uczył się w Gimnazjum Księży Pallotynów w Chełmnie. W latach 1943-1945 studiował filozofię w Wadowicach i Kalwarii Zebrzydowskiej, a studia teologiczne odbył w Rzymie w latach 1946-1950. Po powrocie do Polski pełnił posługę duszpasterską w Warszawie i Ołtarzewie. W 1951 objął funkcję prefekta w szkole średniej w Chełmnie. W latach 1957-1960 sprawował funkcję rektora, a w latach 1960-1965 proboszcza w Chełmnie, S. Tylus, Świerczek Franciszek (1922-1996), ksiądz, rekolekcjonista, <https://libermortuorum.pl/zmarli.php?biograf=83>, odczyt z dn.10.11.2017.
- ³⁵² Ks. Wiesław Wierzbicki - w 1957 r. został wikariuszem w Wąbrzeźnie, wcześniej pełnił funkcję wikariusza w Gdyni-Obłuży, a w 1960 r. objął wikariat w parafii w Orzechowie, „ODCH”, 1957, nr 7-8, s. 277; „ODCH”, 1960, nr 1-2, s. 38.
- ³⁵³ Orzechowo - wieś w powiecie wąbrzeskim, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia pw. Świętej Marii Magdaleny, obecnie diecezja toruńska.
- ³⁵⁴ Ks. Stefan Wydrowski - w 1946 r. mianowany administratorem parafii w Przysiersku, „ODCiG”, 1946, nr 4, s. 125.
- ³⁵⁵ Przysiersk - wieś w gminie Bukowiec, powiat świecki, województwo kujawsko-pomorskie, znajduje się tutaj Parafia św. Wawrzyńca, obecnie diecezja pelplińska.

wadzenie spraw meldunkowych. Wydział „C” KWMO Bydgoszcz. Informacja z dnia 03.09.1962 r.

Wykonano dodatkowe 4 egzemplarze
Według oddzielnego rozdzielnika
Opracował AS i WK. Masz. SP.
Dnia 03.11.1964 r.

Diecezja Pelplińska (Chełmińska)
BOZ nr...

Tajne

Imienny wykaz osób duchownych, których działalność powtarza się w różnych latach.

L.p.	Nazwisko i imię, imię ojca	Figuruje:		
		strona	pozycja	rok
1	Czerwiński Stanisław, syn Kaspra	5	2	1949
		13	1	1957
2	Głowacki Kazimierz, syn Kazimierza	18	3	1960
		28	4	1962
3	Grzywacz Stanisław, syn Tadeusza	18	4	1960
		29	5	1962
4	Gutowski Józef, syn Bronisława	11	1	1955
		12	3	1956
		29	6	1962
5	Huzarek Edmund, syn Piotra	14	2	1958
		18	5	1960
		29	8	1962
6	Kisicki Jan, syn Franciszka	15	4	1959
		19	7	1960
7	Kończal Sylwester, syn Łukasza	1	5	1946
		8	1	1951
8	Kosznik Edmund, syn Franciszka	8	2	1951
		16	6	1959
9	Krept Alojzy, syn Leona	19	9	1960
		25	13	1961
10	Lubiński Konrad, syn Jana	4	6	1948
		20	12	1960
		31	14	1962

11	Mańkowski Maksymilian, syn Pawła	4 6 17	7 7 10	1948 1949 1959
12	Mechlin Alfons, syn Jana	14 15	5 15	1958 1961
13	Niemczycki Ludwik, syn Grzegorza	2 9	8 2	1946 1952
14	Ossowski Albin, syn Jana	25 31	16 17	1961 1962
15	Piaskowski Władysław, syn Mateusza	7 11	2 2	1950 1955
16	Radzki Konrad Henryk, syn Bronisława	10 32	3 19	1954 1962
17	Słomiński Tadeusz, syn Władysława	17 32	12 20	1959 1962
18	Swobodziński Józef, syn Ignacego	15 32	7 23	1958 1962
19	Wojnowski Franciszek, syn Bonifacego	8 22	5 23	1950 1960
20	Zdunek Stanisław, syn Michała	17 27	13 25	1959 1961
21	Zwolenkiewicz Kazimierz, syn Stanisława	8 10	6 3	1950 1953

Załącznik nr 1

**DANE STATYSTYCZNE WEDŁUG CHARAKTERU PRZESTĘPSTW
DOTYCZĄCE WROGIEJ DZIAŁALNOŚCI KLERU KOŚCIOŁA
RZYMSKO-KATOLICKIEGO W POLSCE W LATACH 1945-1963.
DIECEZJA PEPLIŃSKA (CHEŁMIŃSKA).**

Rok		Ogólna ilość księży wrogo występujących	Ilość zanotowanych wrogich wystąpień	Działalność związana z podziemiem		Szpiegostwo	Nielegalne posiadanie broni	Wroga propaganda				Wystąpienia przeciwko ustławodństwu PRL							
				Przynależność	Współpraca			Przeciwko partiom i organizacjom politycznym	Przeciwko zasadom ustrojowym PRL	Przeciwko polityce państwa wobec Kościoła	Inne	Ustawa o wolności sumienia i wyzwania	Ustawa o zgromadzeniach	Ustawa o dopuszczalności przerywania ciąży	Przepisy prawne regulujące zagadnienie świeckości szkoły	Przepisy i zarządzenia finansowe	Przepisy prawne o budownictwie (sakralnym i innym)	Kolportaż bez debity	Inne
1945		1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1946		10	12	2	4	-	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
1947		3	4	-	2	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1948		10	15	-	-	-	-	5	2	-	3	4	-	-	-	-	-	-	1
1949		9	12	-	1	-	1	3	3	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
1950		6	9	-	1	-	1	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2
1951		3	6	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1
1952		3	5	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
1953		3	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1954		3	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1955		3	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
1956		8	14	-	-	-	-	-	2	-	2	1	1	1	3	-	-	1	3
1957		3	3	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1958		7	9	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	2	-	1	1	-	2
1959		13	17	-	-	-	-	-	1	-	1	2	2	1	2	6	-	1	1
1960		24	32	-	-	-	-	1	2	3	-	2	3	3	11	2	4	1	-
1961		26	30	-	-	-	-	-	1	1	-	1	4	-	16	1	-	1	5
1962		29	40	-	-	-	-	-	1	2	-	-	6	2	16	2	2	3	6
1963		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem:		164	218	3	9	-	3	15	23	7	11	14	16	9	53	12	7	10	26

Załącznik nr 2

**DANE STATYSTYCZNE DOTYCZĄCE KARALNOŚCI ZA WROGĄ
DZIAŁALNOŚĆ KLERU KOŚCIOŁA RZYMSKO-KATOLICKIEGO
W POLSCE W LATACH 1945-1963. DIECEZJA PELPLIŃSKA
(CHEŁMIŃSKA).**

Rok		Ogólna ilość księży wrogo występujących	Ilość zanotowanych wrogich wystąpień	Karalność sądowa												Karalność administracyjna	Pozbawienie prawa nauczania	Rozmowy ostrzegawcze
				Ogółem	Według wysokości wyroku			Według charakteru przestępstwa										
					Poniżej 1 roku	Od 1 do 5 lat	Powyżej 5 lat	Za działalność związaną z podziemiem	Za szpiegostwo	Za nielegalne posiadanie broni	Za wrogą propagandę	Za wystąpienia przeciwko ustawodawstwu PRL						
1945	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1946	10	12	3	-	2	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-		
1947	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1948	10	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
1949	9	12	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-		
1950	6	9	3	-	1	2	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-		
1951	3	6	2	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-		
1952	3	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-		
1953	3	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-		
1954	3	3	2	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-		
1955	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1956	8	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
1957	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1958	7	9	2	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-		
1959	13	17	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	9	1	-	-		
1960	24	32	3	3	-	-	-	-	-	-	-	3	10	4	2	2		
1961	26	30	3	2	1	-	-	-	-	-	-	3	11	-	2	2		
1962	29	40	5	5	-	-	-	-	-	-	-	5	21	-	1	1		
1963	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Razem:	164	218	28	16	7	5	3	-	1	4	20	56	6	5	5	5		

Załącznik nr 3

DANE STATYSTYCZNE WROGO DZIAŁAJĄCEGO KLERU
KOŚCIOŁA RZYMSKO-KATOLICKIEGO W POLSCE W LATACH
1945-1963 WEDŁUG STANOWISK W ADMINISTRACJI KOŚCIELNEJ
I WIEKU. DIECEZJA PEŁPLIŃSKA (CHEŁMIŃSKA).

Rok	Ilość księży wrogo występujących		Struktura według stanowisk w administracji kościelnej										Struktura według wieku			
			Parafia		Dekanat		Kuria			Zakon						
	Ogółem	Z tego zakonnych	Proboszcz	Wikariusz	Dziekan	Inni	Biskupi	Kurialiści	Inni	Władze	Księża	Inni	20-35	36-50	51-65	Powyżej 65
1945	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1946	10	3	6	-	1	-	-	-	-	-	3	-	4	5	1	-
1947	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-
1948	10	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	8	-	1
1949	9	2	5	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	8	1	-
1950	6	2	3	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	6	-	-
1951	3	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	1	-	-
1952	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	-
1953	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-
1954	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
1955	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
1956	8	-	6	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	2	-
1957	3	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-
1958	7	-	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2	4	1	-
1959	13	1	11	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	9	2	1
1960	24	3	13	6	1	-	-	-	-	3	-	1	8	10	6	-
1961	26	6	13	5	2	-	-	-	-	2	4	-	8	10	8	-
1962	29	5	20	2	2	-	-	-	-	1	4	-	4	12	13	-
1963	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem:	164	24	105	21	7	-	1	-	-	8	16	6	34	91	37	2

Załącznik nr 4

**DANE STATYSTYCZNE DOTYCZĄCE NIEKTÓRYCH FORM
DZIAŁALNOŚCI KLERU KOŚCIOŁA RZYMSKO-KATOLICKIEGO
W POLSCE W LATACH 1945-1963. DIECEZJA PELPLIŃSKA
(CHEŁMIŃSKA).**

Rok	Ilość księży wrogo występujących			Ilość księży których działalność powtarza się w następujących latach	Ilość zanotowanych wrogich wysłań	Ambona	Aktyw klerikalny	Rozmowy indywidualne	Inne
	Ogółem	Z tego							
		Świeckich	Zakonnym						
1945	1	1	-	-	1	-	-	-	1
1946	10	7	3	-	12	3	-	-	9
1947	3	3	-	-	4	1	-	-	3
1948	10	10	-	-	15	10	-	2	3
1949	9	7	2	1	12	4	1	2	5
1950	6	4	2	-	9	2	-	1	6
1951	3	2	1	1	6	2	-	2	2
1952	3	3	-	1	5	2	-	1	2
1953	3	3	-	1	3	2	-	-	1
1954	3	3	-	-	3	1	1	-	1
1955	3	3	-	1	3	1	1	-	1
1956	8	8	-	1	14	4	4	2	4
1957	3	2	1	1	3	-	2	1	-
1958	7	7	-	-	9	2	2	3	2
1959	13	12	1	2	17	4	9	-	4
1960	24	21	3	4	32	13	11	1	7
1961	26	20	6	3	30	4	9	4	13
1962	29	24	5	9	40	4	20	2	14
1963	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem:	164	140	24	25	218	59	60	21	78